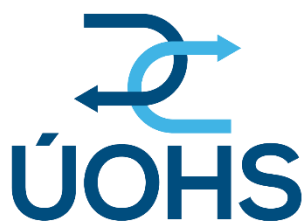

Významná tržní síla

Závěrečná zpráva o výsledku sektorového šetření

ÚŘAD
PRO OCHRANU
HOSPODÁŘSKÉ
SOUTĚŽE

prosinec 2024

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O VÝSLEDKU SEKTOROVÉHO ŠETŘENÍ
Formální požadavky zákona o významné tržní síle a jejich plnění
Text: Odbor metodiky a kontroly tržní síly ÚOHS
Vydáno: 12/2024

OBSAH

1	MANAŽERSKÉ SHRNUÍ	3
2	SEZNAM ZKRATEK A POJMŮ	6
3	POSTUP ÚŘADU V SEKTOROVÉM ŠETŘENÍ	7
3.1	Sběr dat a informací	8
4	PRÁVNÍ RÁMEC	10
4.1	Zákon o významné tržní síle.....	10
5	POZNATKY Z JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ SEKTOROVÉHO ŠETŘENÍ	13
5.1	Mléko a mléčné výrobky.....	13
5.2	Kojenecká a dětská výživa	25
5.3	Velkoobchody	32
5.4	Potravinové doplňky.....	39
5.5	Zdravá výživa	45
5.6	Živé rostliny a řezané květiny	52
5.7	Čerstvé ovoce a zelenina	58
5.8	Chléb a pečivo.....	65
5.9	Trvanlivé potraviny	72
5.10	Non food e-shopy	77
5.11	Hotelové restaurace	83
5.12	Lihoviny, vína	89
5.13	Piva	92
5.14	Maso a masné výrobky	97
5.15	Drůbeží maso a vejce	102
5.16	Zmražené potraviny.....	107
5.17	Krmiva pro domácí zvířata	111
5.18	Nealkoholické nápoje včetně minerálních vod a teplé nápoje.....	115
5.19	Cukrovinky	119
6	MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	123
6.1	Spolupráce členských států Evropské unie.....	123
6.2	Z praxe některých členských států Evropské unie	125
6.3	Spolupráce se soutěžními úřady z Ukrajiny a Moldavska.....	131

1 MANAŽERSKÉ SHRNU TÍ

Dne 1. 1. 2023 naby l účinnosti zákon č. 359/2022 Sb., kterým byla transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/633 ze dne 17. dubna 2019 o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci (dále též „*UTP směrnice*“) do zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle a nekalých obchodních praktikách při prodeji zemědělských a potravinářských produktů (dále též „*ZVTS*“ nebo „*zákon o významné tržní síle*“).

Transpozice UTP směrnice změnila zásadním způsobem dosavadní právní úpravu zaměřenou na ochranu dodavatelů potravin. Předně došlo k výraznému rozšíření počtu subjektů podléhajících regulaci ZVTS, stejně tak ale počtu dodavatelů, kteří se nalézají v postavení slabší smluvní strany a kterým ZVTS poskytuje právní ochranu. Zatímco dříve byl počet dozorovaných subjektů v rozmezí od 10 do 20, stávající znění zákona o významné tržní síle ukládá povinnosti všem odběratelům zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, jejichž obrat převyšuje dva miliony eur a jejichž dodavatelé se pohybují v nižším obrátovém pásmu. Jedná se tak řádově o stovky (respektive tisíce) odběratelů dodavatelско-odběratelského řetězce zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků. K rozšíření počtu regulovaných a chráněných subjektů došlo v důsledku snížení požadavku na dosaženou výši obratu odběratelů pro dosažení významné tržní síly a dále z důvodu zavedení pojmu *zemědělské produkty* nebo *potravinářské výrobky*, který je podstatně širší než dříve používaný pojem *potravina*.

Významnou tržní sílu (dále jen „*VTS*“) má nově odběratel zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, který se nachází v jednom z pěti obrátových pásem uvedených v § 3 ZVTS vůči svému dodavateli, který se naopak nachází v pásmu nižším. VTS se proto posuzuje relativně, tj. vždy ve vztahu odběratel *contra* příslušný dodavatel.

Rozšířil se rovněž počet skutkových podstat nekalých obchodních praktik. Původní počet 11 nekalých obchodních praktik se rozšířil na 22, které jsou zakázány bez nutnosti splnění dalších podmínek. Vedle toho ZVTS nově obsahuje tři typy nekalých obchodních praktik, k jejichž spáchání může dojít pouze při absenci předchozí písemné formy. Znění nekalých obchodních praktik a jejich počet nově nelze rozšiřovat pomocí obecné generální klauzule, která byla vypuštěna.

Ze stávajícího znění zákona o významné tržní síle je tak zřejmé, že se podstatným způsobem rozšířila působnost Úřadu, a to na celý zemědělsko-potravinářský řetězec, tj. od producentů, přes zpracovatele až po velkoobchod a maloobchod.

Pomocí *ročního přechodného období* umožnil zákon o významné tržní síle všem dříve neregulovaným subjektům, aby se na popsané změny připravily a v tomto ohledu uzpůsobily smluvní dokumentaci uzavřenou do konce roku 2022. Těmto subjektům a jejich zájmovým komorám a sdružením byl Úřad během tohoto období nápomocen zejména prostřednictvím metodické a školicí činnosti. Úřad se tak snažil rozšířit povědomí o novém obsahu právní regulace a působit formou prevence proti výskytu nezákonného jednání.

Ve druhé polovině roku 2023 Úřad přistoupil k zahájení *sektorového šetření* zaměřeného na plnění požadavků uvedených v § 3b zákona o významné tržní síle, konkrétně na dodržování (i) písemné formy a obsahových náležitostí smluvní dokumentace uzavírané mezi odběrateli

s významnou tržní silou a jejich dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, a (ii) 30denní lhůty splatnosti kupní ceny za prodej zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

V rámci sektorového šetření se Úřad zaměřil na vybraných 21 dílčích trzích, přičemž v rámci každého dílčího trhu se věnoval jedné kategorii zemědělských produktů či potravinářských výrobků. Konkrétně se Úřad v sektorovém šetření zaměřil na následující oblasti: hotelové restaurace, velkoobchody, non food e-shopy, mléko a mléčné výrobky, kojeneckou a dětskou výživu, potravinové doplňky, zdravou výživu, čerstvé ovoce a zeleninu, chléb a pečivo, trvanlivé potraviny, zmrazené potraviny, cukrovinky, maso a masné výrobky, drůbeží maso a vejce, nealkoholické nápoje včetně minerálních vod, teplé nápoje, lihoviny a vína, piva, krmiva pro domácí zvířata, rostliny, potravinářské výrobky jinde neuvedené a jiné zemědělské výrobky.

Tabulka č. 1 zachycuje počty subjektů a smluvních a jiných dokumentů prověřených v rámci sektorového šetření.

Tabulka 1: Počty prověřených odběratelů a dokumentů v rámci jednotlivých sektorů

Sektor	Počet Úřadem oslovených odběratelů ¹	Počet Úřadem přezkoumaných smluv, dohod a dalších dokumentů (například objednávky, faktury) dodaných oslovenými odběrateli
Mléko a mléčné výrobky	31	694
Kojenecká a dětská výživa	11	63
Velkoobchody	12	382
Potravinové doplňky	20	165
Zdravá výživa	10	135
Živé rostliny a řezané květiny	13	47
Čerstvé ovoce a zelenina	12	175
Chléb a pečivo	39	256
Trvanlivé potraviny	22	141
Non food e-shopy	12	121
Hotelové restaurace	12	80
Zmrazené potraviny	25	125
Krmiva pro domácí zvířata	20	110
Maso a masné výrobky	59	309
Drůbeží maso a vejce	28	127
Cukrovinky	25	205
Nealko a teplé nápoje	14	95
Pivo	57	455
Víno a lihoviny	66	373
Celkem	488	4 058

¹ Každý z oslovených odběratelů byl Úřadem požádán o dodání smluvní dokumentace vztahující se k minimálně deseti jeho dodavatelům zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, vůči kterým odběratel disponuje významnou tržní silou.

Z dosavadních zjištění Úřadu plyne, že existují významné rozdíly v jednotlivých sektorech potravin. Zatímco v některých sektorech jsou písemná forma smlouvy, obchodní podmínky reflektující ZVTS a 30denní lhůta splatnosti kupní ceny považovány za již existující standard, v jiných sektorech tomu tak není. Tento předběžný závěr Úřadu je reflektován počtem zahájených předběžných šetření a správních řízení týkajících se možného porušení zákona o významné tržní síle na základě prvotních informací získaných v rámci sektorového šetření.

Úřad dosud zahájil celkem 15 správních řízení pro porušení ZVTS, z toho devět správních řízení již bylo ukončeno. V sedmi případech byla uložena pokuta, ve dvou případech byly přijaty závazky a řízení bylo zastaveno. Ukončená správní řízení byla vedena se subjekty napříč zemědělsko-potravinovým řetězcem a týkala se výrobců a distributorů piva (*Heineken Česká republika*) a alkoholických nápojů (*Jan Becher – Karlovarská Becherovka*), zpracovatelů masa a masných výrobků (*Krahulík-MASOZÁVOD Krahulčí, DZS STŘUHAŘOV*), zpracovatelů mléka a výrobce mléčných produktů (*NET PLASY, Schreiber Czech Republic*) a velkoobchodních a maloobchodních prodejců potravin (*TAMDA GROUP, Kubík, Košík.cz*).

Mezi nejčastější porušení ZVTS patřilo nedodržení 30denní lhůty splatnosti kupní ceny za nákup zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků. Obsahové nedostatky smluvní dokumentace Úřad shledal také v souvislosti s poskytováním souvisejících služeb, například marketingových, promočních nebo zprostředkovatelských.

V případech, kdy Úřad zjistil ojedinělá pochybení administrativního rázu a jednalo se přitom o obratově slabší odběratele, zaslal těmto subjektům doporučení správného postupu.

V současné době probíhají předběžná šetření, v jejichž rámci Úřad zjišťuje, zda je dáno důvodné podezření na porušení zákona o významné tržní síle, které by vedlo k zahájení správního řízení o přestupku. Je tak zřejmé, že i v roce 2025 bude Úřad pokračovat ve vyhodnocování a doplňování informací získaných v sektorovém šetření a v prošetřování podnětů na možná porušení ZVTS.

2 SEZNAM ZKRATEK A POJMŮ

KN	Kombinovaná nomenklatura ²
občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
UTP směrnice	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/633 ze dne 17. dubna 2019 o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci
Úřad	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
VTS	významná tržní síla
ZOHS	zákon č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů
ZVTS	zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, v účinném znění

² Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku („Společný celní sazebník“), prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1998 (KN platná pro rok 2023) a dále prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2364 (Kombinovaná nomenklatura platná pro rok 2024).

3 POSTUP ÚŘADU V SEKTOROVÉM ŠETŘENÍ

Sektorové šetření zahájil Úřad podle § 5a odst. 1 ZVTS. Samotné provádění sektorového šetření je upraveno v § 5a odst. 2 ZVTS, který odkazuje na příslušná ustanovení ZOHS.

V rámci sektorového šetření prováděného od druhé poloviny roku 2023 do posledního čtvrtletí roku 2024 Úřad na základě žádostí shromažďoval informace a podklady týkající se úpravy smluvních vztahů v období od 1. 1. 2023. O informace a podklady Úřad žádal subjekty (zpravidla odběratele i dodavatele) spadajících do následujících kategorií:³

- hotelové restaurace,
- velkoobchody,
- non food e-shopy,
- mléko a mléčné výrobky,
- kojenecká a dětská výživa,
- potravinové doplňky,
- zdravá výživa,
- čerstvé ovoce a zelenina,
- chléb a pečivo,
- trvanlivé potraviny,
- zmražené potraviny,
- cukrovinky,
- maso a masné výrobky,
- drůbeží maso a vejce,
- nealkoholické nápoje včetně minerálních vod,
- teplé nápoje,
- lihoviny a vína,
- piva,
- krmiva pro domácí zvířata,
- živé rostliny a řezané květiny,
- potravinářské výrobky jinde neuvedené a jiné zemědělské výrobky.

V první fázi sektorového šetření se Úřad zaměřil na oslovování odběratelů. Na příslušných trzích působí často řádově stovky, respektive tisíce odběratelů. Proto Úřad vyselektoval pouze odběratele, které považoval za nejvýznamnější především s ohledem na výši jejich ročního obrátu. Úřad při této selekci v závislosti na charakteristikách daného odvětví přihlédl rovněž

³ Poznátky ze sektorů *nealko nápoje* a *teplé nápoje* jsou dále ve zprávě obsaženy ve společné kapitole vzhledem k souběhu sortimentu dodavatelů. Sektor *potravinářské výrobky jinde neuvedené a jiné zemědělské výrobky* nebyl zpracován samostatně, neboť dodavatelé, jejichž některé výrobky a produkty byly zařaditelné do tohoto segmentu, poskytli informace a podklady v rámci šetření ostatních zpracovaných sektorů.

k dalším faktorům, například, zda se jedná o výrobce, zpracovatele, prodejce anebo o nákupní alianci, k velikosti dosaženého objemu nakupovaných zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

Po obdržení vyžádaných podkladů a informací a jejich podrobné analýze Úřad na základě učiněných zjištění často přistupoval k vyžadování doplňujících podkladů a informací. Činil tak mnohdy z důvodu nekompletnosti poskytnutých informací nebo proto, aby získal podrobnější a ucelenější představu o fungování a obsahu konkrétních závazkových vztahů. V této následné fázi Úřad vyžadoval informace a podklady rovněž od dodavatelů působících na příslušných trzích.

Po provedení analýzy a vyhodnocení veškerých získaných podkladů a informací Úřad dospěl k závěrům, zda jsou na příslušném trhu, respektive mezi konkrétními odběrateli a jejich dodavateli, dodržovány požadavky ZVTS zkoumané v rámci sektorového šetření. V případech, kdy měl Úřad za to, že jsou dány důvody pro zahájení předběžného šetření pro podezření na možné porušení ZVTS, pokračoval v prošetření možné nekalé obchodní praktiky a dospěl-li k závěru, že je dáno důvodné podezření na porušení ZVTS, zahajoval řízení o přestupku. V případech, kdy Úřad zjistil ojedinělá pochybení administrativního rázu a jednalo se přitom o obratově slabší odběratele, zaslal těmto subjektům doporučení správného postupu.

3.1 Sběr dat a informací

Z tabulky č. 1 je patrné, že Úřad požadoval informace a podklady od bezmála 500 odběratelů působících v 21 sektorech výroby, zpracování a prodeje zemědělských produktů a potravinářských výrobků a že počet dodaných smluvních aj. dokumentů, které byly analyzovány v sektorovém šetření, činil více jak čtyři tisíce.

Úřad si od vybraných odběratelů vyžádal kompletní seznam dodavatelů, kteří jim v období od 1. 1. 2023 do dne vyhotovování odpovědi na daný přípis dodávali zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky. Úřad od těchto odběratelů požadoval také skeny nebo kopie smluv (včetně všech dílčích smluv, dodatků, příloh apod.) upravujících v daném období smluvní vztahy se vzorkem deseti jejich dodavatelů zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků. Oslovení odběratelé byli rovněž vyzváni ke sdělení výše jejich ročního obratu a jejich vlastnické struktury včetně podniků propojených nebo partnerských.

Od oslovených dodavatelů Úřad vyžadoval informace vztahující se k fungování jejich smluvních vztahů s konkrétním odběratelem, například skeny nebo kopie smluvní dokumentace, a v případě její neexistence, jiné dokumenty, ze kterých je patrný obsah jejich závazkového vztahu a jeho fungování v praxi, například kopie objednávek, dodacích listů, faktur, e-mailové a jiné komunikace apod. Vyžádané informace a podklady se vztahovaly k dodávkám zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, případně k poskytování souvisejících služeb.

Dále se Úřad zajímal o povahu obchodního vztahu dodavatele a odběratele, zda je z pohledu trvání obchodní spolupráce jednorázový nebo dlouhodobější, jakým způsobem probíhá prodej zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, respektive poskytování souvisejících služeb, například jakou formou dochází k objednávce a jejímu potvrzení, jak se vyjednává o ceně a lhůtě splatnosti ceny.

V neposlední řadě se Úřad zajímal o vlastnickou strukturu dodavatelů a odběratelů a výši jimi dosaženého ročního obratu. Setkal se přitom s překážkou v podobě ustanovení § 21a odst. 9 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, které umožňuje, při naplnění dalších podmínek tzv. malým účetním jednotkám (roční úhrn čistého obratu do 200 mil. Kč), nezveřejňovat „Výkaz zisků a ztrát“, který obsahuje údaj o výši dosaženého obratu. Pro získávání informací z veřejně dostupných zdrojů v rámci výkonu dozorové činnosti ze strany Úřadu představuje tato obratová hranice nesystémovou překážku, neboť nejnižší obratové pásmo činí podle § 3 ZVTS 2 000 000 EUR. Úřad je proto nucen ověřovat výši dosaženého ročního obratu těchto subjektů, za účelem jejich zařazení do příslušného obratového pásma a ověření případné existence VTS, prostřednictvím žádosti o podklady a informace.

4 PRÁVNÍ RÁMEC

4.1 Zákon o významné tržní síle

Sektorové šetření bylo zahájeno podle § 5a odst. 1 ZVTS. Při zahájení sektorového šetření Úřad vycházel ze skutečností naznačujících možné porušení zákona o významné tržní síle v souvislosti s předmětem sektorového šetření zaměřeným na plnění povinností stanovených v ustanovení § 3b ZVTS, tj.:

- sjednání smlouvy mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem, jejímž předmětem je nákup, prodej, zpracování nebo distribuce zemědělských produktů a potravinářských výrobků nebo příjem nebo poskytování souvisejících služeb anebo zprostředkování některé z těchto činností v **písemné formě** (§ 3b odst. 1 ZVTS);
- nesjednání **povinných náležitostí smlouvy** [§ 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS];
- porušení povinnosti **předat alespoň jedno vyhotovení smlouvy** dodavateli (§ 3b odst. 2 ZVTS).

Samotné provádění sektorového šetření upravuje ustanovení § 5a odst. 2, podle kterého při provádění sektorového šetření podle § 5a odst. 1 ZVTS postupuje Úřad obdobně podle § 21c, 21e, 21f a 21g ZOHS, přičemž Úřad může na základě skutečností zjištěných při provádění sektorového šetření zahájit řízení z moci úřední.

Při vyžadování informací a podkladů v rámci sektorového šetření Úřad vycházel rovněž ze zákona o ochraně hospodářské soutěže.⁴

Forma a obsahové náležitosti smlouvy

Občanský zákoník jako obecný předpis soukromého práva upravující závazkové vztahy nevyžaduje (až na výjimky), aby byla smlouva uzavřena v písemné formě. Přestože je v obchodních vztazích kladen důraz na zásadu profesionality a rovnosti smluvních stran, mohou být rozdíly v tržní moci a vyjednávací síle stran tak výrazné, že existuje veřejný zájem na ochraně slabší smluvní strany a zároveň na ochraně trhu před jeho možným selháním.⁵ ZVTS proto zakotvuje povinnost písemné formy smlouvy a smluvní zakotvení minimálních

⁴ Srov. § 5a odst. 2 a § 7 odst. 1 ZVTS a § 21e ZOHS.

⁵ BEJČEK, Josef a Josef ŠILHÁN. Obchodní smlouvy: závazky v podnikání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-574-9, s. 9-11. [citováno 2024-11-15].

obsahových náležitostí ve smluvních vztazích mezi odběratelem s významnou tržní silou a jeho dodavatelem. Podle důvodové zprávy⁶ přispívá zakotvení těchto požadavků k větší transparentnosti kontraktačního procesu, posílení právní jistoty slabší smluvní strany a zabraňuje obcházení povinností odběratelů plynoucích ze ZVTS. Předmětné ustanovení také napomáhá snadnějšímu prokazování zakázaných praktik uvedených v ZVTS ze strany Úřadu.

Hlavní pravidla vztahující se k formálním a obsahovým náležitostem smlouvy ve smluvních vztazích uzavíraných mezi odběrateli s VTS a jejich dodavateli jsou uvedena v § 3b odst. 1 ZVTS, který stanoví, že:

*„Smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem, jejímž předmětem je nákup, prodej, zpracování nebo distribuce zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo příjem nebo poskytování souvisejících služeb anebo zprostředkování některé z těchto činností, vyžaduje **písemnou formu**, musí být uzavřena před zahájením dodávek nebo zpracováním zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo přijetím nebo poskytnutím souvisejících služeb a musí **obsahovat** také*

a) cenu, výši slevy z ceny nebo způsob jejího určení, je-li poskytována, způsob úhrady ceny a lhůtu splatnosti ceny, která nesmí být delší než 30 dnů ode dne doručení faktury; § 1964 občanského zákoníku se použije obdobně,

b) jde-li o koupi, předmět koupě a určení jeho množství za stanovené období nebo určení množství jednotlivých dodávek předmětu koupě,

c) specifikaci související služby, je-li ujednána, která je přijímána nebo poskytována, co do předmětu a rozsahu, včetně ceny za tuto službu nebo způsobu jejího určení, způsobu její úhrady, doby splatnosti a odhadu nákladů a podklad, na jehož základě k takovému odhadu odběratel s významnou tržní silou dospěl, a

d) specifikaci nákupní akce, je-li ujednána, odhadované množství zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, kterých se bude nákupní akce týkat včetně kupní ceny za tyto produkty nebo výrobky a dobu trvání nákupní akce.“

V § 3b odst. 2 ZVTS je dále upravena povinnost odběratele s VTS předat jedno vyhotovení smlouvy bezprostředně po jejím uzavření svému dodavateli.

Nedodržení písemného sjednání smlouvy před zahájením dodávek nebo před zpracováním zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo přijetím nebo poskytnutím souvisejících služeb, nebo nesjednání povinné náležitosti smlouvy uvedené v § 3b odst. 1

⁶ Poslanecká sněmovna parlamentu ČR. Sněmovní tisk 174/0. Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití. Online. s. 35. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=174&CT1=0>. [citováno 2024-11-15].

nebo 3 nebo nepředání jednoho vyhotovení smlouvy dodavateli podle § 3b odst. 2 je podle § 4 odst. 2 písm. f) ZVTS považováno za nekalou obchodní praktiku.

Úřad prostřednictvím svých výkladových stanovisek a doporučení zveřejněných na svých webových stránkách⁷ prezentoval svůj postoj k dodržení jednotlivých požadavků zákona o významné tržní síle, ať již se jedná o povinnosti formálního charakteru (například dodržení písemné formy smlouvy uzavřené mezi odběratelem s VTS a jeho dodavatelem) nebo o ustanovení ukládající povinnosti materiální povahy (například vymezení pojmu související služba). Proto Úřad nepovažuje za potřebné zabývat se těmito instituty a pojmy v této zprávě.

⁷ ÚOHS. Výkladová stanoviska a doporučení. Online. Dostupné na <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/metodicka-cinnost/vykladova- stanoviska-a-doporuceni.html>.

5 POZNATKY Z JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ SEKTOROVÉHO ŠETŘENÍ

5.1 Mléko a mléčné výrobky

Za zemědělské produkty a potravinářské výrobky (dále též „potraviny“) lze podle zákona o významné tržní síle označit produkty uvedené na seznamu v příloze I Smlouvy o fungování Evropské unie, jakož i produkty v této příloze neuvedené, avšak zpracované pro použití jako potraviny s využitím látek, výrobků nebo zboží uvedených v této příloze.⁸ Mléko a mléčné výrobky jsou pak produkty přímo uvedené na seznamu této přílohy, a to v rámci kapitoly 4 bruselské nomenklatury.⁹ Společenskou důležitost těchto produktů lze spatřovat v poptávce českých spotřebitelů, čemuž ostatně nasvědčují i data z tabulky č. 2 informující o spotřebě jednotlivých druhů mléčných výrobků v čase.¹⁰ Kategorie mléčných výrobků tak očividně v sobě zahrnuje širokou škálu produktů, jako jsou jogurty, sýry, máslo, smetana a mnoho dalších. Jedná se o potraviny, jež jsou v očích veřejnosti vnímány jako základní spotřebitelské komodity.

Tabulka 2 – Přehled o společenské spotřebě mléčných produktů

Spotřeba mléka a mléčných výrobků (kg/rok)

Druh/kg/rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka celkem (bez másla)	236,5	242,3	247,5	246,5	245,8	249	262,5	262,9	257,9	254,9
- z toho kravské mléko	236,4	242,2	247,4	246,4	245,7	248,9	262,4	262,8	257,8	254,8
- z toho kozí mléko	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Konzumní kravské mléko	60,0	60,4	60,3	61,2	59,6	58,7	59,2	58,3	59,4	57,8
Konzumní kozí mléko	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Sýry celkem	12,8	13,1	13,3	13,2	13,4	13,8	14,3	14,4	13,8	13,3
- tavené sýry	2,1	2,0	2,0	1,9	1,8	1,8	1,9	1,9	2,1	1,9
- přírodní sýry	10,7	11,1	11,3	11,3	11,6	12,0	12,4	12,5	11,7	11,4
- ostatní sýry	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tvaroh	3,8	3,8	4,4	4,7	4,5	4,7	4,8	4,7	5,0	4,7
Mléčné konzervy	2,1	1,8	2,0	1,7	1,5	1,4	2,1	2,1	2,0	2,4
Ostatní mléčné výrobky	31,3	32,8	33,8	34,4	34,9	35,2	36,3	37,2	35,7	34,7
Máslo	5,1	5,5	5,4	5,0	5,1	5,4	5,7	5,3	5,2	4,9

Odběratelsko-dodavatelské vztahy na trhu mléka a mléčných výrobků byly po řadu let – z hlediska významné tržní síly – mimo dosah dozorových pravomocí Úřadu. Změnu přinesla až

⁸ Srov. § 2 písm. e) zákona o významné tržní síle.

⁹ Příloha I Smlouvy o fungování Evropské unie.

¹⁰ Ministerstvo zemědělství ČR, 2024. Komoditní karta (tabulka ze statistických údajů vztahujících se k mléku a mléčným výrobkům). Online. Dostupné z: <https://mze.gov.cz/public/portal/-a35052---2GW3CdfW/komoditni-karta-mleko-prosinec-2023>. [citováno 2024-11-15].

novela¹¹ zákona o významné tržní síle, která zakotvila koncept relativní vyjednávací síly¹² a za tím účelem stanovila pět obrátových pásem. Vzhledem ke skutečnosti, že Úřad nedisponoval poznatky o detailní situaci na daném trhu, rozhodl se v souladu s § 5a zákona o významné tržní síle provést sektorové šetření se zaměřením na prověřování plnění povinností stanovených ustanovením § 3b zákona o významné tržní síle, které se nově dotýká širšího okruhu adresátů.

5.1.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obrátu

V průběhu sektorového šetření Úřad oslovil se žádostí o podklady a informace celkem 31 subjektů, u nichž měl na základě veřejně dostupných informací za to, že se jedná o zpracovatele či výrobce mléčných produktů. Vycházel přitom zejména z údajů zveřejněných v obchodním rejstříku, internetových článků, jakož i z poznatků známých Úřadu z jeho vlastní správní činnosti. S ohledem na stanovené cíle sektorového šetření byly osloveny pouze společnosti – právnické osoby – takřka jen kapitálového zaměření.¹³

V rámci zasílaných žádostí o podklady a informace Úřad nejprve zjišťoval, zdali dotázané společnosti jsou zpracovateli či výrobci mléka a jiných mléčných výrobků a případně i odběrateli potravin ve smyslu ustanovení § 2 písm. b) zákona o významné tržní síle. Za tímto účelem byly proto dotázané společnosti požádány, aby předložily Úřadu seznam svých dodavatelů. Analýzou obdržených podkladů vyšlo najevo, že 28 společností lze za odběratele potravin ve smyslu výše citovaného ustanovení zákona považovat, zatímco ostatní tři společnosti nikoliv. Důvodem je, že dvě z těchto společností v průběhu šetřené období ukončily svou podnikatelskou činnost a zbývající jedna společnost je výhradně prvovýrobcem, tedy dodavatelem potravin. Svá zjištění proto Úřad bude nadále prezentovat toliko ve vztahu ke společnostem, jež jsou odběrateli potravin.

Pro posouzení významné tržní síly odběratelů vůči svým dodavatelům¹⁴ Úřad dále ve svých žádostech požadoval zařazení odběratelů do některého z obrátových pásem dle § 3 zákona o významné tržní síle. V tomto kontextu měli oslovení odběratelé rovněž povinnost uvést informace¹⁵ vztahující se k vlastnické struktuře podniku.¹⁶ Po ověření a vyhodnocení

¹¹ Zákon č. 359/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití.

¹² Viz ÚOHS. Výkladové stanovisko k novele zákona o významné tržní síle. § 3 odst. 1, 2 – POJETÍ VÝZNAMNÉ TRŽNÍ SÍLY. Online. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/metodicka-cinnost/vykladova-stanoviska-a-doporuceni.html>. [citováno 2024-11-15].

¹³ Nejčastěji se vyskytující právní forma dotázaných společností byla akciová společnost (zkráceně a. s.) a společnost s ručením omezeným (zkráceně s. r. o. či spol. s r. o.). Naproti tomu ojediněle se jako právní forma společnosti objevovalo družstvo.

¹⁴ Otázkou významné tržní síly a jejího zneužití v odběratelsko-dodavatelském vztahu se správní orgán zabývá důkladněji až ve správním řízení, respektive v předběžném šetření, kdy z hlediska skutkové stránky věci musí protiprávnost potenciálního jednání být postavena na jisto.

¹⁵ Například schéma či rozpis společností, k jejímž finančním výsledkům bylo při výpočtu ročního obrátu přihlíženo.

¹⁶ Viz § 3a odst. 3 zákona o významné tržní síle.

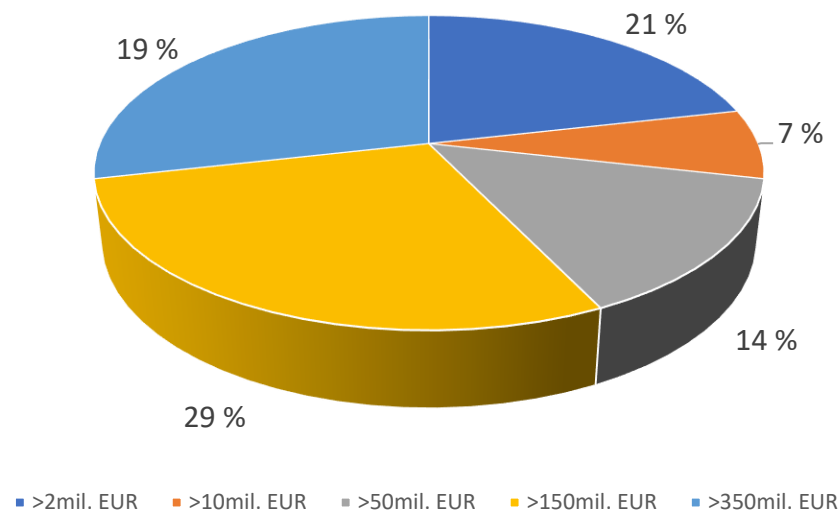
obdržených podkladů a informací Úřad zařadil oslovené odběratele do jednotlivých pásem dle tabulky č. 3.

Tabulka 3 – Počty odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	6
>10 mil. EUR	2
>50 mil. EUR	4
>150 mil. EUR	8
>350 mil. EUR	8

Pozn.: Výše ročního obrátu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Rozložení odběratelů v sektoru

Graf 1 Procentuální zastoupení odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Jak je možné si všimnout výše, více než polovina (~58 %) oslovených odběratelů se nachází v obrátovém pásmu nad 150 milionů eur nebo v obrátovém pásmu nad 350 milionů eur. Dále kolem ~14 % v obrátovém pásmu nad 50 milionů eur a ~7 % v obrátovém pásmu nad 10 milionů eur, čímž se jedná o nejméně zastoupené skupiny. V poslední řadě, jako relativně početnou lze – ve vztahu ke zkoumanému vzorku společností – považovat skupinu odběratelů v obrátovém pásmu nad dva miliony eur, jejichž podíl je více než pětina (~21 %).

5.1.2 Smluvní dokumentace

Smlouvy o dodávkách potravin mezi dodavateli a odběrateli s významnou tržní silou uzavřené po dni nabytí účinnosti novely zákona o významné tržní síle (1. 1. 2023) musí co do formy a náležitostí splňovat podmínky stanovené § 3b ZVTS. Odchylně tomu bylo v případě smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti novely, jež měly dotčené subjekty povinnost přesmluvnit nejpozději do 12 měsíců, konkrétněji do 1. 1. 2024. Po tomto datu musí veškerá smluvní dokumentaci mezi dodavateli a odběrateli s významnou tržní silou být v souladu se zněním zákona o významné tržní síle.¹⁷

Za účelem prověření shora uvedených skutečností se Úřad rozhodl provést sektorové šetření se zaměřením na oblast nákupu potravin zpracovateli či výrobci mléka a jiných mléčných výrobků, a z tohoto důvodu po oslovených odběratelích požadoval veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena mezi nimi a deseti jejími dodavateli potravin.

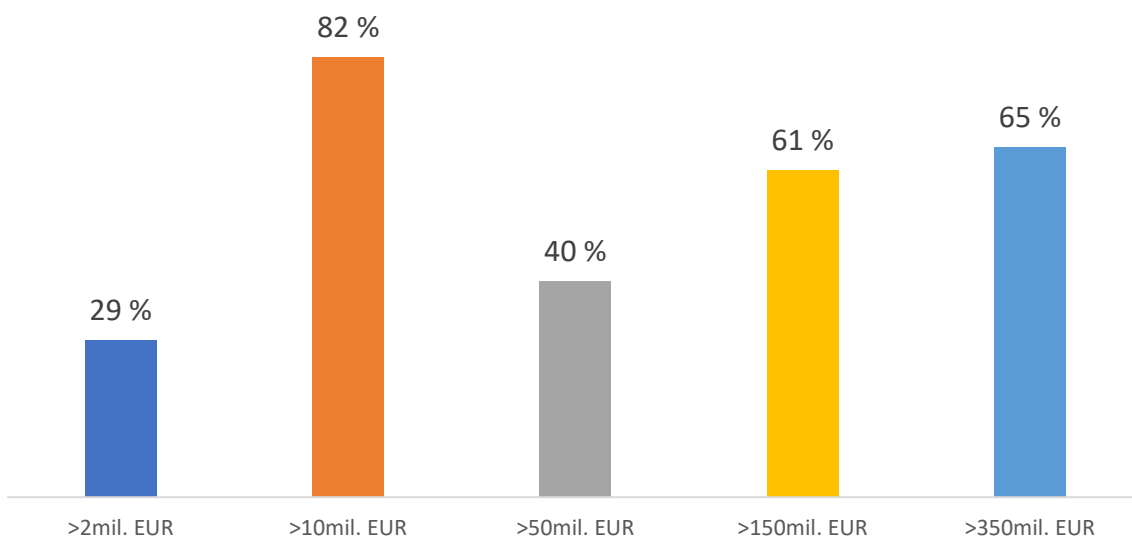
Tabulka 4 – Počet smluvních vztahů podléhajících ZVTS ve vztahu k obrátovému zařazení oslovených odběratelů

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů	Počet smluvních vztahů podléhajících ZVTS	Celkový počet smluvních vztahů
>2 mil. EUR	6	14*	48
>10 mil. EUR	2	18	22
>50 mil. EUR	4	47	117
>150 mil. EUR	8	84	138
>350 mil. EUR	8	240	369

*Pozn.: U tří oslovených odběratelů s ročním obrátováním do 10 milionů eur bylo zjištěno, že k žádnému ze svých dodavatelů nezaujímají postavení odběratele s významnou tržní silou.

¹⁷ Srov. Přechodná ustanovení zavedena zákonem č. 359/2022 Sb. Čl. II.

Procento smluvních vztahů podléhající ZVTS v sektoru napříč jednotlivými obratovými pásmy

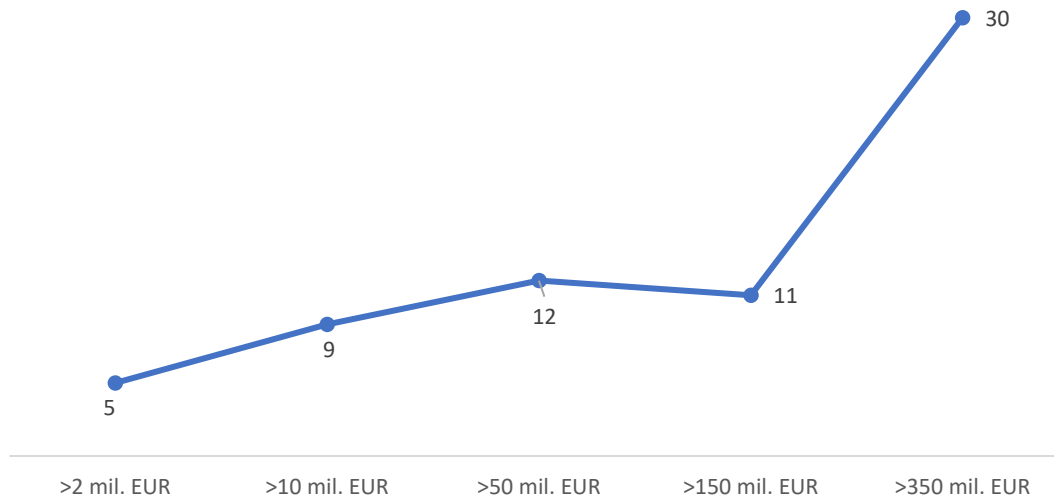

Graf 2 Poměr smluvních závazků podléhajících ZVTS k celkovým smluvním vztahům odběratelů s dodavateli potravin

Povšimneme-li si výše, nejvyšší poměr smluvních vztahů podléhajících regulaci zákona o významné tržní síle k celkovému počtu smluvních vztahů odběratelů s dodavateli potravin je ve skupině odběratelů nad 10 miliony eur. Naopak nejmenší poměr zastává skupina oslovených odběratelů v obratovém pásmu nad dva miliony eur. Pro korektnost dat se jeví jako vhodné při jejich interpretaci zohlednit i průměrný počet obratově slabších dodavatelů připadající na jednoho osloveného odběratele v daném obratovém pásmu.¹⁸ K tomu viz graf č. 3.

¹⁸ Rozuměj odběratele s významnou tržní silou.

Počet dodavatelů připadajících na jednoho odběratele

Graf 3 Průměrný počet odběratelsko-dodavatelských vztahů podléhajících ZVTS

Na první pohled je tedy patrné, že čím většího obrátového pásma odběratel dosáhne, tím stoupá pravděpodobnost, že smluvní vztah s dodavatelem bude podléhat regulaci ZVTS.

5.1.3 Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Jak již bylo Úřadem konstatováno, zákon o významné tržní síle vyžaduje, aby smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem potravin byla uzavřena v písemné podobě.¹⁹ Jelikož však zákon nestanovuje způsob, jakým má být tento požadavek naplněn Úřad zastává názor, že daná smlouva může být uzavřena jak ve formě listinné, tak i jiné, která spolehlivě zachycuje obsah právního jednání a identifikuje osobu jednajícího. Typicky pomocí elektronických či jiných technických prostředků. Samozřejmě, k platnosti smluvního ujednání je v každém ohledu vyžadován podpis jednající osoby.²⁰

V návaznosti na zasílané žádosti o podklady a informace Úřad obdržel od oslovených společností požadovaný vzorek smluv vztahujících se k prodeji potravin pro následnou výrobu mléka a jiných mléčných produktů odběrateli. Jedná se o smlouvy rámcové – doprovázené jednotlivými objednávkami – a smlouvy dílčí (kupní). Obě v listinné podobě. Taktéž byly

¹⁹ Srov. § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle.

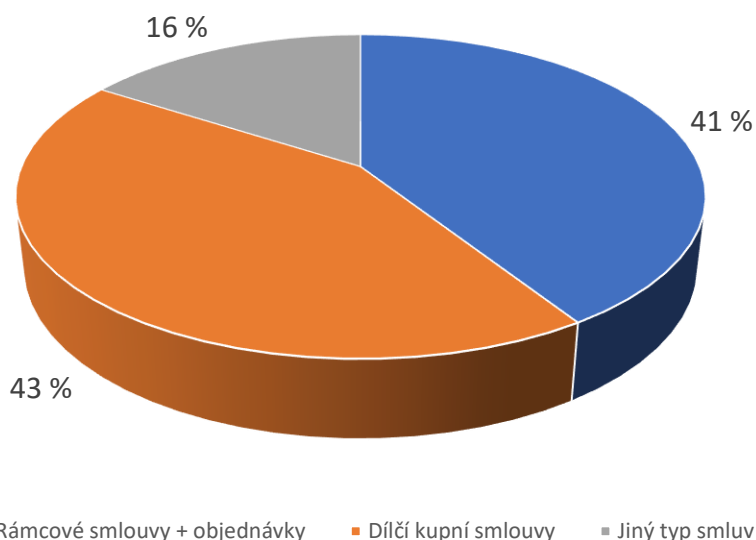
²⁰ Viz § 561 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

předloženy smlouvy uzavřené v elektronické podobě prostřednictvím emailové komunikace a jiné Úřadem akceptovatelné podoby smluvní dokumentace.²¹ Vzhledem k podstatě a účelu sektorového šetření²² se Úřad zabýval pouze smluvními vztahy, na něž dopadá litera zákona o významné tržní síle.²³ Svá zjištění přitom shrnul do Tabulka 5.

Tabulka 5 – Přehled o počtu a podobě smluv předložených Úřadu

Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů	Rámcové smlouvy + objednávky	Dílčí kupní smlouvy	Jiný typ smluv
>2 mil. EUR	6	-	1	4
>10 mil. EUR	2	-	9	-
>50 mil. EUR	4	7	4	-
>150 mil. EUR	8	24	26	6
>350 mil. EUR	8	23	17	11

Složení smluvní dokumentace

Graf 4 – Znázornění zastoupení jednotlivých typů smluv na celkovém počtu smluv předložených odběrateli s významnou tržní silou

²¹ Viz ÚOHS. Výkladové stanovisko Úřadu k ustanovení § 3b zákona o významné tržní síle. Online. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/metodicka-cinnost/vykladova-stanoviska-a-doporuceni.html>. [citováno 2024-11-15].

²² Tj. prověřování plnění povinností stanovených § 3b zákona o významné tržní síle.

²³ Maje na mysli smluvní vztahy dodavatelů s odběrateli, kteří mají na základě získaných poznatků v sektorovém šetření a veřejně dostupných dat významnou tržní sílu.

Celkem bylo Úřadu poskytnuto 132 smluvních dokumentací s dodavatelem potravin, které podléhají režimu zákona o významné tržní síle. Z toho 54 (41 %) tvoří rámcové smlouvy spolu s objednávkami zasílanými elektronicky,²⁴ dále 57 (43 %) dílčí kupní smlouvy a 21 (16 %) smlouvy jiného typu. Největší podíl tak zauímají dílčí kupní smlouvy, jež lze spatřit u každé ze skupin odběratelů zařazených dle dosaženého obrátového pásma. Naproti tomu rámcové smlouvy jsou pak patrné až u obrátově nejsilnějších odběratelů, počínaje těch s ročním obrátovem nad 50 milionů eur.

Pokud jde o kategorii jiných typů smluv, uzavřených v podobě nikoliv elektronické, rozumí se tím právní jednání mezi dodavatelem a odběratelem s významnou tržní silou, která Úřad, co do požadavku písemnosti, stále akceptuje. Proto nehledě na vyjádření některých odběratelů,²⁵ Úřad rovněž zjišťoval, zdali se obchodní vztah zkoumaných subjektů nerealizoval přinejmenším prostřednictvím písemně zachycené objednávky a s ní souvisejícími podepsanými dodacími listy. Tato podoba obchodní spolupráce, respektive smluvní dokumentace, byla zjištěna v celkem 21 případech. Mimo to, výsledky šetření naznačují, že takováto podoba obchodní spolupráce převládá u obrátově nejmenších odběratelů²⁶ vůči jejich dodavatelům.

Z hlediska písemné formy smluv nespátřuje Úřad na šetřeném trhu nedostatky, jež by zakládaly podezření na porušení ustanovení § 4 odst. 1, 2 zákona o významné tržní síle a odůvodňovaly zahájení předběžného šetření.²⁷

5.1.4 Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS)

Kromě písemné formy smluv zákon o významné tržní síle vyžaduje, aby smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem potravin obsahovala také náležitosti podle ustanovení § 3b odst. 1 písm. a) až d) téhož zákona. Zdali se má jednat o smlouvu rámcovou či dílčí kupní smlouvu, popřípadě jiný typ smlouvy,²⁸ právní úprava již neupřesňuje. Pro účely výše citovaného zákona proto postačuje, obsahuje-li tyto povinné náležitosti pouze jedna z vyjmenovaných smluv. Požadavkům zákona o významné tržní síle je učiněno zadost také v případě, kdy existuje vícero odlišných právních dokumentů – typů smluv, které až v souhrnu obsahují všechny požadované smluvní parametry. Představit si lze kupříkladu

²⁴ Jedná se o model realizace obchodního vztahu, kdy je v rámcové smlouvě mj. uvedena kontaktní osoba, emailová adresa a pracovní pozice této osoby, která bude činit objednávky. Z pohledu Úřadu se jedná o jeden ze způsobů, v rámci kterého je písemná forma zachována.

²⁵ Řada oslovených odběratelů si nebyla vědoma, že pojem smlouva je potřeba chápat v širším slova smyslu a odkazovala na tvrzení, že od 1. 1. 2023 neuzavřeli žádnou novou smlouvu, týkající se prodeje potravin.

²⁶ Skupina odběratelů v obrátovém pásmu nad dva miliony eur do deseti milionů eur.

²⁷ Pozn.: Předběžné šetření je předstupněm správního řízení a je ovládáno zásadou neveřejnosti. Na rozdíl od sektorového šetření, předběžné šetření je zaměřeno vůči konkrétnímu subjektu a je v něm primárně prověřováno konkrétní porušení zákona o významné tržní síle.

²⁸ Úřad má na mysli předně smlouvy v podobě objednávek a dodacích listů, které uznává co do požadavku písemnosti. Viz zjištění Úřadu uvedená v předchozích odstavcích.

rámcové smlouvy, kde není předem stanovena cena ani způsob jejího určení za zboží, které má být předmětem koupě a dílčí kupní smlouvy, jež tento nedostatek odstraňují.

Úřad při analýze 132 obdržených podkladů a smluvních vztahů oslovených odběratelů s jejich dodavateli v rámci sektorového šetření nenarazil na situaci, kdy by součástí obchodního modelu byly rovněž nákupní akce nebo služby související s prodejem potravin.²⁹ Z tohoto důvodu se Úřad při analýze daných smluv zabýval pouze následujícími smluvními parametry, a to cenou, splatností kupní ceny, určením předmětu koupě a jeho množstvím.

Podle zjištění Úřadu veškerá předložená smluvní dokumentace, nehledě na typ smlouvy, obsahuje náležitosti dle § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle. Smlouvy jsou buď jednorázového charakteru,³⁰ nebo počítají s dlouhodobější obchodní spoluprací subjektů.³¹ Předmět koupě je v nich dostatečně určitě vymezen³² a cena je zpravidla vyjádřena v jednotce prodávaného produktu. Splátnost kupní ceny je v nich upravena taktéž.³³ Ve druhém případě však stojí za zmínku, že množství předmětu koupě je často uváděno již v rámcových smlouvách, a to jako celkové množství zboží s přípustnou odchylkou několika procent ($\pm 10\%$), které má být v rozepsaných intervalech za určité období dodáno. Zcela konkrétní údaj o objemu uskutečňovaných dodávek je pak vždy specifikován v jednotlivých objednávkách. U jednorázových smluv, jak z povahy věci vyplývá, konkrétní množství prodávaného zboží bývá uvedeno již přímo v této smlouvě.

5.1.5 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem potravin musí – mimo jiné – obsahovat ujednání o lhůtě splatnosti kupní ceny.³⁴ Pakliže smlouva touto povinnou náležitostí nedisponuje, jde o zakázanou nekalou obchodní praktiku podle § 4 odst. 1, 2 písm. f) zákona o významné tržní síle. Oproti tomu je potřeba rozlišovat situace, kdy smlouva ujednání o lhůtě splatnosti kupní ceny obsahuje, avšak činí déle než 30 dnů ode dne doručení faktury. V takovém případě jde již o porušení § 4 odst. 1, 2 písm. g) shora citovaného zákona.³⁵ Úřad v rámci sektorového šetření zkoumal sjednávání lhůt splatnosti ve smlouvách mezi oslovenými odběrateli a jejich dodavateli.

²⁹ Viz § 3b odst. 1 písm. c) a d) zákona o významné tržní síle.

³⁰ Pro účely sektorového šetření se tím rozumí dílčí kupní smlouvy a jiné typy smluv.

³¹ Tj. rámcové smlouvy.

³² Na většinu dodávaných produktů jsou stanoveny dosti obsáhlé kvalitativní požadavky. Kupříkladu se může jednat o podmínky spočívající v minimální či maximální míře přípustnosti obsahu tuku ve výrobku, získané certifikací, dodržení technických a jiných norem apod.

³³ Pozn.: Není-li splatnost kupní ceny sjednána, jedná se o porušení § 4 odst. 1, 2 písm. f) zákona o významné tržní síle.

³⁴ Srov. § 3b odst. 1 písm. a) zákona o významné tržní síle.

³⁵ Nekalou obchodní praktikou se rozumí rovněž uplatňování lhůty splatnosti kupní ceny delší než 30 dnů ode dne doručení faktury.

V souladu s výše naznačeným v textu Úřadu předložené smluvní dokumenty obsahují bezesporu všechna ujednání o lhůtě splatnosti kupní ceny. Liší se jen v její formulaci. Ne vždy je totiž ve smlouvách splatnost kupní ceny stanovena ode dne doručení faktury. Pro řadu smluv je pro počátek běhu lhůty splatnosti kupní ceny rozhodné datum vystavení faktury, případně datum uskutečnění zdanitelného plnění. To však není v rozporu s lhůtou stanovenou zákonem. Nepřeklenutelným imperativem pouze je, že takto sjednaná lhůta nemůže být ve výsledku delší nežli 30 dnů ode dne doručení faktury.³⁶

Převážná většina Úřadem nashromážděných smluv má lhůtu splatnosti kupní ceny právě 30 dnů ode dne vystavení faktury. Ovšem výjimkou nejsou ani kratší³⁷ anebo i delší³⁸ lhůty splatnosti. Přesto lze usoudit, že okamžik doručení v takovém případě nenastane dříve než v den vystavení faktury. Obdobně lze argumentovat také u splatnosti kupní ceny odvíjející se od data uskutečnění zdanitelného plnění. V obou případech se tak nejedná o skutečnost, která by sama o sobě působila v neprospěch dodavatelů.

Každopádně, z prověřování plnění povinností stanovených § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle vyplynulo, že dva odběratelé s významnou tržní silou vůči svým dodavatelům potravin sjednávali nebo uplatňovali lhůty splatnosti kupní ceny delší než 30 dnů ode dne doručení faktury. Tato podezření se Úřadu následně potvrdila v předběžných šetřeních. Úřad proto s danými odběrateli zahájil správní řízení, na jejichž konci uložil pachatelům správní trest ve formě pokuty. Zatímco u prvního pachatele, společnosti NET PLASY, spol. s r. o., bylo rozhodnuto o správním trestu pokuty ve výši 117 000 Kč,³⁹ u druhého pachatele, společnosti Schreiber Czech Republic, s. r. o., byla konečná výše pokuty stanovena na 415 000 Kč.⁴⁰ V obou případech se pachatelé k přestupku přiznali a požádali o snížení pokuty narovnáním.⁴¹ Obě rozhodnutí jsou již pravomocná.

5.1.6 Trh mléka a mléčných výrobků

Struktura distribučního řetězce na trhu mléka a mléčných výrobků se skládá převážně ze tří článků, a to prvovýrobců, zpracovatelů a obchodníků. Mimo tento klasický tříčlankový model distribučního řetězce mohou existovat i další varianty distribučního řetězce skládajícího se ze čtyř či pěti článků (tzv. překupníků).⁴²

³⁶ Srov. § 3b odst. 1 písm. a) zákona o významné tržní síle.

³⁷ Úřad zjistil, že dva oslovení odběratelé měli smlouvy s dodavateli, kde lhůta splatnosti byla 14 dnů ode dne vystavení.

³⁸ Například 90 dnů ode dne vystavení faktury. Jedná se již o excesivní jednání, jež je Úřadem sankcionováno.

³⁹ Viz ÚOHS. Rozhodnutí Úřadu ze dne 24. 9. 2024, sp. zn. ÚOHS-S0452/2024/TS. Online. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/sbirky-rozhodnuti.html>. [citováno 2024-11-15].

⁴⁰ Viz ÚOHS. Rozhodnutí Úřadu ze dne 26. 9. 2024, sp. zn. ÚOHS-S0454/2024/TS. Online. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/sbirky-rozhodnuti.html>. [citováno 2024-11-15].

⁴¹ Viz § 8 odst. 6 zákona o významné tržní síle.

⁴² Zpravidla se jedná o odbytová družstva a velkoobchodní prodejce.

Prvovýrobci jsou producenti syrového kravského mléka, z něhož se následně vyrábí ostatní mléčné produkty. Většinou se jedná o zemědělská družstva nebo drobné soukromé chovatele.⁴³ V posledních dekadách však došlo k výrazné konsolidaci sektoru a ztrátě počtu jednotlivých chovatelů. Tato změna přispěla k nižší produkci mléka, což ovlivnilo i nabídku mléčných výrobků na trhu.⁴⁴ Ve vztahu k mlékárnám či odbytovým družstvům jsou prvovýrobci prvními dodavateli v distribučním řetězci, jež mohou být pod ochranou zákona o významné tržní síle.

Druhým článkem řetězce jsou mlékárenské podniky – tj. zpracovatelé syrového kravského mléka. Jakmile je syrové kravské mléko přepraveno do mlékárny, dochází přinejmenším k procesům zvaným pasterizace a homogenizace. V prvním případě jde o proces, kdy je syrové kravské mléko ohřáto na určitý stupeň teploty – v závislosti i na zvolené technologii – za účelem ošetření od škodlivých mikroorganismů. Cílem homogenizace je naopak zmenšení tukových kuliček z důvodu stabilnějšího rozptýlení tuku v mléce a zabránění jeho vyvstávání během skladování.⁴⁵ Následně je z mléka vyráběn zamýšlený produkt.⁴⁶ Oproti prvovýrobciům zaujímají mlékárenské podniky postavení jak dodavatele, tak i odběratele s významnou tržní silou. V současné době působí na šetřeném trhu desítky soutěžitelů z řad zpracovatelů a výrobců mléčných produktů.

Posledním článkem distribučního řetězce jsou maloobchodní prodejci zajišťující prodej předmětného výrobku konečnému spotřebiteli. Optikou zákona o významné tržní síle se jedná vždy o potenciální odběratele s významnou tržní silou. Nejvýznamnějšími maloobchodními prodejci mléčných produktů na území České republiky jsou obchodní řetězce Kaufland, Lidl, Albert, Penny Market, Tesco Stores, Billa a Globus. Všechny uvedené maloobchody stabilně dosahují ročního obrátu na území České republiky přes pět miliard korun.⁴⁷

Jak již bylo řečeno, kromě tradičního tříčlánkového distribučního modelu existují případy, kdy se na šetřeném trhu vyskytují i další subjekty – články distribučního řetězce. Zpravidla to jsou odbytová družstva nebo jiné velkoobchodní organizace, které figurují buď jako výkupny syrového kravského mléka, které soustřeďují jeho produkci a následně prodávají

⁴³ Viz ÚOHS. Závěrečná zpráva ze sektorového šetření v oblasti základních zemědělských výrobků a potravin. Online. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/hospodarska-soutez/sektorova-setreni.html>. [citováno 2024-11-15].

⁴⁴ Vyplývá z dat zveřejněných Ministerstvem zemědělství ČR vztahující se k mléku a mléčným výrobkům neboli z tzv. komoditní karty. Online. Dostupné z: <https://mze.gov.cz/public/portal/-a35052---2GW3CdfW/komoditni-karta-mleko-prosinec-2023>. [citováno 2024-11-15].

⁴⁵ Viz ÚOHS. Zpráva ze sektorového šetření v oblasti základních zemědělských výrobků a potravin. Online. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/hospodarska-soutez/sektorova-setreni.html>. [citováno 2024-11-15].

⁴⁶ Pozn.: Do výroby mohou vstoupit další procesy zde neuvedené, záleží vždy na konkrétním (finálním) produktu.

⁴⁷ Srov. § 3 odst. 2 zákona o významné tržní síle.

zpracovatelským podnikům, nebo jako výkupny již zpracovaných (finálních) mléčných produktů, jež se posléze přeprodávají maloobchodním prodejům.⁴⁸

5.1.7 Závěr

Úřad v rámci tohoto sektoru oslovil 31 odběratelů a prověřil 240 smluvních vztahů podléhajících regulaci ZVTS. Celkem bylo v rámci těchto smluvních vztahů prověřeno 694 smluvních a souvisejících dokumentů. Dva odběratelé s významnou tržní silou vůči svým dodavatelům potravin sjednávali nebo uplatňovali lhůty splatnosti kupní ceny delší než 30 dnů ode dne doručení faktury. Proto jim Úřad za toto jednání uložil správní trest ve formě pokuty. U společnosti NET PLASY, spol. s r.o., bylo rozhodnuto o správním trestu pokuty ve výši 117 000 Kč. U společnosti Schreiber Czech Republic s.r.o., byla uložena pokuta 415 000 Kč. V obou případech se pachatelé k přestupku přiznali a požádali o snížení pokuty narovnáním. Obě rozhodnutí jsou pravomocná. V obecné rovině v tomto sektoru trhu panuje dostatečné právní povědomí zpracovatelských podniků o agendě významné tržní síly především i díky intenzivní školitelenské a osvětové činnosti Úřadu proběhlé v roce 2023.

Přestože nebyla v sektorovém šetření zjištěna v době psaní této zprávy další pochybení, která by zakládala podezření na porušení zákona o významné tržní síle odběrateli potravin, bude Úřad nadále prošetřovat další podněty v oblasti nákupu potravin pro výrobu mléčných produktů, které v rámci své činnosti obdrží či vyvstanou *ex offo*.

⁴⁸ Viz ÚOHS. Zpráva ze sektorového šetření v oblasti základních zemědělských výrobků a potravin. Online. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/hospodarska-soutez/sektorova-setreni.html>. [citováno 2024-11-15].

5.2 Kojenecká a dětská výživa

Seznam produktů z oblasti dětské a kojenecké výživy, jež lze podle ZVTS⁴⁹ označit za zemědělské produkty a potravinářské výrobky, je velmi rozmanitý. Zahrnuje výrobky určené nejen pro kojence, nýbrž i pro batolata a ostatní děti starší tří let. Zpravidla se jedná o produkty jako jsou kojenecké mléko, dětské kaše, cereálie, ovocná pyré, tyčinky, nápoje, doplňky stravy a jiné. Opomenout přitom nelze ani bio produkty a bezlepkové potraviny. Vzhledem ke své společenské důležitosti je oblast dětské a kojenecké výživy často předmětem právních regulací kladoucích si cíl bezpečnost těchto potravin.⁵⁰

V souladu s § 5a ZVTS provedl Úřad sektorové šetření v oblasti nákupu potravin producenty dětské a kojenecké výživy, kteří mohou vzhledem ke svému ročnímu obratu disponovat vůči dodavatelům významnou tržní silou, a to za účelem prověření plnění povinností stanovených ustanovením § 3b zákona o významné tržní síle. Zpracovatelský sektor dětské a kojenecké výživy byl po mnoho let mimo sféru vlivu Úřadu, který tak nedisponoval informacemi a daty o této části trhu. Změna nastala až přijetím novely⁵¹ ZVTS, a proto se Úřad rozhodl tento segment trhu podrobněji prověřit.

5.2.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obratu

Během sektorového šetření oslovil Úřad celkem 11 subjektů – společností –, jež klasifikoval jako výrobce dětské a kojenecké výživy, se žádostí o poskytnutí podkladů a informací.⁵²

Úřad v rámci zasláných žádostí v první řadě ověřoval, zdali oslovené společnosti jsou výrobci dětské a kojenecké výživy a zda odebírají od svých dodavatelů potraviny. Z tohoto důvodu byly dotázané subjekty požádány o předložení seznamu svých dodavatelů. Podle zjištění Úřadu lze všech 11 společností považovat za odběratele potravin ve smyslu ustanovení § 2 písm. b) zákona o významné tržní síle.

Za účelem základního posouzení významné tržní síly odběratelů vůči jejich dodavatelům⁵³ Úřad dále ve svých žádostech požadoval, aby oslovení odběratelé zařadili svou společnost do

⁴⁹ Srov. § 2 písm. e) zákona o významné tržní síle.

⁵⁰ Například nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/127 ze dne 25. září 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 609/2013, pokud jde o zvláštní požadavky týkající se složení a informací, které se vztahují na počáteční a pokračovací kojeneckou výživu, a pokud jde o požadavky na informace týkající se výživy kojenců a malých dětí.

⁵¹ Zákon č. 359/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití.

⁵² Tyto subjekty byly vybrány na základě veřejně dostupných informací, zejména z údajů obchodního rejstříku, internetových článků, vlastních poznatků Úřadu, ale i dalších.

⁵³ Otázkou významné tržní síly a jejího zneužití v odběratelsko-dodavatelském vztahu se správní orgán zabývá důkladněji až ve správním řízení, respektive v předběžném šetření, kdy z hlediska skutkové stránky věci musí být protiprávnost potenciálního jednání postavena na jisto.

některého z obratových pásem dle § 3 zákona o významné tržní síle. K tomu měli oslovení odběratelé rovněž poskytnout informace⁵⁴ vztahující se k vlastnické struktuře svého podniku.⁵⁵ Úřad následně tyto údaje ověřil a zařadil oslovené odběratele do jednotlivých pásem dle Tabulka 6.

Tabulka 6 – Počty odběratelů v sektoru dle obratových pásem

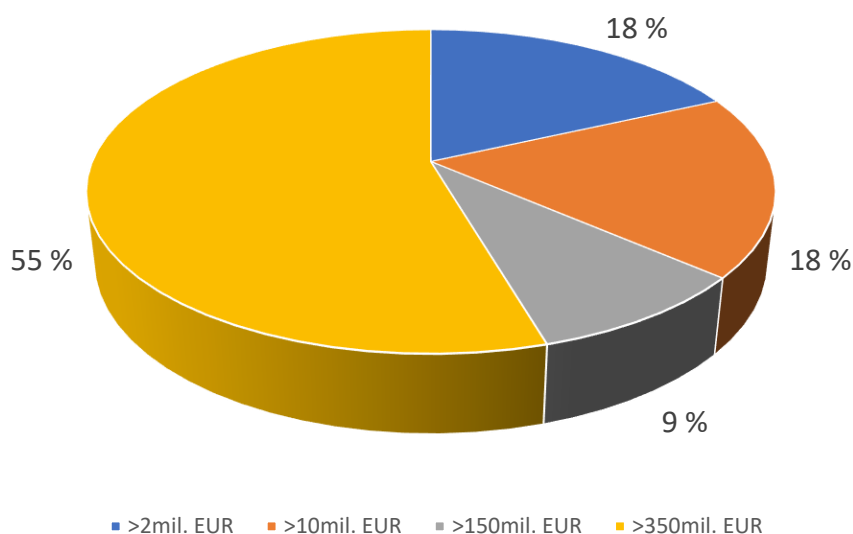
Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	2
>10 mil. EUR	2
>50 mil. EUR	0
>150 mil. EUR	1
>350 mil. EUR	6

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

⁵⁴ Například schéma či rozpis společností, k jejichž finančním výsledkům bylo při výpočtu ročního obratu přihlíženo.

⁵⁵ Viz § 3a odst. 3 zákona o významné tržní síle.

Rozložení odběratelů v sektoru

Graf 5 Procentuální zastoupení odběratelů v sektoru dle obratových pásem

Více než polovina (55 %) oslovených odběratelů se nachází v obratovém pásmu nad 350 milionů eur a dále přes 9 % tvoří odběratelé z obratového pásma nad 150 milionů eur. Lze tedy konstatovat, že v sektoru dětské a kojenecké výživy dominují převážně větší subjekty – soutěžitelé. Nicméně relativně početné jsou i skupiny odběratelů nad dva miliony eur a 10 milionů eur, které jsou obě zastoupeny po 18 %. Naopak žádné zastoupení nemá skupina odběratelů v obratovém pásmu nad 50 milionů eur.

5.2.2 Smluvní dokumentace

Od 1. 1. 2023 musí smlouva mezi dodavatelem potravin a odběratelem s významnou tržní silou mít formu a náležitosti předepsané ustanovením § 3b zákona o významné tržní síle. To však neplatí pro smlouvy, které byly uzavřeny přede dnem nabytí účinnosti novely zákona o významné tržní síle, jež musely smluvní strany uvést do souladu s výše citovaným ustanovením ZVTS nejpozději do 12 měsíců od účinnosti novely. Ode dne 1. 1. 2024 musí být tedy předmětná smluvní dokumentace zcela v souladu se ZVTS.⁵⁶

Úřad se v rámci sektorového šetření rozhodl prošetřit smluvní vztahy odběratelů s jejich dodavateli potravin, přičemž se zaměřil na oblast nákupu potravin pro následnou výrobu

⁵⁶ Srov. Přechodná ustanovení zavedena zákonem č. 359/2022 Sb. Čl. II.

dětské a kojenecké výživy. Za tímto účelem byla proto vyžádána veškerá smluvní dokumentace odběratelů, uzavřená mezi nimi a deseti dodavateli potravin.

Tabulka 7 – Počet smluvních vztahů podléhajících ZVTS ve vztahu k obrátovému zařazení oslovených odběratelů

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů	Počet smluvních vztahů podléhajících ZVTS*	Celkový počet smluvních vztahů
>2 mil. EUR	2	0	19
>10 mil. EUR	2	3	16
>50 mil. EUR	0	0	0
>150 mil. EUR	1	0	1
>350 mil. EUR	3	37	192

*Pozn.: V případě šesti oslovených odběratelů bylo zjištěno, že k žádnému ze svých dodavatelů nezaujímají postavení odběratele s významnou tržní silou.

Z obdržení podkladů a informací bylo zjištěno, že regulaci zákona o významné tržní síle podléhá nanejvýš 40 smluvních vztahů s dodavatelem potravin. Z požadovaného vzorku smluvních podkladů, které byly Úřadu zaslány, je relevantních 23 smluv. Právě u těchto smluv se Úřad dále zabýval formou a náležitostmi dle § 3b ZVTS.

5.2.2.1 Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Podle zákona o významné tržní síle musí smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem potravin být uzavřena v písemné formě.⁵⁷ Požadavek písemnosti lze nicméně v praxi naplnit mnoha způsoby. Předně listinnou podobou smlouvy. Přípustné však je, aby smlouva byla i v jiné podobě, která přitom spolehlivě zachytí obsah právního jednání a identifikuje jednající osobu. Příkladem jsou elektronické a jiné technické prostředky. K platnosti právního jednání je pak v neposlední řadě vyžadován podpis jednající osoby.⁵⁸

Pokud jde o smlouvy s dodavatelem potravin, které podléhají režimu zákona o významné tržní síle a které Úřad obdržel v rámci odpovědi na žádosti o podklady a informace, všechny jsou uzavřeny v písemné formě, a to v prostřednictvím papírové listiny, nebo systémem⁵⁹ vygenerovaného formuláře. Dělicím kritériem je skutečnost, jde-li o smlouvy rámcové – doprovázené jednotlivými objednávkami – nebo smlouvy dílčí (kupní). Viz Tabulka 8 a .

⁵⁷ Srov. § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle.

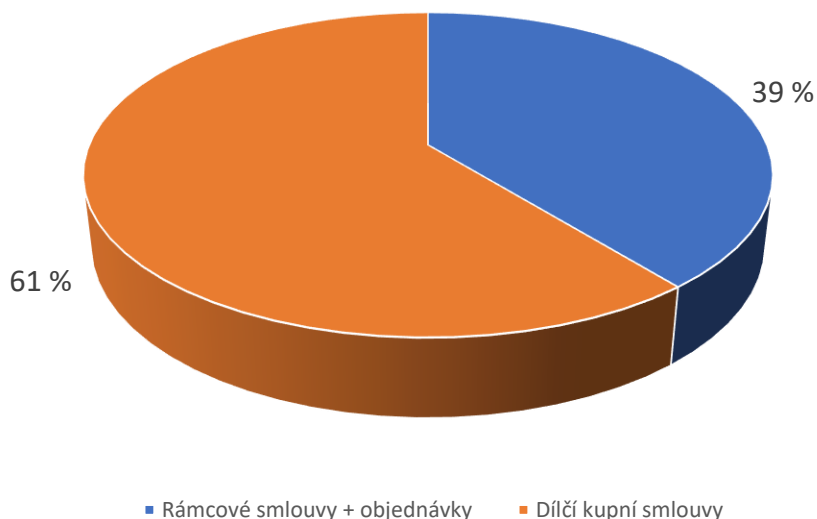
⁵⁸ Viz § 561 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵⁹ V rámci tzv. EDI (Electronic Data Interchange: systém elektronické výměny informací).

Tabulka 8 – Přehled o počtu a podobě smluv předložených Úřadu

Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů	Rámcové smlouvy + objednávky	Dílčí kupní smlouvy
>2 mil. EUR	2	-	-
>10 mil. EUR	2	2	1
>50 mil. EUR	0	-	-
>150 mil. EUR	1	-	-
>350 mil. EUR	3	7	13

*Pozn.: V případě šesti oslovených odběratelů bylo zjištěno, že k žádnému ze svých dodavatelů nezaujmají postavení odběratele s významnou tržní silou.

Složení smluvní dokumentace

Graf 6 Znárodnění zastoupení jednotlivých typů smluv na celkovém počtu smluv předložených odběrateli s významnou tržní silou

5.2.2.2 Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS)

Podle zákona o významné tržní síle musí být smlouvy mezi odběrateli významnou tržní silou a jejich dodavateli potravin uzavřeny písemně a obsahovat určité specifické náležitosti dle § 3b odst. 1 písm. a) až d) tohoto zákona. Zákon však neupřesňuje, zda předepsané náležitosti musí být obsaženy v jediné smlouvě – typicky kupní smlouvě, nebo zda mohou být rozděleny do vícero vzájemně souvisejících smluvních dokumentů, kupříkladu rámcových smluv

a objednávek. Z pohledu Úřadu je pak stěžejní, aby zákonem požadované smluvní náležitosti byly obsaženy alespoň v jednom z těchto podkladů.

Smluvní dokumentace poskytnutá oslovenými odběrateli v rámci sektorového šetření se skládá z jednoduchých dílčích kupních smluv a dlouhodobějších rámcových smluv spolu s jednotlivými objednávkami. V obou případech však nejsou součástí smluvního vztahu tzv. nákupní akce či služby související s prodejem potravin.⁶⁰ Úřad proto obdržené smluvní podklady hodnotil pouze co do náležitostí stanovených v § 3b odst. 1 písm. a) a b) zákona o významné tržní síle. Konkrétně ověřoval ujednání o vymezení ceny, splatnosti kupní ceny, předmětu koupě a množství. Výsledky tohoto hodnocení nenaznačují, že by došlo k porušení zákona o významné tržní síle z důvodu nenaplnění některé z obsahových náležitostí smlouvy.

5.2.2.3 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Jednou z neopomenutelných obsahových náležitostí smlouvy mezi odběrateli s významnou tržní silou a dodavatelem potravin je lhůta splatnosti kupní ceny, která musí být ve smlouvě výslovně uvedena.⁶¹ Jestliže tomu tak není, jde o zakázanou nekalou obchodní praktiku podle § 4 odst. 1, 2 písm. f) zákona o významné tržní síle. Vedle toho ZVTS dále stanovuje, že tato lhůta nesmí přesáhnout 30 dnů ode dne doručení faktury. Pokud by smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem přesto obsahovala ujednání o lhůtě splatnosti delší, nežli zákon připouští, jednalo by se již o nekalou obchodní praktiku podle § 4 odst. 1, 2 písm. k) zákona o významné tržní síle.⁶²

Podle zjištění Úřadu obsahuje veškerá předložená smluvní dokumentace ujednání o lhůtě splatnosti kupní ceny, přičemž ve většině případů činí nanejvýš 30 dnů ode dne doručení či vystavení faktury. Skutečnost, že lhůta splatnosti počíná běžet od data vystavení,⁶³ a nikoliv ode dne doručení faktury, není v rozporu s dikcí shora citovaného zákona. Zákonem kladeným požadavkem pouze je, aby takto sjednaná lhůta nebyla v konečném důsledku delší než 30 dnů ode dne doručení faktury.⁶⁴ Z podstaty věci pak vyplývá, že okamžik doručení faktury nemůže v takovém případě nastat dříve než v den vystavení faktury.

Při prověřování plnění povinností stanovených § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle Úřad pojal podezření na sjednávání a uplatňování delších lhůt splatnosti kupní ceny dvěma odběrateli s významnou tržní silou vůči jejich dodavatelům potravin, nežli připouští uvedené ustanovení ZVTS, čímž se mohli dopustit nekalých obchodních praktik dle § 4 odst. 2 písm. k)

⁶⁰ Viz § 3b odst. 1 písm. c) a d) zákona o významné tržní síle.

⁶¹ Srov. § 3b odst. 1 písm. a) zákona o významné tržní síle.

⁶² Nekalou obchodní praktikou podle § 4 odst. 2 písm. k) zákona o významné tržní síle se rozumí rovněž uplatňování lhůty splatnosti kupní ceny delší než 30 dnů ode dne doručení faktury.

⁶³ Případně lze ve smlouvě sjednat, aby lhůta splatnosti kupní ceny běžela od data uskutečnění zdanitelného plnění.

⁶⁴ Srov. § 3b odst. 1 písm. a) zákona o významné tržní síle.

ZVTS. Ve vztahu k těmto odběratelům proto budou dále učiněny patřičné právní kroky.⁶⁵ Na tomto místě Úřad považuje za vhodné zmínit, že každý jeden případ je potřeba posoudit individuálně dle skutkových a právních okolností daného případu.

5.2.3 Závěr

Úřad v rámci tohoto sektoru prověřil 11 odběratelů a jejich 34 smluvních vztahů podléhajících ZVTS. Celkem bylo prověřeno 63 smluvních a souvisejících dokumentů podléhajících regulaci ZVTS. S ohledem na cíl sektorového šetření, jímž bylo prověřování plnění povinností stanovených § 3b zákona o významné tržní síle, lze shrnout, že většina smluvních vztahů výrobců dětské a kojenecké výživy s jejich dodavateli potravin nepodléhá regulaci tohoto zákona. Je tomu tak převážně z důvodu, že odběratel má často pouze jednoho dodavatele, kterého lze zároveň klasifikovat jako propojenou osobu.⁶⁶ Přesto lze odběratelsko-dodavatelské vztahy podléhající režimu výše citovaného zákona na základě poskytnutých podkladů a informací považovat až na výjimky za právně konformní.

V návaznosti na zjištění z této části sektorového šetření Úřad zahájí předběžná šetření vůči dvěma výrobcům dětské a kojenecké výživy, aby odběratelům potravin, jelikož existuje důvodné podezření, že ve vztahu ke svým dodavatelům zneužili své významné tržní síly tím, že sjednávali a uplatňovali lhůty splatnosti delší než 30 dnů ode dne doručení faktury, čímž se mohli dopustit nekalé obchodní praktiky dle § 4 odst. 1, 2 písm. k) zákona o významné tržní síle.

Úřad bude rovněž pokračovat ve své koncepční činnosti, bude monitorovat situaci v sektoru dětské a kojenecké výživy, prošetřovat související podněty a v případě potřeby zjednat nápravu nežádoucího stavu.

⁶⁵ Tj. v rámci samostatného předběžného šetření, jež je předstupněm správního řízení a je ovládáno zásadou neveřejnosti. Na rozdíl od sektorového šetření, předběžné šetření je zaměřeno vůči konkrétnímu subjektu a je v něm primárně prověřováno konkrétní porušení zákona o významné tržní síle.

⁶⁶ Viz § 3a odst. 3 písm. d) zákona o významné tržní síle.

5.3 Velkoobchody

V obecné rovině lze velkoobchodní prodej potravin označit za činnost spojenou s nákupem a prodejem potravin, která souvisí s jejich zpracováním nebo dalším prodejem. Na nejzákladnější úrovni distribučního řetězce zastává velkoobchod postavení někde mezi původním výrobcem zboží nebo poskytovatelem služby a maloobchodní společností, která nakonec uvede zboží na trh a umožní přístup ke zboží i konečnému spotřebiteli. Velkoobchod je tedy spojovacím článkem mezi výrobními podniky a maloobchodním prodejem.

Mimo samotný nákup a prodej potravin vykonávají velkoobchodní společnosti také činnosti spojené se zpracováním nebo distribucí zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků. Dále velkoobchody přijímají nebo poskytují související služby anebo zprostředkovávají některé z těchto činností. Jedná se tedy v převážné míře o obchod mezi jednotlivými podnikatelskými subjekty na trhu (Business to Business, B2B).

Zajištění této zprostředkovatelské činnosti může partnerům velkoobchodních společností přinášet mnohé výhody. Například v případě, kdy jejich partnery jsou malí výrobci s omezenými finančními zdroji, kteří nemají vlastní organizaci pro přímý prodej. Nebo v případě velkých výrobců, kteří své volné finanční prostředky vynakládají na rozvoj výroby než na zajišťování obchodních činností. V neposlední řadě vytváří velkoobchod široký sortiment s velkým množstvím kontaktů s maloobchodníky provozujícími rozsáhlé sítě supermarketů apod.⁶⁷

Nevýhodou této podnikatelské činnosti je vyšší nákladovost jednotlivých produktů, která snižuje míru ziskovosti. Velkoobchodní ceny jsou tedy nižší než ceny maloobchodní, jelikož v rámci maloobchodní ceny dochází k jejímu navýšení o příslušnou maloobchodní marži, která tvoří zisk příslušného maloobchodníka. Tato marže musí pokrýt dopravu do prodejen, fixní náklady za místo v obchodech, uskladnění, elektřinu, platy prodavačů, v některých případech i prostředky na podporu prodeje atd. Smlouva velkoobchodního dodavatele a maloobchodního odběratele by měla být výhodná pro oba subjekty. Dodavatel z ní získá jistotu odbytu konkrétního počtu svých výrobků, přičemž jejich dalším osudem se de facto dále nemusí zabývat. Starost o prodej předmětného zboží přejímá odběratel, který jej však kupuje za velkoobchodní ceny a rozdíl oproti maloobchodním cenám mu generuje výnosy.⁶⁸

Optikou zákona o významné tržní síle se může velkoobchodní společnost nacházet v postavení odběratele, a to v případě, že nakupuje potraviny od jiných společností (převážně výrobců),

⁶⁷ STARZYCZNÁ, Halina, 2008. Velkoobchod a jeho význam. Online. Techportal.cz. Online. Dostupné z: <https://www.techportal.cz/33/velkoobchod-a-jeho-vyznam-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EkV75G4Ef0m1ihNDtwMaxoLpQQHUwR2pEQ/>. [citováno 2024-11-15].

⁶⁸ MAX, 2023. Co je to velkoobchodní cena: vše, co potřebujete vědět. Ecwid.com. Online. Dostupné z: <https://www.ecwid.com/cs/blog/wholesale-price.html>. [citováno 2024-11-15].

anebo může své nakoupené produkty dodávat do maloobchodní sítě jiného podnikatelského subjektu, a pak se nachází v postavení dodavatele.⁶⁹

Z údajů zveřejněných Českým statistickým úřadem (tabulka č. 9) lze dovodit, že tržby v odvětví velkoobchodu zaznamenávají od roku 2015 meziročně pokles (CZ-NACE 46), a to jak v odvětví velkoobchodu se základními zemědělskými produkty (CZ-NACE 46.2), tak v oblasti velkoobchodu s potravinami, nápoji a tabákovými výrobky (CZ-NACE 46.3).

Tabulka 9 – Indexy tržeb bez DPH ve velkoobchodě – neočištěno⁷⁰

Měřicí jednotka: %

Očištění: neočištěná data

Území: Česká republika

Odvětví (CZ-NACE)		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
46	Velkoobchod, kromě motorových vozidel	91,3	91,3	92,8	93,6	94,0	96,7	100,0	93,0	88,4
46.1	Zprostředkování velkoobchodu a velkoobchod v zastoupení	100,2	103,2	101,9	102,6	99,4	98,7	100,0	94,7	99,6
46.2	Velkoobchod se základními zemědělskými produkty a živými zvířaty	117,5	117,0	109,4	99,6	96,6	102,8	100,0	87,4	91,9
46.3	Velkoobchod s potravinami, nápoji a tabákovými výrobky	108,6	109,1	105,4	105,6	105,8	98,0	100,0	100,8	92,9
46.4	Velkoobchod s výrobky převážně pro domácnost	83,6	86,2	87,9	87,9	89,6	92,5	100,0	94,5	90,1

5.3.1 Oslovení odběratelé a výše jejich ročního obrátu

Úřad v rámci sektorového šetření oslovil 12 velkoobchodních společností, jejichž předmětem podnikání je nákup a prodej potravin mezi podnikatelskými subjekty. Od těchto odběratelů si vyžádal informace vztahující se k (i) výši jejich ročního obrátu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury), (ii) specifikaci dodavatelů, od kterých tyto odběratelé odebírají

⁶⁹ Blíže k postavení podnikatelských subjektů: ÚOHS. Online. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/metodicka-cinnost.html>.

⁷⁰ Český statistický úřad již od roku 2000 zveřejňuje měsíčně index tržeb v maloobchodě (CZ-NACE 47) a index tržeb v obchodě a opravách motorových vozidel (CZ-NACE 45). Na základě nařízení EU 2152/2019 o podnikových statistikách, které letos nabylo účinnosti, jsou měsíční údaje o vývoji tržeb rozšířeny o index tržeb ve velkoobchodě (CZ-NACE 46) a také o index tržeb za Obchod celkem (CZ-NACE sekce G). Český statistický úřad. Veřejná databáze. Indexy tržeb bez DPH ve velkoobchodě. Online. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupid=3831&katalog=31029&pvo=OBU06-D&pvo=OBU06-D&str=v99>. [citováno 2024-11-15].

zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a ke (iii) smluvní dokumentaci, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

V rámci prošetření kontraktačního procesu, jakož i obsahu smluvní dokumentace, Úřad prověřil v této části sektorového šetření 382 smluv mezi dodavateli a odběrateli. Ostatní smluvní dokumentace je pak součástí předběžných nebo správních řízení Úřadu.

Podle zjištění Úřadu o výši obratu oslovených odběratelů, včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků, je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obrátových pásem dle Tabulka 10.

Tabulka 10 – Počty odběratelů dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	1
>10 mil. EUR	2
>50 mil. EUR	7
>150 mil. EUR	1
>350 mil. EUR	1

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Z tohoto přehledu oslovených odběratelů vyplývá, že Úřad se prostřednictvím sektorového šetření obrátil na velkoobchodníky reprezentující celé široké spektrum obrátových pásem. Nejvíce velkoobchodních společností lze na základě jejich odpovědí přiřadit do obrátového pásma uvedeného v ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o významné tržní síle (s obrátem do 50 milionů eur). Dodavatele těchto odběratelů pak lze v první řadě charakterizovat jako prvovýrobce s působností na území České republiky, nebo prvovýrobce se sídlem v okolních zemích Evropské unie. Zároveň se jedná o dodavatele, které lze zařadit od nejnižšího obrátového pásma až do pásma vysoce překračujícího obrátová kritéria uvedená v ustanovení § 3 zákona o významné tržní síle. Diferenciace jednotlivých dodavatelů pak zůstává na podnikatelských potřebách jednotlivých velkoobchodních společností, tedy odběratelů.

5.3.2 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s minimálně deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

5.3.3 Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Z podkladů a informací, které Úřadu poskytli oslovení odběratelé vyplynulo, že ke kontraktnímu procesu dochází na všech sledovaných úrovních prostřednictvím písemné smlouvy. Velkoobchodníci využívají tzv. rámcových smluv, ve kterých jsou sjednány obecné obchodní podmínky smluvních stran. Jednotlivé dodávky jsou pak sjednávány pomocí písemných objednávek, dodacích listů a faktur vydaných za jednotlivé dodávky potravin. U sledovaných subjektů byla písemnost dodržena i v rámci poskytování služeb spojených s prodejem těchto zemědělských produktů. Jedná se tedy o kontraktní proces, který je zcela ve všech fázích založen na písemné formě zúčastněných stran.

Úřad zaznamenal, že písemná forma byla dodržena i v rámci nákupu sezónních produktů (typicky například zelenina, ovoce). Jedná se o případy, v rámci kterých zemědělské produkty nakupuje velkoobchodník přímo od výrobce. Není zde zcela dodržena pravidelná dodávka zemědělských produktů, a z tohoto důvodu není uzavírána například rámcová smlouva, ale celý kontraktní proces je prezentován jednou dodávkou, a tedy prostřednictvím jedné písemné smlouvy. K náležitostem těchto smluv pak v první řadě náleží jakostní ukazatele zemědělských výrobků, které jsou povýšeny nad jednotlivé obchodní podmínky.

Jako další způsob uzavírání smluvních podmínek v sektoru velkoobchodu zaznamenal Úřad užití tzv. adhezních smluv. Jedná se o smlouvy, ve kterých smluvní podmínky stanoví jedna smluvní strana. Druhá smluvní strana má pouze možnost je přijmout nebo nepřijmout. Někdy se hovoří o principu „ber, nebo nech být“ (take it or leave it). Adhezní smlouvy mohou mít podobu formuláře, tabulky apod. V takových případech můžeme hovořit o tzv. formulářových smlouvách. Jejich používání je považováno za efektivní, neboť přináší úsporu času. Smluvní strana, která nemá možnost podobu smluvních podmínek ovlivnit, se však ocitá ve slabším postavení.⁷¹

Tyto smlouvy mají písemnou formu (tedy ustanovení § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle je dodrženo), nicméně dodavatel nemůže v těchto smlouvách prakticky vůbec nic měnit, nemá skutečnou příležitost ovlivnit obsah základních podmínek a pouze rozhoduje, zda podepíše, nebo ne. Jedná se o smlouvy, pro které je typická výrazná nerovnováha stran. Základní podmínky smlouvy jsou určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejich pokynů, aniž by slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit. Tyto smlouvy jsou využívány podnikateli v rámci zrychlení kontraktního procesu.

Pokud pak tyto smlouvy obsahují veškeré náležitosti dle jednotlivých ustanovení zákona o významné tržní síle, nemá Úřad výhrady proti jejich používání v odběratelsko-dodavatelských vztazích. Nicméně odběratel, který používá tyto smlouvy, si musí být plně vědom, že v případě zjištění možného porušení zákona o významné tržní síle vyplývajícího

⁷¹ ÚOHS. Rozhodnutí Úřadu S0419/2019/TS ze dne 21. 4. 2023. Online. Dostupné na <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/sbirky-rozhodnuti/detail-18939.html>.

z této formulářové smlouvy, se může stát podezřelým z uplatňování nekalých obchodních praktik ve smyslu zákona o významné tržní síle. Neboť (jak již bylo uvedeno výše) dodavatel je v tomto kontraktačním procesu slabší smluvní stranou, která nemá zpravidla reálnou možnost uplatnit v takovémto typu smlouvy svoje námitky a potřeby.⁷²

Úřad v rámci tohoto dílčího šetření v odvětví velkoobchodů nehledal v obchodních vztazích mezi velkoobchodními odběrateli a jejich dodavateli porušení ustanovení § 3 b odst. 1 zákona o významné tržní síle, které představuje nedodržení písemné formy smlouvy mezi odběratelem s významnou tržní silou a jeho dodavatelem.

5.3.4 Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS)

Úřad se dále v průběhu sektorového šetření zaměřil na náležitosti smluvní dokumentace, kterou předkládají velkoobchodníci svým obchodním partnerům, tedy dodavatelům.

V těchto smlouvách Úřad zjistil především nedostatky v uzavírání smluvních ujednání, jež se týkají poskytování služeb, které jednotlivé velkoobchody (nejčastěji se jednalo o velkoobchody disponující svými vlastními maloobchodními prodejny) poskytují svým dodavatelům. V případě poskytnutí marketingových služeb se jednalo celkem o dva podnikatelské subjekty, které ve svých smlouvách nedodržely povinnosti vyplývající pro ně z ustanovení § 3b odst. 1 písm. c) ZVTS, konkrétně odhad nákladů a podklad, na jehož základě k takovému odhadu odběratel s významnou tržní silou dospěl. S oběma podnikatelskými subjekty bylo zahájeno správní řízení. Vzhledem k formálnímu porušení ZVTS a spolupráci těchto podnikatelů s Úřadem, byla předmětná správní řízení ukončena přijetím závazků, prostřednictvím kterých se obě společnosti zavázaly k odstranění závadného stavu.

Úřad vychází ze skutečnosti, že smluvní popis odhadu nákladů a podklad, na jehož základě k takovému odhadu odběratel dospěl, by jednak neměl být v rozporu s jinými zákony a dále, že by neměl zatěžovat odběratele nad únosnou míru. Dále by měl být v praktickém „podnikatelském životě“ proveditelný; současně by ale měl sloužit účelu, který s takovým ustanovením spojuje zákon o významné tržní síle, tj. mimo jiné (i) poskytnutí dostatečné informace dodavateli k rozhodnutí, zda uzavře smlouvu, jejímž předmětem bude rovněž poskytnutí souvisejících služeb a (ii) umožnění následné kontroly ze strany Úřadu, zda nedošlo k naplnění některé z nekalých obchodních praktik, které jsou uvedeny v § 4 zákona o významné tržní síle.

Nicméně s ohledem na shora uvedené považuje Úřad za dostačující, pokud odhad nákladů bude proveden například prostřednictvím odkazu na ceníkovou cenu a jako podklad poslouží

⁷² Princip „ber, nebo nech být“ (take it or leave it).

průzkum trhu, který si v dané situaci (v místě a čase) učinil odběratel s VTS. Úřad vychází z předpokladu, že v případě šetření nekalé obchodní praktiky související s poskytováním souvisejících služeb (a obchodními a cenovými podmínkami jejich poskytování) bude odběratel s VTS schopen Úřadu v listinné podobě vždy doložit (i) veškeré údaje, na jejichž základě byl odhad obsažený v písemné smlouvě v konkrétním případě učiněn a (ii) veškeré podklady, na jejichž základě k odhadu nákladů dospěl.

Vyjma již zmiňovaných porušení zákona o významné tržní síle, které Úřad kvalifikoval jako formální pochybení (nedošlo ke škodlivému následku a jednalo se o jediné pochybení účastníka řízení), Úřad zaznamenal v doručených písemných smlouvách i možná porušení jednotlivých ustanovení § 4 odst. 1, 2 zákona o významné tržní síle. Jednalo se o možná pochybení v rámci sjednaných a uplatňovaných ustanovení obsažených v rámcových smlouvách a jejich dodatcích, ale také o nekalé obchodní praktiky uplatňované prostřednictvím tzv. formulářových smluv. Na základě těchto zjištění Úřad provádí v současné době předběžné šetření u pěti dalších velkoobchodních subjektů a z uvedeného důvodu nemůže v tuto chvíli předjímat, zda jednáním podnikatelských subjektů došlo, nebo nedošlo k porušení zákona o významné tržní síle.

5.3.5 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

V rámci doručených smluvních ujednání velkoobchodních společností a jejich dodavatelů se Úřad dále zabýval otázkou, zda ze strany odběratelů nedochází k opožděným platbám. Tedy, zda je dodržována zákonná 30denní lhůta splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli.

Za tímto účelem Úřad provedl kontrolu nejen doručených smluvních dokumentů, ale od jednotlivých dodavatelů si za účelem prokázání skutečností uvedených v písemných dokumentech vyžádal kopie vydaných faktur a výpisy z příslušných bankovních účtů. Z doručených podkladů nevyplynulo, že by některý z velkoobchodů platil později než ve sjednané 30denní lhůtě. Nicméně, jak již bylo uvedeno výše, Úřad nadále provádí předběžné šetření u dalších pěti podnikatelských subjektů včetně dodržování zákonné 30denní lhůta splatnosti kupní ceny

Jedinou odchylku od běžné platební praxe zaznamenal Úřad u podnikatelského subjektu, který v platebním styku nevyužíval běžné elektronické výměny informací, ale svým dodavatelům vyplácel finanční prostředky v hotovosti při převzetí zboží a v případě, že byla na dodávku potravin vystavena faktura, proplácel tuto fakturu v 15denní lhůtě.

5.3.6 Závěr

V tomto sektoru Úřad prověřil 12 odběratelů s VTS a celkem 382 jejich smluvních vztahů s dodavateli. Úřad ve smlouvách zjistil především nedostatky v uzavírání smluvních ujednání, jež se týkají poskytování služeb, které jednotlivé velkoobchody (nejčastěji se jednalo o velkoobchody disponující svými vlastními maloobchodními prodejny) poskytují svým dodavatelům. V případě poskytnutí marketingových služeb se jednalo celkem o dva podnikatelské subjekty, které ve svých smlouvách nedodrželi povinnosti vyplývající pro ně z ustanovení § 3b odst. 1 písm. c) ZVTS, konkrétně odhad nákladů a podklad, na jehož základě k takovému odhadu odběratel s významnou tržní silou dospěl. S oběma podnikatelskými subjekty bylo zahájeno správní řízení (společnost TAMDA Group a společnost Kubík). Předmětná správní řízení byla ukončena přijetím závazků, prostřednictvím kterých se obě společnosti zavázali k odstranění závadného stavu.

Dále Úřad zaznamenal v doručených písemných smlouvách i možná porušení jednotlivých ustanovení § 4 odst. 1, 2 ZVTS. Jednalo se o možná pochybení v rámci sjednaných a uplatňovaných ustanovení obsažených v „Rámcových smlouvách a jejich dodatcích“, ale také o nekalé obchodní praktiky uplatňované prostřednictvím tzv. „Formulářových smluv“. Na základě těchto zjištění provádí Úřad v současné době předběžné šetření u pěti dalších velkoobchodních subjektů s podezřením na porušení zákona o významné tržní síle.

5.4 Potravinové doplňky

Podle zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, se doplňkem stravy rozumí potravinu, jejímž účelem je doplňovat běžnou stravu a která je koncentrovaným zdrojem vitaminů a minerálních látek nebo dalších látek s nutričním nebo fyziologickým účinkem, obsažených v potravine samostatně nebo v kombinaci, určená k přímé spotřebě v malých odměřených množstvích.

Dle směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/46/ES ze dne 10. června 2002 o sblížování právních předpisů členských států týkajících se doplňků stravy, jsou doplňky stravy potraviny, jejichž účelem je doplňovat běžnou stravu a které jsou koncentrovanými zdroji živin nebo jiných látek s výživovým nebo fyziologickým účinkem, samostatně nebo v kombinaci, jsou uváděny na trh ve formě dávek, a to ve formě tobolek, pastilek, tablet, pilulek a v jiných podobných formách, dále ve formě sypké, jako kapalina v ampulích, v lahvičkách s kapátkem a v jiných podobných formách kapalných nebo sypkých výrobků určených k příjmu v malých odměřených množstvích.

Doplňky stravy v rámci České republiky tvoří samostatnou kategorii potravin, která je upravena vyhláškou č. 58/2018 Sb., o doplňcích stravy a složení potravin, ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška vznikla transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/46/ES ze dne 10. června 2002 o sblížování právních předpisů členských států týkajících se doplňků stravy.⁷³

Pohledem zákona o významné tržní síle lze doplňky stravy označit za produkty, které obsahují vitamíny a minerální soli a mají přispívat k udržení zdraví a tělesné pohody. Tyto produkty jsou z pohledu kombinované celní nomenklatury zařaditelné pod číslo 2106 Společného celního sazebníku.⁷⁴ Jedná se tedy o potraviny, u kterých je předpokládána konzumace člověkem.

Do kapitoly 29 – Organické chemikálie Společného celního sazebníku jsou principiálně zařaditelné pouze izolované, chemicky homogenní sloučeniny, nicméně pod číslo 2936 Společného celního sazebníku jsou zařaditelné provitaminy a vitaminy, přírodní nebo reprodukováné syntézou (včetně přírodních koncentrátů), jejich deriváty používané zejména jako vitaminy a jejich směsi, též v jakémkoliv rozpouštědle. Lze sem zařadit téměř veškeré běžné vitaminy a jejich deriváty – vitamin A, B1, B2, B6, B12, C, D, E. Zařadit nelze vitamin B4, F, syntetické náhražky za vitaminy farmaceutické výrobky pod čísly 3003 a 3004 Společného

⁷³ Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Právní předpisy vztahující se k doplňkům stravy a obecné informace o doplňcích stravy. Online. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/zakladni-prehled-pravnich-predpisu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>. [citováno 2024-11-11].

⁷⁴ Rozsudek SDEU ze dne 17. prosince 2009 C-410/08 až C-412/08

celního sazebníku. Z transportních důvodů nebo pro jejich stabilizaci vitamíny mohou být obohaceny například o antioxidanty.⁷⁵

5.4.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obratu

Úřad v rámci této části sektorového šetření oslovil 20 společností, jejichž předmětem podnikání je výroba, nákup a prodej potravin mezi podnikatelskými subjekty. Od těchto odběratelů si vyžádal informace vztahující se k (i) výši jejich ročního obratu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury), (ii) specifikaci dodavatelů, od kterých tito odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a ke (iii) smluvní dokumentaci, kterou s těmito dodavateli uzavírají. Tyto dodavatele pak rovněž požádal o zaslání příslušné smluvní dokumentace. Jednalo se o smlouvy, které uzavírají v rámci svých dodavatelsko-odběratelských vztahů. V této části sektorového šetření pak Úřad prověřil 165 vzájemných smluv. Ostatní vyžádaná smluvní dokumentace je pak součástí předběžných nebo správních řízení Úřadu.

Podle zjištění Úřadu o výši obratu oslovených odběratelů včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obrátových pásem, jak ukazuje Tabulka 11.

Tabulka 11 – Počty odběratelů dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	3
>10 mil. EUR	7
>50 mil. EUR	3
>150 mil. EUR	2
>350 mil. EUR	5

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Na českém trhu se v současné době vyskytuje rozsáhlé množství výrobků označených jako doplňky stravy. Jak již bylo ale uvedeno, nejedná se o výrobky určené k léčbě nebo prevenci onemocnění, ale pouze k přímé spotřebě v malých odměřených dávkách. Jejich výroba je

⁷⁵ ÚOHS. Výkladová stanoviska a doporučení. Online. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trznisila/metodicka-cinnost/vykladova-stanoviska-a-doporuceni.html>. [citováno 2024-11-15].

zajišťována společnostmi, které mohou disponovat vlastní znalostí složení výrobků, nebo tuto výrobu zajišťují pod privátní značkou objednatele. Výroba probíhá dle přísných hygienických norem podle systému HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) a GMP (Good Manufacturing Practice). Distribuce těchto výrobků je pak zajišťována prostřednictvím velkoobchodů, konsignačních skladů nebo přímou cestou prostřednictvím farmaceutických firem.

Zájem spotřebitelů o vitamíny a minerály se neustále zvětšuje. Z údajů výzkumné agentury Median ⁷⁶ vyplývá, že v posledních 12 měsících užívalo vitamíny a minerály 42,8 % respondentů, přičemž nejčastěji je užívali ve formě tablet (46,6 %), šumivých a rozpustných tablet (33 %) či kapslí (26,9 %). Jednou denně je užívalo 38,5 % respondentů, jednou až třikrát týdně si tyto doplňky stravy dopřálo 27,3 % respondentů.

Novější údaje agentury Median (Market & Media & Lifestyle – TGI, 4. kvartál 2021 a 1. kvartál 2022) ukazují, že v posledních 12 měsících užívalo vitamíny a minerály 68 % respondentů. Nejčastěji je užívali ve formě tablet (52,3 %), kapslí (40,1 %) a šumivých a rozpustných tablet (29,3 %). Nejfrekventovanější je užívání jednou denně, což uvedlo 51,7 % respondentů, jednou až třikrát týdně vitamíny a minerály užívá 19,5 % respondentů.⁷⁷

S nabídkou doplňků stravy se může zákazník setkat na různých místech, ať už se jedná o kamenné prodejny nebo on-line formou na webových stránkách. Zejména díky přesunu nabídky doplňků stravy z kamenných obchodů na online platformu, jakož i nárůstu nových on-line obchodů, se zvětšuje trh s doplňky stravy. To dává zákazníkovi větší možnost si vybrat z širokého sortimentu doplňků stravy.

5.4.2 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s minimálně deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

5.4.3 Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Z písemné dokumentace od oslovených společností zabývajících se výrobou doplňků stravy vyplynulo, že se na příslušném trhu nachází určitá množina výrobců vyrábějících doplňky

⁷⁶ Market & Media & Lifestyle – TGI, 2. a 3. kvartál 2019- nedostatečná citace

⁷⁷ ZBOŽÍ & PRODEJ. V centru zájmu o doplňky stravy, funkční a bylinné čaje je podpora imunity. Online.

Dostupné z: <https://www.zboziaprodej.cz/2022/11/14/zboziaprodej-10-2022-v-centru-zajmu-o-doplanky-stravy-funkcni-a-bylinne-caje-je-podpora-imunity/> [citováno 2022-11-14]

stravy na základě své vlastní znalosti složení daného výrobku, tedy disponují znalostí složení, poměrů a receptů daného výrobku. Tento výrobek následně uvádějí na trh, a to pomocí vlastní distribuční sítě, nebo využívají některou ze sítí farmaceutických firem. Se svými stálými odběrateli mají uzavřené krátké rámcové kupní smlouvy, které mají jednoduchou formu. Úvodní ustanovení smlouvy je vyhrazeno pro specifikaci daného výrobku, dále je zde zaneseno ustanovení o dílčích kupních smlouvách, kupní cena a splatnost faktur (která je zde stanovena na 30 dní a podle odpovědí je dodržována) a především ustanovení o složení daného výrobku.

Další množinu tvoří výrobci, kteří svoje výrobky vyrábí jako privátní produkt na základě zadání (objednávky) a požadavků na složení a poměru surovin dle receptů zadavatele objednávky (například lékárny, nemocnice, ale i samotní distributoři a velké farmaceutické společnosti). Tyto výrobky jsou pak na trh uváděny jako privátní výrobky pod značkou objednavatele.

Takoví výrobci privátních značek uzavírají se svými dodavateli smlouvy na jednorázové dodávky surovin, přičemž objednávky jsou nepravidelné v čase a množství (například 1–2 x ročně). Podle sdělení oslovených podnikatelských subjektů se jedná o smluvní vztah realizovaný zpravidla elektronickou objednávkou, její akceptací a následnou fakturací za dodané suroviny.

S odběrateli jsou pak v případě delší spolupráce sjednány krátké kupní smlouvy, jejichž předmětem je především doba kontraktu, množství objednaných výrobků, jejich složení a cena. Fakturace je sjednána na dobu 30 dnů. V některých případech i na dobu kratší. V případě, že se jednalo o jednorázovou objednávku je kontraktační proces tvořen písemnou objednávkou, dodacím listem a fakturací za příslušnou dodávku.

Úřad dále zaznamenal, že i odběratelé tohoto segmentu využívají formulářových smluv. Jedná se o písemné smlouvy (tedy ustanovení § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle je dodrženo), ale dodavatel nemůže v těchto smlouvách prakticky vůbec nic měnit, nemá skutečnou příležitost ovlivnit obsah základních podmínek a pouze rozhoduje, zda podepíše, nebo ne. Tyto smlouvy jsou využívány podnikateli v rámci zrychlení kontraktačního procesu.

Tak tomu je i ve sledovaných případech, v jejichž rámci odběratelé uzavírají se svými dodavateli tyto formulářové smlouvy. Předmětem těchto smluv je dodávka určité suroviny (například *minerálový premix Mineralmix*) pro výrobu konečného výrobku doplňku stravy. Předmětem těchto smluv je tak v prvé řadě surovina (například některé chemické sloučeniny), na kterou je kladen největší důraz. Jedná se o jednoduchou smluvní dokumentaci, na základě které si výrobci zajišťují suroviny pro výrobu svých výrobků. Žádné jiné služby zde nejsou nabízeny a ani poptávány.

Další skupinu, kterou Úřad v rámci sektorového šetření oslovil, je možné označit jako skupinu obchodníků – odběratelů. V tomto případě se jedná v převážné většině o společnosti, které nakupují od prvovýrobců hotové potravinové výrobky (například vitamíny, minerály, nebo přírodní kompozice apod.). Tyto výrobky dále distribuují dalším obchodním partnerům.

Úřad dále zjistil, že některé distribuční společnosti využívají i tzv. konsignační sklady. Při využívání těchto konsignačních skladů přechází vlastnické právo k produktům doplňků stravy

na distributora až v okamžiku, kdy je tento produkt z konsignačního skladu distributorem odebrán za účelem jeho prodeje do maloobchodní sítě.

Pokud jde o smluvní partnery obchodující na tzv. tradiční bázi, Úřad zjistil, že obchodní vztahy jsou zde realizovány na základě písemných smluv. V převážné většině se jedná o obsahově krátké smlouvy formulářového typu uzavírané pro určitý produkt. Nicméně také na tomto dílčím trhu v kategorii doplňků stravy se vyskytují vztahy založené na základě prostých objednávek zboží. Nákup zboží probíhá v režimu poptávka, případně přímo objednávka (u dlouhodobých dodavatelů) a dodávka následovaná fakturou a platbou (případně je platba uskutečněna před dodáním zboží).

Úřad v rámci sektorového šetření v odvětví „doplňků stravy“ neshledal v obchodních vztazích mezi odběrateli a dodavateli žádné porušení povinnosti písemné formy smluv dle § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle.

5.4.4 Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS)

Rovněž v průběhu tohoto dílčího sektorového šetření se Úřad zabýval u oslovených společností dodržováním povinných náležitostí smluvní dokumentace uzavírané v rámci nákupu základních surovin pro výrobu doplňků stravy a jejich následného prodeje jejich odběratelům.

V těchto smlouvách Úřad zjistil především nedostatky v uzavírání smluvních ujednání, která mohou představovat porušení ustanovení § 4 odst. 1,2 písm. n) a q) ZVTS.

V prvním případě se jednalo o sjednání a uplatnění platby za zhoršení jakosti doplňků stravy, která nebyla způsobena dodavatelem těchto výrobků. Úřad již několikrát poukazyval ve svých výročních zprávách, ale i doporučeních a stanoviscích, že pokud odběratel s významnou tržní silou převezme zemědělský produkt (v tomto případě doplněk stravy), nebo na něj přešlo vlastnické právo k tomuto výrobku, přecházejí na něho současně veškerá práva a povinnosti s tímto produktem spojená. Optikou zákona o významné tržní síle se jedná o neodůvodněný a nepřiměřený přenos hospodářského rizika na dodavatele v případech, kdy ke zhoršení jakosti nebo ke ztrátě došlo v okamžiku, kdy dodavatel již tuto skutečnost, respektive právní událost v podstatě nemohl nijak ovlivnit, neboť neměl příslušný výrobek ve své moci.

V druhém případě se jednalo o uplatnění práva na vrácení nakoupených doplňků stravy bez úhrady odběratele s významnou tržní silou za neprodané výrobky nebo jejich odstranění. Jedná se o sjednávání a uplatňování podmínek vrácení neprodaných potravin, které znamenají nedůvodné a zjevně nepřiměřené přenášení rizika za jejich neprodání na dodavatele.

V předložených smlouvách Úřad dále zaznamenal možná porušení zákona o významné tržní síle, a to ve sjednávání marketingových služeb, tedy nedodržení povinností vyplývajících pro podnikatelské subjekty z ustanovení § 3b odst. 1 písm. c) ZVTS. Konkrétně se jedná o možné

nedodržení doby splatnosti a absenci odhadu nákladů a podkladu, na jehož základě k takovému odhadu odběratel s významnou tržní silou dospěl.

Jednalo se tedy o možné pochybení v rámci sjednání a uplatňování tzv. rámcových smluv a jejich dodatků a o obchodní praktiky uplatňované prostřednictvím tzv. formulářových smluv. Na základě těchto zjištění Úřad provádí v současné době předběžné šetření u pěti podnikatelských subjektů. Vzhledem ke stále probíhajícímu šetření nelze v této chvíli vyslovit závěr, zda došlo, nebo nedošlo k porušení zákona o významné tržní síle.

5.4.5 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

V rámci doručené smluvní dokumentace se Úřad dále zabýval otázkou, zda ze strany odběratelů nedochází k opožděným platbám za jednotlivé dodávky doplňků stravy, tedy zda je dodržována zákonná 30denní lhůta splatnosti kupní ceny za zboží (popřípadě ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli.

Za tímto účelem Úřad provedl kontrolu nejen doručených smluvních dokumentů, ale od jednotlivých dodavatelů si za účelem prokázání skutečností uvedených v písemných dokumentech vyžádal kopie vydaných a faktur a výpisy z příslušných bankovních účtů. U pěti podnikatelských subjektů zjistil možné porušení zákona o významné tržní síle v podobě opožděných plateb. Tyto podnikatelské podniky jsou v současné době ze strany Úřadu prošetřovány. Úřad tedy aktuálně nemůže k těmto adresátům ZVTS, ani k jejich pochybení, zveřejnit bližší informace.

5.4.6 Závěr

Úřad v tomto sektoru prověřil 20 odběratelů a 165 smluv podléhajících regulaci ZVTS. Úřad zjistil nedostatky v uzavírání smluvních ujednání, která mohou představovat porušení ustanovení § 4 odst. 1,2 písm. n) a q) ZVTS.

V prvním případě se jedná o sjednání a uplatnění platby za zhoršení jakosti doplňků stravy, která nebyla způsobena dodavatelem těchto výrobků. V druhém případě se jednalo o uplatnění práva na vrácení nakoupených doplňků stravy, bez toho, aby odběratel s významnou tržní silou za neprodané výrobky nebo jejich odstranění zaplatil.

V předložených smlouvách Úřad v částech týkajících se sjednávání marketingových služeb zaznamenal možná porušení ZVTS spočívající v nedodržení povinností vyplývajících pro podnikatelské subjekty z ustanovení § 3b odst. 1 písm. c) ZVTS. Konkrétně se jedná o možné nedodržení doby splatnosti a absenci odhadu nákladů a podklad, na jehož základě k takovému odhadu odběratel s významnou tržní silou dospěl.

Na základě těchto zjištění provádí v současné době Úřad předběžné šetření u pěti podnikatelských subjektů (odběratelů) s podezřením na možné porušení ZVTS.

5.5 Zdravá výživa

Zdravou výživu je možné charakterizovat jako stravu založenou na příjmu potravin ve své původní podobě. Jedná se o potraviny pouze minimálně upravované, bez genetických modifikací, které neobsahují umělá aditiva. Tyto potraviny by neměly obsahovat trans mastné kyseliny, umělá sladidla, koncentrovaný kukuřičný sirup (High Fructose Corn Syrup - HFCS), monosodium glutamát a další „vylepšení“ aditivity potravinářského průmyslu. Konzumací produktů tzv. zdravé výživy by mělo docházet k vyváženému a dostatečnému příjmu základních živin, což jsou bílkoviny, sacharidy, tuky, dále také doplňkových živin, kam řadíme vitamíny, stopové prvky a vlákninu, a v neposlední řadě k příjmu dostatečného množství tekutin.

K takovým potravinám můžeme řadit například zeleninu, luštěniny, ale i potraviny s obsahem kvalitních bílkovin, polysacharidů a tuků v podobě celozrnných obilovin, masa z humánně chovaných zvířat, ryb, vajec, mléka a mléčných výrobků.⁷⁸

Vzhledem k široké škále výrobků, které mohou představovat potraviny zařaditelné do sortimentu zdravé výživy, se Úřad zaměřil na výrobce a obchodníky, jejichž nabídka výrobků a produktů je reprezentována například suchými ovocnými či obilnými směsmi (někdy blíže označovanými jako snídaňové směsi, kaše, müsli). Jedná se o potraviny s větším obsahem polysacharidů, které jsou důležitým nositelem zásob energie.

Za poslední rok (končící 18. 6. 2023) se podle společnosti NIQ⁷⁹ na českém maloobchodním trhu prodalo 19,5 milionu kilogramů snídaňových cereálií v celkové hodnotě větší než dvě miliardy korun. Oproti minulému roku kategorie rostla v objemu 3,6 % tempem. Češi nakupovali snídaňové cereálie nejvíce v supermarketech, kde za ně utratili 49 % všech tržeb, a jejich významnost meziročně dále rostla. Následovaly hypermarkety s 43 % tržeb a v rámci organizovaných a neorganizovaných smíšených prodejen do 400 m² se prodalo zbylých 8 % hodnoty.

Hotové cereální snídaně činí 88 % hodnoty celé kategorie a zbylých 12 % jsou cereálie vyžadující přípravu, tedy především ovesné vločky. Nižší cena obilných snídaní, které vyžadují přípravu, nahrává větší prodejnosti – rostou jak tržby, tak prodané objemy této kategorie. Kromě faktoru ceny se na větší prodejnosti může podepisovat i fakt, že spotřebitelé se snaží vyhledávat i zdravější a vyváženější varianty stravy. Právě müsli a obilné snídaně vyžadující přípravu mohou být vnímány jako zdravější oproti klasickým hotovým snídaňovým cereáliím.

Češi si při snídaních stále dopřejí spíše značkové produkty, kterých v objemu nakoupili 60 %. Ale jejich důležitost klesá, zatímco roste významnost levnějších privátních značek. Mezi další snídaňovou kategorií můžeme zařadit segment sladkých rýžových a cereálních mixů, které jsou

⁷⁸ HRNČÍŘOVÁ Dana a kol. Výživa a zdraví. 2012. Online. Ministerstvo zemědělství Dostupné z: https://mze.gov.cz/public/web/file/212427/Vyziva_a_zdravi.pdf. [citováno 2023-09-4].

⁷⁹ NIQ. Nielsen Consumer LLC. 2024. Online. Dostupné z: <https://nielseniq.com/global/en/>

dehydratované a stačí přidat horkou vodu či mléko. Těchto mixů se loni v České republice spotřebovalo 1,8 milionu kilogramů v hodnotě 357,9 milionu korun. Stejně jako u snídaňových cereálií i zde kategorie rostla jak v objemu o 6,2 %, tak kvůli zvyšujícím se cenám v tržbách dokonce o 20,7 %.⁸⁰

Tato část sektorového šetření byla tedy zaměřena na dílčí trh či kategorie produktů v České republice, na kterém se obchoduje s výrobky a produkty tzv. zdravé výživy-snídaňové směsi. V tomto ohledu oslovil Úřad několik společností, které se dle veřejně dostupných informací (obchodní rejstřík, nezpoptatné internetové stránky atd.) primárně zabývají výrobou nebo prodejem těchto směsí na území České republiky.

5.5.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obrátu

Úřad v rámci sektorového šetření oslovil deset společností jejichž předmětem podnikání je výroba, nákup a prodej potravin označovaných jako zdravá výživa. Od těchto podnikatelských subjektů si vyžádal informace vztahující se k

- ✓ výši jejich ročního obrátu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury),
- ✓ specifikaci dodavatelů, od kterých tyto odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a
- ✓ smluvní dokumentaci, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

Podle zjištění Úřadu o výši obrátu oslovených odběratelů včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obrátových pásem dle Tabulka 122.

Tabulka 12 – Počty odběratelů dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	7
>10 mil. EUR	2
>50 mil. EUR	1
>150 mil. EUR	0
>350 mil. EUR	0

Pozn.: Výše ročního obrátu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

⁸⁰ GREGOR, Pavel. Snídaňové cereálie stále rostou. Online. ZBOŽÍ & PRODEJ. Srpen 2023. Dostupné z: <https://www.zboziaprodej.cz/2023/09/04/zboziprodej-8-2023-snidanove-cerealie-stale-rostou/>. [citováno 2023-09-4].

Výrobce, odběratele, ale i obchodníky v této části sektorového šetření představuje tedy deset společností, jejichž primárním předmětem podnikání je oblast zdravé výživy. Všechny tyto společnosti, tedy jak výrobce, tak dodavatele a obchodníky lze podle výše jejich obratu zařadit do různých obrátových pásem ve smyslu § 3 zákona o významné tržní síle.

Dodavatele lze pak tradičně označit jako dodavatele výrobků tuzemské produkce (představují přibližně 53 % ze zkoumaného vzorku) a zahraniční produkce (47 %). Zatímco na straně zahraničních dodavatelů se ve většině případů jedná o dovoz již hotových nebo předpřipravených výrobků (například čekanková káva), výtažků z rostlin či jejich částí (například extrakt brusinka, Rhodiola Rosea, Maca atd.) nebo i sušených exotických plodů (například Organic Raw Cacao), na straně tuzemských dodavatelů jsou jejich dodávky zastoupeny především tradičními domácími produkty (například oves bezpluchý, oves nahý, bio špalda neloupaná, rozinky, ale i například cukr invertní).

5.5.2 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění, jakou formou a s jakými obsahovými náležitostmi oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s minimálně deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

5.5.3 Forma uzavíraných smluv dle § 3b odst. 1 ZVTS

Z podkladů a informací, které Úřadu poskytli oslovení výrobci zdravé výživy lze konstatovat, že se na tomto trhu (výroba potravinových produktů a výrobků zdravé výživy) nachází část výrobců, kteří svoje výrobky vyrábí jako privátní produkt na základě zadání (objednávky) a požadavků třetích subjektů (dalších zpracovatelů v oblastech zdravé výživy). Tyto produkty jsou pak na trh uváděny jako privátní produkty pod značkou těchto třetích osob. Takoví výrobci privátních značek uzavírají se svými dodavateli smlouvy na jednorázové dodávky surovin, přičemž objednávky jsou nepravidelné v čase a množství (například 1-2x ročně). Podle sdělení oslovených podnikatelů se jedná o smluvní vztah realizovaný zpravidla elektronickou objednávkou, její akceptací a následnou fakturací za dodané suroviny.

Další oslovené společnosti, které působí ve výrobě, nebo na trhu nákupu produktů zdravé výživy (sypké směsi, müsli atd.) ve svých odpovědích uvedly, že uzavírají se svými dodavateli krátké písemné smlouvy na dodávku zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků. Předmětem těchto smluv je ve většině případů jeden zemědělský produkt. Ve smlouvách je kladen největší důraz na kvalitu potravin, která je důležitým faktorem v průběhu celého kontrakčního procesu. Společnosti, které v rámci nákupu zemědělských produktů nebo

potravinářských výrobků využívají pouze dílčí smlouvy, si tímto způsobem ponechávají volbu výběru dodavatele s ohledem na kvalitu nabízených zemědělských produktů. Takové společnosti nejprve poptávají zboží u různých společností a po obdržení nabídky, ve které se seznámí s kvalitou (nutriční hodnotou), cenou a množstvím zboží, které má oslovená společnost k dispozici, dochází prostřednictvím emailu k akceptaci nabídky, nebo jejímu odmítnutí. V případě akceptace dochází k dodávce a následnému vystavení faktury.

Kontrakční proces na této úrovni trhu se tedy řídí poptávkou na trhu s obdobnými výrobky zdravé výživy a je ovlivněn požadavky na jakost, složení a množství požadovaných produktů. Výrobci tedy namísto smluv trvalejšího charakteru upřednostňují krátkodobější kontrakty a uzavírají smlouvy na jednorázový nákup surovin. Smlouvy jsou uzavírány operativně a mají převážně charakter jakostního ujednání dodávaných surovin.

Ostatní oslovení výrobci ve svých odpovědích uvedli, že se svými dodavateli zemědělských komodit uzavírají jednotlivé individuální rámcové kupní smlouvy, a to v průběhu celého kalendářního roku. Tímto způsobem si tak zajišťují sklizeň jednotlivých zemědělských produktů, přičemž hlavními body smlouvy jsou kvalitativní a množství kritéria produktů, které mají být odebrány a zároveň také jejich cena.

Předložené rámcové kupní smlouvy mají jednoduchou formu. V úvodu těchto smluv je stanoven předmět smlouvy (specifikace zboží), dále je zde zaneseno ustanovení o dílčích kupních smlouvách, kupní cena a splatnost faktur (která je zde stanovena na 30 dní a podle odpovědí je dodržována) a především ustanovení o vymezení jakosti zboží. Obě strany takové smlouvy tak projevují zájem na dodržení kritéria kvality zemědělských výrobků (například pluchatost, nečistoty, vlhkost atd.). Na této úrovni trhu nejsou poskytovány žádné služby související s nákupem zemědělských produktů či potravinářských výrobků.

Z osloveného vzorku výrobců zdravé výživy (snídaňových směsí) dále vyplynulo, že zhruba polovina těchto výrobců má se svými dodavateli uzavřené rámcové kupní smlouvy. Jedná se o jejich stálé a pravidelné dodavatele zemědělských produktů. V případě zvýšené potřeby dodávek využívají tyto dodavatelé operativně dílčí smlouvy, jejichž smluvní úprava se řídí dle příslušné rámcové kupní smlouvy. Nadpoloviční většina dotázaných pak v rámci kontrakčního procesu upřednostňuje pružné objednávání zboží prostřednictvím elektronické objednávky, elektronické akceptace této objednávky a následnou fakturací za dodávku objednaného zboží. Tento způsob obchodování využívají obchodníci v případě jednorázového nákupu zboží, u kterého je kladen silný důraz na kvalitu surovin.

Další skupinou, kterou Úřad v rámci sektorového šetření oslovil je skupina obchodníků – odběratelů. V tomto případě se jedná v převážné většině o společnosti, které nakupují od prvovýrobců hotové potravinové výrobky (například snídaňové směsi, müsli apod.). Tyto výrobky dále distribuují dalším obchodním partnerům (B2B), nebo je nabízejí prostřednictvím svých e-shopů.

V první řadě se tedy jedná o společnosti, které se zabývají obchodní činností s orientací na zdravou výživu, ale i ostatní potraviny. Svě obchodní vztahy zakládají prostřednictvím

písemných rámcových či dílčích smluv, přičemž nákup a prodej zemědělských produktů či potravinářských výrobků je realizován prostřednictvím e-business. Úřad na tomto místě pro úplnost uvádí, že pod pojmem e-business si lze představit automatizované podnikové procesy (interního i externího charakteru) realizované pomocí počítačových sítí, přičemž e-business zahrnuje celou škálu e-transakcí stejně jako podnikové procesy určené pro spolupráci.⁸¹

Z doručených podkladů a informací vyplynulo, že v rámci nákupu realizovaného prostřednictvím e-business, je v případě koupě či prodeje zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nutné, aby se každý nový obchodní partner zaregistroval elektronicky na portálu příslušného obchodu. Součástí registrace je i seznámení se s obchodními podmínkami. Zákazník (dodavatel nebo odběratel) pak může tyto podmínky akceptovat a na základě těchto obchodních podmínek uskutečnit svůj obchodní záměr, nebo s příslušnými podmínkami nesouhlasit a předpokládanou obchodní transakci neuskutečnit. Výrobci pak mohou své produkty nabízet elektronickou cestou najednou u více odběratelů, nebo naopak přijímat od těchto obchodních společností objednávky svých výrobků. Obchodní podmínky v rámci e-commerce (elektronického obchodování) obsahují běžné náležitosti kupních smluv ve smyslu občanského zákoníku. Úřad v těchto podmínkách neshledal žádná ustanovení, která by svým obsahem mohla v rámci nákupu či prodeje porušovat zákon o významné tržní síle. K jednotlivým nákupům pak dochází prostřednictvím písemné elektronické objednávky.

E-businessová nabídka a poptávka produktů se řídí momentální situací na trhu. V rámci obchodní strategie poptávají odběratelé zboží u více dodavatelů a na základě kvality a ceny nabízeného výrobku se rozhodují, od kterého dodavatele zboží nakoupí. U jedné komodity se může v rámci kalendářního roku jednat i o více oslovených dodavatelů, přičemž záleží na dostupnosti a kvalitě nabízených produktů, úrodě či neúrodě apod. Odběratelé zároveň zohledňují prodejnost konečného produktu v daném ročním období a také perspektivu prodeje u svých obchodních partnerů.

Pokud jde o smluvní partnery obchodující na tradiční bázi Úřad zjistil, že obchodní vztahy zde jsou realizovány na základě písemných smluv. V převážné většině se jedná o obsahově krátké smlouvy formulářového typu uzavírané pro určitý produkt. Nicméně také na tomto dílčím trhu v kategorii zdravé výživy se vyskytují vztahy založené na základě prostých objednávek zboží. Nákup zboží probíhá v režimu poptávka – případně přímo objednávka (u dlouhodobých dodavatelů) – dodávka – faktura – platba (případně platba před dodáním zboží).

Úřad v rámci sektorového šetření v odvětví zdravé výživy neshledal v obchodních vztazích mezi odběrateli, dodavateli a výrobcí žádné porušení představující nedodržení písemných smluv a porušení § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle.

⁸¹ E-business [online]. Marketing Mind [cit. 4. 9. 2023]. Dostupné z: <https://www.marketingmind.cz/e-business/>

5.5.4 Náležitosti smlouvy dle § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS

Oslovené společnosti působící ve výrobě nebo na trhu nákupu produktů zdravé výživy (sypké směsi, müsli atd.) uzavírají se svými dodavateli krátké písemné smlouvy na dodávku zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků. Předmětem těchto smluv je ve většině případů jeden zemědělský produkt nebo potravinářský výrobek. Ve smlouvách je kladen největší důraz na kvalitu potravin, která je důležitým faktorem v průběhu celého kontrakčního procesu. Společnosti, které v rámci nákupu zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků využívají pouze dílčích smluv si tímto způsobem ponechávají volbu výběru dodavatele s ohledem na kvalitu nabízených zemědělských produktů. Takové společnosti nejprve poptávají zboží u různých společností a po obdržení nabídky, ve které se seznámí s kvalitou (nutriční hodnotou), cenou a množstvím zboží, které má oslovená společnost k dispozici, dochází prostřednictvím emailu k akceptaci nabídky, nebo jejímu odmítnutí. V případě akceptace dochází k dodávce a následnému vystavení faktury.

Rámcové kupní smlouvy jsou pak uzavírány v souvislosti se snahou zajistit pro výrobu nebo prodej zemědělské produkty, přičemž hlavními body smlouvy jsou kvalitativní a množství kritéria produktů, které mají být odebrány a zároveň také jejich cena. V ojedinělých případech se rámcová kupní smlouva týká celé sklizně požadovaného zemědělského produktu.

Služby související s nákupem, prodejem, zpracováním nebo distribucí těchto zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků ani promoční akce nejsou u těchto podnikatelů vyžadovány ani nabízeny.

Na základě podkladů shromážděných v tomto sektorovém šetření Úřad dospěl k závěru, že u oslovených společností nedošlo k porušení ustanovení § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d), nebo odstavce 2 zákona o významné tržní síle.

5.5.5 Lhůta splatnosti kupní ceny dle § 3b odst. 1 písm. a) ZVTS

V předložené smluvní dokumentaci Úřad dále zkoumal, zda ze strany odběratelů nedochází k opožděným platbám. Tedy zda je dodržována zákonná hodnota 30denní lhůty splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli.

Z kontrolovaného vzorku předložené písemné dokumentace oslovených společností Úřad zjistil, že splatnost za dodávku produktů zdravé výživy je dodržována a v některých případech je kratší, než vyžaduje zákon o významné tržní síle.

Zákonem předepsaná lhůta splatnosti v délce 30 dnů ode dne doručení faktury byla tedy u všech dotazovaných dodržována.

5.5.6 Závěr

Úřad v rámci tohoto sektoru prověřil 10 odběratelů a 135 jejich smluvních vztahů, přičemž nebyly zjištěny pochybení, které by odůvodňovaly zahájení správních řízení.

Písemná forma obchodních smluv byla u všech oslovených společností dodržena, a to i v případě, že se jednalo o jednoduché elektronické objednávky a jejich akceptaci prostřednictvím e-mailu splňující požadavky dle ZVTS a metodiky Úřadu.

Úřad v rámci tohoto řízení dále zjistil, že doba splatnosti za dodávku požadovaných produktů je u všech oslovených dodavatelů dodržována a služby související s nákupem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nejsou u oslovených společností poskytovány a ani poptávány.

5.6 Živé rostliny a řezané květiny

Úřad provedl sektorové šetření dle § 5a ZVTS také v oblasti obchodních vztahů týkajících se nákupu a prodeje živých rostlin a řezaných květin. Tento sektor nespadal do působnosti zákona o významné tržní síle do účinnosti novely v roce 2023 především z důvodu odlišnosti definice potraviny v právní úpravě účinné do 31. 12. 2022, která nezahrnovala řezané květiny a živé rostliny.

Trh živých rostlin a řezaných květin je velice odlišný od ostatních Úřadem šetřených sektorů. Jelikož se jedná o zboží, které v naprosté většině případů podléhá rychlé zkáze, je náchylné na změny teplot a nesprávnou manipulaci a vyžaduje speciální podmínky přepravy a skladování (například chladicí vozy, bedýnky s tlumícím materiálem proti nárazům, uložení v hydratovaných podestýlkách).

Vedle specifika prodávaného zboží je sektor odlišný také v dotčených (zúčastněných) subjektech, a to na obou stranách dodavatelsko-odběratelského řetězce. V České republice nepůsobí příliš velké množství pěstitelů. Je možné uvažovat o jednotkách až nižších desítkách dodavatelů, kteří jsou schopni nabídnout velkoobtěratelům stálé dodávky, dostatečné množství a odpovídající kvalitu dodávaných rostlin. Proto v tomto sektoru Úřad předpokládal také množství zahraničních dodavatelů dodávajících zboží na český trh. Zároveň je zde i předpoklad, že se bude v tomto sektoru objevovat více distributorů, zprostředkovatelů a podobných subjektů zajišťujících přepravek rostlin a květin.

5.6.1 Metodika sektorového šetření

Úřad využíval jako primární metodu zjišťování informací a podkladů pro sektorové šetření zejména žádosti o informace a podklady. Odpovědi subjektů na tyto žádosti a doručené podklady následně analyzoval. Odbor metodiky a kontroly tržní síly v sektorovém šetření oslovil odběratele živých rostlin a řezaných květin prostřednictvím žádostí o informace, které obsahovaly mimo jiné i požadavek na předložení smluv a kompletních seznamů dodavatelů.

5.6.2 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obrátu

Úřad oslovil dle zjištěných informací vzorek odběratelů ze sektoru živých rostlin a řezaných květin. Od těchto odběratelů si Úřad vyžádal informace vztahující se k

- ✓ jimi dosažené výši ročního obrátu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury),
- ✓ dále pak požadoval kompletní seznam dodavatelů, od kterých tyto odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a
- ✓ předložení vzorku smluvní dokumentace, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

Podle zjištění Úřadu o výši obratu oslovených odběratelů včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obrátových pásem dle Tabulka 13.

Tabulka 13 – Počty odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>10 mil. EUR	6
>50 mil. EUR	2
>350 mil. EUR	5

Pozn.: Výše ročního obrátu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

5.6.3 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s alespoň deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

Jedním ze základních požadavků zákona o významné tržní síle je písemnost smluv. Jedná se o požadavek kladený zákonem odběratelům, kteří vůči svým dodavatelům disponují významnou tržní silou ve smyslu tohoto zákona. Je možné konstatovat, že velká část nekalých obchodních praktik postihovaných zákonem byla odhalena a zadokumentována právě díky požadavku písemnosti smluv. Z předchozí činnosti je Úřadu známo, že v nižších člancích dodavatelsko-odběratelského řetězce na trhu s potravinami byly ústní smlouvy velmi časté.

i. Forma uzavíraných smluv ve smyslu § 3b odst. 1 ZVTS a náležitosti smlouvy dle § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS

V rámci sektorového šetření Úřad přezkoumal smlouvy na nákup potravin, které mezi sebou uzavírají subjekty působící v segmentu nákupu a prodeje živých rostlin a řezaných květin. A dále se zaměřil na smluvní dokumentaci a plnění náležitostí smlouvy uvedených v § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) zákona o významné tržní síle u vybraných dodavatelů.

Z analyzovaných odpovědí oslovených odběratelů a jimi dodaných smluv je možné zjistit, že převážná většina alespoň rámcově využívá ve svých dodavatelsko-odběratelských vztazích písemné smlouvy. Případně minimálně alespoň písemné objednávky a jejich potvrzení – to je z pohledu Úřadu také možné považovat za dostatečnou písemnost v případě, že ve smluvním vztahu nejsou upravovány některé ze souvisejících služeb. Tyto služby však v odvětví nákupu a prodeje živých rostlin a řezaných květin nejsou příliš časté. Důvodem mohou být způsoby prodeje zboží uvedené níže, ale také absence styku nižších článků

dodavatelsko-odběratelského řetězce se spotřebitelem. Související marketingové služby (popřípadě obdobné služby) zde tedy nejsou z logiky věci realizovány.

V případě subjektů ve vyšší úrovni tohoto dodavatelsko-odběratelského řetězce se již služby související s nákupem a prodejem potravin vyskytují. Jedná se o subjekty – maloobchody, které odebírají živé rostliny a řezané květiny od dodavatelů a následně je prodávají spotřebitelům. V takovém případě se nejčastější související služby týkají zejména reklamních a slevových akcí, tedy akcí, které nepřímo cílí na spotřebitele nebo zákazníky a jejichž účelem je zaujmout, případně nabádat k nákupu daného zboží. V případě hobbymarketů, které odebírají zboží stabilně v průběhu celého roku, je možné pozorovat občasné marketingové ujednání související s nákupem a prodejem rostlin. Není to však pravidlem.

V případě menších květinářství je běžné nakupovat prostřednictvím kupní smlouvy, která ujednání o marketingových či jiných souvisejících službách neobsahuje. To je způsobeno také častým nákupem samostatných květinářství od distributorů, a nikoliv přímo od pěstitelů rostlin.

V případě některých subjektů bylo Úřadem odhaleno pochybení týkající se písemnosti smluv. Jednalo se převážně o menší společnosti, které sice disponovaly písemnými smlouvami, ale některá ustanovení vyžadovaná zákonem nebyla ve smlouvách mezi dodavatelem a odběratelem s významnou tržní silou obsažena.

Na základě výše uvedených zjištění lze shrnout, že sektor nákupu a prodeje živých rostlin a řezaných květin je sektorem s vyšší mírou využití písemných smluv v právních vztazích a zároveň s menším počtem tuzemských dodavatelů a pěstitelů.

ii. Lhůta splatnosti kupní ceny ve smyslu § 3b odst. 1 písm. a) ZVTS

Na základě analýzy smluvní dokumentace, jež byla Úřadu poskytnuta, lze konstatovat, že splatnosti v tomto sektoru v převážné míře splňují požadavky zákona o významné tržní síle a pohybují se v délce do 30 dnů od doručení faktury odběrateli s významnou tržní silou. Je zde však možné pozorovat i značné odlišnosti mezi menšími a většími odběrateli s významnou tržní silou.

U menších odběratelů jsou lhůty splatnosti často kratší, než vyžaduje zákon. To může být zapříčiněno zejména požadavkem na rychlejší platby ze strany dodavatelů, kteří disponují menším objemem likvidity, a proto potřebují úhrady kupních cen rychleji. U velkých odběratelů je na druhou stranu možné pozorovat trend nastavování splatnosti na maximální, zákonem přípustnou délku – 30 dní. Důvodem zde může být vyšší vyjednávací síla a výhodnost pro odběratele, kteří ke zpracování faktur často využívají vnitřní účetní orgán, jenž následně vyúčtovává platby dodavatelům.

I v případě sektoru živých rostlin a řezaných květin Úřad odhalil pochybení u některých subjektů, které překročily lhůtu splatnosti stanovenou zákonem o významné tržní síle. Většinou se jednalo o jednotky dnů.

V případech, ve kterých bylo odhaleno pochybení, Úřad zhodnotil jeho závažnost. Ta byla vyhodnocena ve většině případů jako zcela minimální, a proto Úřad přistoupil k oslovení těchto odběratelů s doporučením Úřadu pro správnou praxi. Toto doporučení obsahovalo podrobné vysvětlení, jak předcházet zjištěným nedostatkům, aby byly plně respektovány požadavky zákona o významné tržní síle. V případech, ve kterých Úřad získal podezření, že závažnost pochybení je vyšší nebo je v dodavatelsko-odběratelském vztahu pochybení více, zahájil předběžná šetření, jejichž cílem je potvrdit či vyvrátit podezření z porušení zákona o významné tržní síle. Předběžná šetření, která byla zahájena s cílem potvrdit či vyvrátit podezření, nebyla v době přípravy této závěrečné zprávy ukončena.

5.6.4 Stav trhu živých rostlin a řezaných květin

Na trhu rostlin v České republice vystupují zejména dodavatelé, kteří nejsou přímými pěstiteli rostlin, ale jedná se o distributory dovážející rostliny ze zahraničí a dále pak přímo o zahraniční dodavatele. Právě v zahraničí jsou podmínky k pěstování rostlin příznivější, zejména díky stálosti počasí a teplejšímu podnebí – typicky Nizozemsko, Španělsko a Maroko. V České republice je nutné více zvažovat sezónnost pěstování rostlin kvůli chladnějšímu podnebí a větší náchylnost rostlin na změny teplot.

Dodavatelé v České republice budou, v případě že nedisponují zařízeními k prodloužení vegetační fáze rostlin (typicky vytápěné skleníky či fóliovníky), omezení právě sezónností některých pěstovaných rostlin. Proto pro takové dodavatele může být obtížné vykrýt požadavky velkoodběratelů na stálé dodávky v typizované kvalitě.

Z těchto důvodů je možné se více jak v jiných sektorech setkat s dodavateli, ale i distributory ze zahraničí, kteří dováží rostliny ze zemí, ve kterých jsou podmínky pro jejich pěstování příznivější. V případě takových dodavatelů se nejčastěji jedná o společnosti s velkými obraty, na které nedopadá úprava dodavatelsko-odběratelských vztahů obsažená v zákoně o významné tržní síle.

Množství dodavatelů ze zahraničí a méně příznivé podnebí pro pěstování rostlin v porovnání s jinými státy je příčinou menšího množství dodavatelů v tomto sektoru. Místní dodavatelé nejsou většinou schopni konkurovat pravidelným dodávkám a standardu kvality po celý rok ze strany zahraničních dodavatelů a distributorů.

5.6.5 Způsoby nákupu a odběru zboží v sektoru živých rostlin a řezaných květin

Na sektor nákupu a prodeje živých rostlin a řezaných květin do 31. 12. 2022 nespádala právní úprava zákona o významné tržní síle. To bylo změněno novelou zákona, která nabyla účinnosti od 1. 1. 2023 a rozšířila zákonnou definici potraviny i o živé rostliny a řezané květiny. Díky tomu je možné zákonnou ochranu dodavatele potravin aplikovat i v tomto sektoru.

Nákup a prodej živých rostlin a řezaných květin je v zásadě řešen dvěma způsoby. Nejběžnějším způsobem je nákup na objednávku. Odběratel s dodavatelem uzavře smlouvu, kterou je specifikován rozsah dodávky a kvalitativní požadavky a následně je zboží dodáno. Takovýto způsob dodání a smluvní úpravy není nijak odlišný od jiných segmentů trhu s potravinami.

Druhým způsobem, který je pro tento segment nákupu a prodeje specifický, je nákup rostlin za využití burzy. Květinové burzy jsou pro nákup a prodej květin klíčové. Jedná se o specializovaná místa, kde se obchoduje s řezanými květinami, ale i živými rostlinami. Setkávají se zde pěstitelé, distributoři a odběratelé, aby nakupovali květiny v maximální kvalitě. Zároveň jsou burzy místem, kde se stanovují trendy v druzích květin, jejich vazbách a barevném složení. Nejznámějšími a nejvíce navštěvovanými jsou Nizozemské burzy (nacházející se zejména ve městě Aalsmeer), na kterých je dopravováno zboží z různých koutů světa, nikoliv pouze z Nizozemska.

Takový nákup probíhá bez předchozí domluvy – burza má stanovený čas prodeje a v rámci toho dodavatelé a odběratelé jednají o cenách odebíraného zboží.

Zásadní jsou květinové burzy také proto, že umožňují rychlý obchod mezi dodavatelem a odběratelem a následnou rychlou distribuci čerstvých květin, často do 24 hodin od sklizně – což je v případě řezaných květin kritické, jelikož bez technologií zajišťujících jejich čerstvost rychle ztrácejí na kvalitě. Na burzách ihned po prodeji dojde k zabalení a okamžité distribuci v dopravních prostředcích uzpůsobených pro přepravu živých květin.

Prostřednictvím burzy nakupují většinou i menší až střední odběratelé, typicky květinářství a společnosti zabývající se zakázkovými vazbami kytic. Výhodou burzy je, že odběratel může nakoupit v daný čas přesné množství rostlin, které potřebuje. Rostliny na burze přímo vidí a podle toho se může rozhodnout, jaké množství odebere. Je tedy možné konstatovat, že takové nákupy jsou částečně pružnější, než jak tomu je v případě standardního nákupu.

5.6.6 Závěr

Úřad v tomto sektoru prověřil 13 odběratelů a 47 jejich smluvních vztahů podléhajících ZVTS. Z provedeného šetření vyplynulo, že ačkoliv se jedná o sektor, který pod působnost zákona spadá jen krátce, subjekty ZVTS respektují a smluvní dokumentace je v naprosté většině případů v souladu s jeho požadavky včetně 30 denní lhůty splatnosti.

Úřad při kontrole dodržování podmínek zákona odhalil u malé části subjektů možná pochybení. Tato pochybení se týkala především nedostatečné písemnosti a v minimu případů také delší lhůty splatnosti kupní ceny. Zejména se jednalo o nedostatečnou specifikaci souvisejících služeb nebo některé náležitosti smlouvy. Úřad tato pochybení posoudil a zhodnotil závažnost v jednotlivých případech. Ta byla u většiny vyhodnocena jako minimální, a Úřad proto přistoupil k oslovení těchto subjektů s doporučením pro správnou praxi. Úřad

dotčeným subjektům doporučil postupy, jakými je možné ve smluvních vztazích odběratele s významnou tržní silou předmětné chyby eliminovat.

V případě subjektů, u kterých Úřad získal podezření, že se nejedná pouze o minoritní pochybení, případně bylo malých pochybení více, zahájil předběžná šetření s cílem potvrdit, či vyvrátit podezření ze spáchání přestupku. Předběžná šetření dosud nebyla ukončena, z toho důvodu závěry z těchto šetření nejsou součástí této zprávy ze sektorového šetření.

5.7 Čerstvé ovoce a zelenina

Úřad prováděl sektorové šetření oblasti obchodních vztahů týkajících se nákupu a prodeje čerstvého ovoce a zeleniny dle § 5a zákona. Trh čerstvého ovoce a zeleniny je velmi specifický, jelikož se jedná o zboží, které v naprosté většině případů podléhá rychlé zkáze, není způsobilé k přepravování na větší vzdálenosti nebo vyžaduje speciální podmínky přepravy a skladování (například chladicí vozy, bedýnky s tlumícím materiálem proti nárazům). V této oblasti lze také hovořit o sezónnosti zboží – některé ovoce nebo zelenina, alespoň v rámci České republiky, dozrává jen v určité části roku. Jeho nákup a prodej od pěstitelů je možné většinou uskutečňovat pouze v období takzvané technické zralosti.

Specifikem tohoto sektoru jsou mimo zvláštních způsobů nakládání se zbožím také rozdíly v objemech produkce dodavatelů. V distribučních kanálech odběratelů a jejich zaměření lze odlišnosti pozorovat také. Nelze bez dalšího konstatovat, že odběratelé v tomto sektoru jsou pouze maloobchodní řetězce. V tomto sektoru, více než v jiných Úřadem šetřených sektorech, se vyskytují velkoobchodní odběratelé, kteří se zaměřují pouze na nákup a prodej čerstvého ovoce a zeleniny. Vedle těchto velkoobchodních subjektů se zde vyskytují také odbytová družstva, případně odběratelé z řad zpracovatelů. V každém takovém případě se bude lišit smluvní kultura a budou se lišit také podmínky, za kterých jsou smlouvy o nákupu čerstvého ovoce a zeleniny uzavírány. Zejména z těchto důvodů zahájil v tomto sektoru Úřad sektorové šetření.

5.7.1 Metodika sektorového šetření

Úřad jako primární metodu zjišťování informací a podkladů pro sektorové šetření využíval žádosti o informace a následnou analýzu dokumentů. Odbor metodiky a kontroly tržní síly v sektorovém šetření postupně oslovoval odběratele čerstvého ovoce a zeleniny prostřednictvím žádosti o informace, která obsahovala mimo jiné i požadavek na předložení smluv a kompletních seznamů dodavatelů. V návaznosti na odpovědi oslovených odběratelů, za účelem ověření skutečností zde uvedených, oslovil Úřad dodavatele čerstvého ovoce a zeleniny, kteří byli vybráni na základě obdržených seznamů dodavatelů. Informace, které Úřad obdržel od oslovených odběratelů se shodovaly svým obsahem s odpověďmi oslovených dodavatelů.

5.7.2 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obrátu

Úřad oslovil část odběratelů ze sektoru čerstvého ovoce a zeleniny s tím, že se jednalo o průřezový vzorek, ve kterém byli zastoupeni odběratelé různých druhů, jak bylo nastíněno výše. Od těchto odběratelů si Úřad vyžádal informace vztahující se k

- ✓ jimi dosažené výši ročního obrátu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury),
- ✓ dále pak požadoval kompletní seznam dodavatelů, od kterých tito odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a
- ✓ předložení vzorku smluvní dokumentace, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

Z jednotek odpovědí oslovených subjektů Úřad zjistil, že tyto subjekty, ačkoliv se dle veškerých informací dostupných Úřadu jeví jako odběratelé, vystupují v sektoru nákupu a prodeje čerstvé zeleniny a ovoce jako dodavatelé, respektive pěstitelé tohoto zboží. Úřad tedy nahlížel na odpovědi těchto firem ve světle tohoto zjištění.

Podle zjištění Úřadu o výši obrátu oslovených odběratelů, včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků, je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obrátových pásem dle

Tabulka 14.

Tabulka 14 – Počty odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	2
>10 mil. EUR	4
>50 mil. EUR	4
>150 mil. EUR	1
>350 mil. EUR	1

Pozn.: Výše ročního obrátu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Šetřený segment čerstvého ovoce a zeleniny v tomto sektorovém šetření nespadal do působnosti zákona o významné tržní síle do účinnosti novely tohoto zákona v roce 2023. Důvodem byly především malé obraty společností působících v tomto segmentu.

5.7.3 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

Vzhledem k tomu, že tyto nižší články dodavatelsko-odběratelského řetězce napříč sektory spadají pod působnost zákona od počátku roku 2023, bylo namíste ověřit, jakým způsobem uzavírají smlouvy, zda respektují zákon o významné tržní síle, případně, zda se ve smluvních vztazích vyskytují i služby související s nákupem a prodejem zemědělských produktů a potravinářských výrobků.

iii. Forma uzavíraných smluv ve smyslu § 3b odst. 1 ZVTS a náležitosti smlouvy dle § 3b odst. písm. a), b), c), d) ZVTS

V rámci sektorového šetření Úřad zkoumal smlouvy na nákup potravin, které mezi sebou uzavírají subjekty působící v segmentu nákupu a prodeje ovoce a zeleniny. A dále se zaměřil na skutečnost, zda smluvní dokumentace u vybraných dodavatelů splňuje náležitosti smlouvy uvedené v § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) zákona o významné tržní síle.

Na základě zjištění Úřadu lze uvést, že zkoumané nižší články řetězce ve vztahu ke svým dodavatelům respektují požadavky zákona o významné tržní síle. Bylo zjištěno, že při nákupu čerstvého ovoce a zeleniny se jedná převážně o standardní kupní smlouvy. V případě nižších článků v tomto segmentu smlouvy neobsahují ujednání, která by se týkala služeb souvisejících s nákupem nebo prodejem potravin. Tyto služby nejsou v segmentu nákupu a prodeje čerstvého ovoce a zeleniny časté, zejména na úrovni pěstitelstvo-odběratelského vztahu, respektive v nižší úrovni této části trhu.

Tato skutečnost je zapříčiněna především již výše nastíněným způsobem prodeje. Většina pěstitelů prodává své produkty prostřednictvím odbytových družstev nebo distributora, který následně produkty dodává do maloobchodu. Předmětný stav rovněž souvisí s druhem prodávaného zboží. Čerstvé ovoce a zelenina jsou totiž velice náchylné na jakékoliv poškození. Jedná se však i o zboží, které nevyžaduje žádnou speciální posklizňovou úpravu.

Ve vyšší úrovni tohoto řetězce je již předpoklad, že se marketingové a jiné související služby budou ve smlouvách vyskytovat. A to mimo jiné i ve snaze upravovat ceny produktů ve vztahu k nakupujícímu spotřebiteli a potřebě takového spotřebitele zaujmout nižší cenou nebo reklamní politikou. Úřad se však v sektorovém šetření zaměřil výhradně na nižší úroveň trhu, tedy pěstitele a jejich přímé odběratele, přičemž bylo zjištěno, že se související služby neuplatňují.

Na základě zjištění Úřadu lze obecně konstatovat, že sektor nákupu a prodeje čerstvého ovoce a zeleniny je sektor s vyšší mírou úpravy vztahů písemnými smlouvami. Naprostá většina oslovených subjektů alespoň rámcově zákon o významné tržní síle zná, jedná podle jeho ustanovení a promítá požadavky v něm obsažené do smluv a jiných právních jednání týkajících se nákupu a prodeje zemědělských produktů a potravinářských výrobků. Pouze v jednotkách případů Úřad odhalil pochybení, která byla především důsledkem nesprávného pochopení požadavků zákona.

iv. Lhůta splatnosti kupní ceny dle § 3b odst. 1 písm. a) ZVTS

Úřad se rovněž zaměřil na plnění zákonného požadavku 30denní lhůty splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli. Ačkoliv na splatnost kupní ceny nebyly dotazy pokládány odběratelům v sektoru nákupu a prodeje čerstvého ovoce a zeleniny primárně zaměřeny, z podkladů, především ze smluvní dokumentace, bylo seznatelné ustanovení týkající se splatností kupních cen a cen za služby související s nákupem a prodejem potravin.

V sektoru nákupu a prodeje čerstvého ovoce a zeleniny jsou pozorovatelné velké odlišnosti v politice nastavování lhůt splatnosti, a to z důvodů rozlišení odběratelů, cílů jejich nákupů a odvětví, ve kterých podnikají.

Ve zkoumaném sektoru se pohybovaly lhůty splatnosti v zákonném limitu, přičemž se objevovaly i lhůty podstatně kratší, řádově i o 15 dní. Pouze v jednotkách případů Úřad zjistil, že některé smlouvy mezi dodavatelem a odběratelem obsahují sjednané delší doby splatnosti.

V případech, ve kterých bylo odhaleno pochybení, Úřad zhodnotil jeho závažnost. Ta byla vyhodnocena ve většině případů jako minimální, a proto Úřad přistoupil k oslovení těchto odběratelů s doporučením Úřadu pro správnou praxi. Toto doporučení obsahovalo podrobné vysvětlení, jak předcházet zjištěným nedostatkům, aby byly plně respektovány požadavky zákona o významné tržní síle. V případech, kdy Úřad nabyl podezření, že závažnost pochybení je vyšší nebo je v dodavatelsko-odběratelském vztahu pochybení více, zahájil předběžná šetření, jejichž cílem je potvrdit či vyvrátit podezření z porušení zákona o významné tržní síle. V případě zjištění porušení zákona pak docílit nápravy nežádoucího stavu. Pro úplnost Úřad uvádí, že předběžná šetření nebyla v době přípravy této závěrečné zprávy ukončena.

5.7.4 Stav trhu čerstvého ovoce a zeleniny

Trh čerstvého ovoce a zeleniny je možné považovat za specifický, a to z několika důvodů. Jedná se o zboží, které se rychle kazí a vyžaduje speciální podmínky přepravy a skladování (například chladicí vozy, bedýnky s tlumícím materiálem proti nárazům). Pro tento sektor je specifická i sezónnost zboží. V České republice dozrívá ovoce a zelenina jen v určité části roku.

Jeho nákup od pěstitelů a prodej je možné většinou uskutečňovat jen v období takzvané technické zralosti.

v. Dodavatelé čerstvého ovoce nebo zeleniny

V České republice působí velké množství pěstitelů ovoce a zeleniny. Liší především velikostí plochy, na které je ovoce nebo zelenina pěstována. V tomto odvětví se ve velké míře objevují malopěstitelé, kteří nedisponují velkým počtem zaměstnanců, velkými obhospodařovanými plochami nebo zázemím pro skladování. Většinou se jedná o soukromé podnikatele, kteří jsou nuceni prodávat své produkty přes zprostředkovatelské společnosti. Z toho důvodu je v tomto odvětví ochrana dodavatele poskytována zákonem o významné tržní síle namísto. Na druhou stranu se na trhu ovoce a zeleniny vyskytují i velká pěstitelská družstva nebo společnosti věnující se výhradně pěstování, prodeji a případně zpracování jimi vypěstovaného zboží. Těchto společností však není mnoho, větší část subjektů podnikající v tomto odvětví tvoří menší pěstitelé, kteří nedisponují velkým aparátem managementu.

vi. Odbytová družstva a distributoři v dodavatelsko-odběratelském řetězci

Odvětví prodeje a nákupu čerstvého ovoce a zeleniny je specifické také z důvodu, že zde ve velké míře fungují i pěstitelská odbytová družstva. Tedy družstva, jejichž členy jsou pěstitelé, kteří veškerou svoji produkci prodávají prostřednictvím odbytového družstva. Výhodou takového prodeje je zaručený odbyt, větší okruh oslovených odběratelů a také často vyšší vyjednávací síla vůči odběratelům a distributorům. Družstva často eliminují jeden článek dodavatelsko-odběratelského řetězce tím, že v některých případech jsou svojí velikostí schopna konkurovat velkým distributorským společnostem a nabídnout odběrateli vyšší objemy dodávek, než kdyby pěstitelé dodávali produkty samostatně.

Ačkoliv se zdá, že v České republice je ve velké míře aplikován princip nákupu zboží od místních producentů, není tomu tak vždy. V tomto sektoru se lze velmi často setkat se zprostředkovateli prodeje. Ve většině případů malopěstitelé nedokážou pokrýt požadavky na dodávky do obchodního řetězce či velkoobchodníkovi a musí se z toho důvodu spolehnout na odbytové družstvo, výkupnu, případně distributory. Tyto společnosti následně dodávají ovoce a zeleninu maloobchodům či k dalšímu prodeji. Distribuce ovoce a zeleniny je často řešena prostřednictvím odbytových družstev, případně distributorů v podobě velkoobchodů, které vykupují zboží od pěstitelů a následně jej distribuují do maloobchodu, případně do zahraničí. V případě, že chce spotřebitel v maloobchodě nakoupit zboží od místního pěstitele, častěji bude muset navštívit farmářské trhy, případně tzv. podnikovou prodejnu pěstitele.

5.7.5 Způsoby odběru zboží v sektoru čerstvého ovoce a zeleniny

V rámci sektorového šetření Úřad oslovil odběratele různých zaměření. Mezi oslovenými byli velkooběratelé a distributoři, odbytová družstva a společnosti provozující výkupny. Díky tomu Úřad získal náhled, jakým způsobem je zboží v tomto segmentu odběrateli nakupováno a jaké je další využití nakoupeného ovoce a zeleniny.

Specifikem trhu čerstvého ovoce a zeleniny je různorodost způsobů, jakými je možné ovoce a zeleninu po odběru využít, a s tím související i odlišnost odběratelů produktů z tohoto segmentu. Odběrateli nejsou pouze maloobchody a distributoři čerstvého ovoce nebo zeleniny, kteří prodávají tyto produkty nezpracované. Odebírat čerstvé ovoce a zeleninu mohou také zpracovatelé, kteří z něj následně vyrábí jiné produkty. Takovými odběrateli mohou být například výrobci zavařenin, sirupů nebo mrazírny vyrábějící mraženou zeleninu nebo ovoce. Na segment čerstvého ovoce a zeleniny je navázáno mnoho dalších výrobků. Proto je možné pozorovat rozličnost odběratelů z různých odvětví trhu, a z toho důvodu také různé přístupy k způsobu, jakým jsou uzavírány smlouvy o nákupu a jak je zboží odebíráno.

U malopěstitelů se lze často setkat s přímým prodejem koncovému spotřebiteli – například v sídle pěstitele, případně za využití populárních farmářských trhů. Takový prodej je realizován především v období sklizně ovoce a zeleniny. Přímým prodejem si pěstitel zajistí alespoň částečný odbyt svých produktů. Nicméně většina odbytu je vždy zajišťována prodejem velkoobchodníkům nebo maloobchodním prodejcům.

Nákup a prodej čerstvého ovoce a zeleniny je v zásadě řešen dvěma způsoby. Nejběžnějším způsobem je nákup na objednávku, většinou v rámci dlouhodobé spolupráce. Odběratel s dodavatelem uzavře smlouvu, kterou je specifikován rozsah dodávky a kvalitativní požadavky a následně prostřednictvím dílčích smluv je zboží dodáváno. Takovýto způsob dodání a smluvní úpravy není nijak odlišný od jiných segmentů trhu s potravinami. Jak již bylo naznačeno, takový prodej je v daném sektoru nejčastější. Není výjimkou, že i v sektoru nákupu a prodeje čerstvého ovoce a zeleniny je ve velké míře využíváno subjektů v pozici distributorů. Distribuce ovoce a zeleniny je často řešena prostřednictvím odbytových družstev, případně distributorů v podobě velkoobchodů, které vykupují zboží od pěstitelů a následně jej distribuují do maloobchodu, případně do zahraničí.

Druhým způsobem, který je pro tento segment nákupu a prodeje specifický, je nákup čerstvého ovoce a zeleniny za využití výkupny. Využíván je především pro odběr ovoce a zeleniny od malých až mikro pěstitelů – typicky zahrádkářů. Takový nákup probíhá bez předchozí domluvy. Odběratel předem avizuje, že bude vykupovat určitý druh ovoce nebo zeleniny v daný čas. Pěstitel má následně možnost zboží do výkupny dopravit a tam jej přímo prodat. Výhodou takové výkupny pro pěstitele je zaručený odbyt přebytků, které sám nezpracuje. Výkupny často zřizují pěstitelské pálenice nebo vinařské závody, které ovoce či zeleninu dále neprodávají, nýbrž zpracovávají na finální produkt. I v tomto případě je nejčastěji využívána standardní písemná smlouva o nákupu včetně dodacího listu a fakturace dodaného zboží.

5.7.6 Závěr

Úřad v tomto sektoru prověřil 12 odběratelů a 175 jejich smluvních vztahů. V souvislosti se zjištěnými minoritními pochybeními Úřad odeslal subjektům, u nichž se pochybení vyskytovala, doporučení, které reagovalo na nejčastěji se vyskytující prohřešky, jimiž jsou podle Úřadu zejména nedodržování písemnosti smluv, a s tím spojených ujednání o souvisejících službách. K tomu v doporučení Úřad shrnul postupy, jakými je možné ve smluvních vztazích své chyby eliminovat. Na základě toho mohou subjekty, kterým bylo doporučení odesláno, reálně zjistit, jak mají postupovat při sjednávání nákupních smluv s dodavateli v nižším obrátovém stupni a jak upravit smluvní dokumentaci, aby plně respektovala požadavky zákona o významné tržní síle.

V případě subjektů, u nichž získal Úřad podezření, že se nejedná pouze o minoritní pochybení, případně bylo menších pochybení zjištěno více, Úřad zahájil předběžná šetření s cílem potvrdit, či vyvrátit podezření ze spáchání přestupku. Tato předběžná šetření v současné době probíhají. Vzhledem k tomu, že předběžná šetření nejsou ukončena, nejsou výsledky těchto šetření součástí této zprávy ze sektorového šetření.

5.8 Chléb a pečivo

Úřad prováděl sektorové šetření v řetězci pěstování, nákupu a zpracování obilovin ve smyslu § 5a zákona o významné tržní síle. Jelikož se jedná o sektor, na který je navázán také sektor výroby pečiva a pekařských výrobků, Úřad s cílem snazší koordinace sjednotil do jednoho vedeného sektorového šetření celý řetězec přesunu obilovin od pěstitele až po zpracovatele v podobě pekáren. Většina pekárenských výrobků je totiž navázána na jeden vstupní produkt – mouku, respektive pšenici, ze které se mouka vyrábí.

Oblast obchodu merkantilních komodit, tedy zejména obilovin, které jsou následně zpracovávány na chléb a pečivo, je specifická velkým počtem menších dodavatelů, většinou soukromých zemědělců podnikajících na menších plochách půdy. Tito menší dodavatelé v zásadě nezpracovávají vypěstované produkty, pouze prodávají nezpracované komodity odběratelům, kteří následně zajišťují zpracování nebo prodej. V daném sektoru je možné pozorovat i větší množství subjektů, jež se specializují na skladování a posklizňovou úpravu obilovin. Tyto subjekty zboží pouze nakoupí, uskladní a následně prodávají dál zpracovatelům.

5.8.1 Metodika sektorového šetření

Úřad pro zjištění informací důležitých k sektorovému šetření využil žádosti o podklady a informace, která byla odeslána odběratelům s různým zaměřením podnikání v sektoru. Žádost mimo jiné obsahovala také požadavek na předložení smluv a kompletních seznamů dodavatelů. V odeslané žádosti Úřad zjišťoval také podmínky nákupu a prodeje zboží v daném sektoru. Následně Úřad dodané podklady a informace analyzoval.

Úřad oslovil vzorek dodavatelů a pěstitelů vyskytujících se v tomto sektoru nákupu a prodeje chleba, pečiva a obilovin s cílem ověřit si zjištěné skutečnosti. Žádost odesílaná dodavatelům obsahovala požadavek na předložení vzorku písemných záznamů (například smluv, faktur, dodacích listů apod.) o prodeji osloveným odběratelům v sektoru. Žádost navíc obsahovala dotazy vztahující se k podmínkám obchodování s komoditami a zbožím v šetřeném sektoru.

5.8.2 Oslovení odběratelé a výše jejich ročního obratu

Jak již bylo zmíněno v úvodu k tomuto sektoru, Úřad sjednotil sektor nákupu a prodeje chleba, pečiva se sektorem nákupu a prodeje obilovin s cílem získat komplexnější náhled na informace o trhu pečiva a obilovin. Jedná se o sektory, které jsou si velmi blízké prodávaným zbožím. Prekvizitou pro výrobu standardního pečiva je totiž v naprosté většině případů obilná mouka. Proto Úřad přistoupil ke sjednocení šetřených sektorů a šetřil řetězec od pěstování a prodeje obilí až po výrobu pečiva. Z toho důvodu byli mezi oslovenými odběrateli subjekty s různým

zaměřením podnikání. Osloveni byli odběratelé z řad pekáren, cukráren, mlýnů, výkopen a dalších, kteří nakupují obiloviny, případně mouku k dalšímu prodeji nebo zpracování.

Od těchto odběratelů si Úřad vyžádal informace vztahující se k

- ✓ jimi dosažené výši ročního obrátu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury),
- ✓ dále pak požadoval kompletní seznam dodavatelů, od kterých tyto odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a
- ✓ předložení vzorku smluvní dokumentace, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

Podle zjištění Úřadu o výši obrátu oslovených odběratelů včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obrátových pásem dle Tabulka 15.

Tabulka 15 – Počty odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	1
>10 mil. EUR	8
>50 mil. EUR	13
>150 mil. EUR	9
>350 mil. EUR	8

Pozn.: Výše ročního obrátu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

5.8.3 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

Úřad v tomto sektorovém šetření prošetřil 256 smluv a souvisejících dokumentů s dodavateli potravin. Jednalo se zejména o standardní kupní smlouvy, dále pak rámcové smlouvy stanovující obecné podmínky dodavatelско-odběratelského vztahu. Dále se jednalo o realizační smlouvy uzavírané na základě rámcových smluv. Vedle samotných smluv Úřad analyzoval i dokumenty, prostřednictvím kterých je možné zákonné požadavky na písemnost také splnit. Jedná se především o písemné objednávky, související dodací listy a faktury.

Vzhledem k faktu, že v sektoru nákupu a prodeje chleba, pečiva a obilovin se nacházejí subjekty, na které dopadá úprava zákona o významné tržní síle teprve od 1. 1. 2023, bylo namísto ověřit, jakými způsoby, v jaké formě jsou v tomto sektoru uzavírány smlouvy a jaké je obecné povědomí o ZVTS mezi dodavateli a odběrateli, kteří v tomto sektoru vystupují. Dále pak Úřad ověřoval, zda se v dodavatelско-odběratelských vztazích vyskytují služby související s nákupem a prodejem potravin a zda jsou sjednány v souladu se zákonem.

vii. *Forma uzavíraných smluv ve smyslu § 3b odst. 1 ZVTS a náležitosti smlouvy dle § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS*

Úřad v sektorovém šetření prověřoval smlouvy na nákup potravin, které mezi sebou uzavírají dodavatelé a odběratelé v sektoru nákupu a prodeje chleba, pečiva a obilovin. Dále se Úřad zaměřil na ověření, zda smluvní dokumentace u vybraných dodavatelů splňuje náležitosti smlouvy uvedené v § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) zákona o významné tržní síle a zda obsahuje ujednání o případných souvisejících službách, slevách a jiných podmínkách upravujících právní vztah mezi dodavatelem a odběratelem s významnou tržní silou.

Bylo zjištěno, že při nákupu zboží a komodit v sektoru nákupu a prodeje chleba, pečiva a obilovin jsou písemné smlouvy využívány ve velké míře a ústní podoba smluv se v tomto sektoru prakticky nevyskytuje. Je možné pozorovat odlišnosti ve smlouvách a jejich obsahu v případě odběratelů s odlišnými předměty podnikání – což je zapříčiněno především různými způsoby nákupu zboží odběrateli. Odlišnosti ve způsobech nákupu potravin budou rozebrány níže.

Na základě zjištění Úřadu lze konstatovat, že nejčastější formou smlouvy v daném sektoru je standardní jednorázová písemná kupní smlouva, která neobsahuje ujednání o službách souvisejících s nákupem a prodejem potravin, případně další ujednání o slevách či vratkách.

Výjimku tvoří část sektoru obilovin, zejména výkupny merkantilních komodit, kde jsou nejvíce využívány rámcové smlouvy, ve kterých jsou sjednány základní podmínky vztahu. Těmi mohou být například způsoby dodání zboží, kvalitativní požadavky, způsoby úhrad apod. Následně odběratel s významnou tržní silou uzavírá s dodavatelem realizační smlouvy, ve kterých je zpravidla specifikováno množství zboží, které bude aktuálně odběrateli dodáváno.

Co se týče souvisejících služeb, tyto nejsou v sektoru nákupu a prodeje chleba a pečiva příliš využívány. Důvodem může být především skutečnost, že se jedná zejména o výrobní řetězec, do kterého spotřebitel vstupuje až na konci, proto nejsou marketingové a obdobné služby zapotřebí.

V případě výkupu obilovin a jiných merkantilních komodit od pěstitelů je možné zaznamenat služby související s nákupem a prodejem potravin. Jedná se však o služby, které se značně odlišují od standardních služeb poskytovaných při nákupu a prodeji potravin. Takové služby souvisejí s posklizňovou úpravou obilovin, například se jedná o službu čištění, sušení a jiné posklizňové úpravy, které poskytují zejména výkupny merkantilních komodit svým dodavatelům (nejčastěji pěstitelům) v případě, že zboží, které je odběrateli prodáváno, nespĺňuje kvalitativní podmínky na vlhkost, případně je znečištěné plevnými zrny.⁸² Takové služby jsou nejčastěji sjednávány samostatnou písemnou smlouvou o posklizňové úpravě,

⁸² Profi Press. Posklizňová úprava zrnin a olejnin. Zemědělec.cz. Online. Profi Press, 7. leden 2007. Dostupné z: <https://zemedelec.cz/poskliznova-uprava-zrnin-a-olejnin/>. [citováno 2024-11-15].

příčemž cena je stanovována na základě platného ceníku, ve kterém je určena cena služby za metrickou tunu. V případě, že dodavatel dodává zboží, které kvalitativně splňuje požadavky výkupny, k využití takové související služby se nepřistupuje. Platba za takovou službu probíhá nejčastěji srážkami z kupní ceny.

Tyto výkupnami poskytované služby si však mohou sjednat i subjekty, které primárně nebudou prodávat své zboží do výkupny a využívají pouze možnost dočasného uskladnění zboží. Proto je v tomto případě nutné rozlišovat, kdy se jedná o službu související s nákupem a prodejem potravin a v jakém případě se jedná o standardní objednávku služby.

viii. Lhůta splatnosti kupní ceny dle § 3b odst. 1 písm. a) ZVTS

Ačkoliv nebyla splatnost primárním předmětem žádostí o podklady a informace, které Úřad odesílal odběratelům v sektoru nákupu a prodeje chleba, pečiva a obilovin, Úřad přistoupil ke kontrole splatnosti prostřednictvím smluvní dokumentace. Splatnost kupní ceny je jedna z podstatných náležitostí vyžadovaných zákonem o významné tržní síle, a proto Úřad předpokládal, že ve smluvní dokumentaci, která mu byla oslovenými odběrateli dodána, bude ujednání o splatnosti obsaženo.

V šetřeném sektoru jsou lhůty splatnosti ceny v souladu se zákonem o významné tržní síle. Je možné pozorovat, že v některých vztazích mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem je sjednána splatnost kratší než 30 dní.

V případě subjektů v tomto sektoru je běžně (ve velké míře) využívána periodická fakturace, tzn. fakturace, která zahrnuje více objednávek současně. Jedná se o způsob, který subjektům ulehčuje fakturaci dodávek, následné platby a rovněž usnadňuje zaúčtování.

V případě výkupu obilovin se jedná o zjednodušení v podobě fakturace až po dodání celé sklizně dodavatelem, to většinou zahrnuje více jak dvě dodávky obilovin do výkupny, díky čemuž se fakturuje více dodávek současně. Není tedy fakturováno ihned po dodání, ale s krátkým časovým odstupem (maximálně jeden měsíc od dodávky). Zjednodušení fakturace je dle názoru Úřadu v souladu se zákonem v případě, že takový postup neškodí dodavateli. Pro pěstitele to znamená časovou úsporu a jednodušší párování plateb – například pokud se jedná o menšího pěstitele, který nedisponuje účetním oddělením a většinu úkonů provádí sám. Písemnými záznamy o jednotlivých dodávkách jsou v takovém případě dodací listy, na jejichž podkladě je následně vystavována faktura.

U pekáren je periodická fakturace využívána také. A to jak v případě jejich postavení na straně odběratelů, tak i v případě postavení na dodavatelské straně smluvního vztahu. Vzhledem k tomu, že pečivo je zbožím, které je rychloobrátkovým a podléhajícím rychlé zkáze, musí být tomuto ze strany pekáren přizpůsoben celý proces. Pečivo se zpravidla peče a dodává odběratelům každý den, proto zde periodická, respektive odložená fakturace přichází v úvahu, aby nemusela být fakturována každá jedna objednávka samostatně. Usnadní to jak odběratelům, tak pekárně přípravu faktur a zlepší přehled o finančních tocích, sledování plateb a objednávek.

Stejně tak v případě postavení pekárny jako odběratele mouky a surovin na přípravu pekárenského zboží má odložená fakturace význam. Pekárny často nedisponují velkým surovinovým skladem, a proto musí doplňovat zásoby surovin velmi často. Fakturace jednotlivých objednávek by byla pro subjekty zbytečně zatěžující. V některých případech i neekonomická z důvodu, že každé vypracování faktury zvyšuje zátěž na subjekt z pohledu potřeb lidských zdrojů a případně i samostatného účetního aparátu.

Úřad v prověřovaných vztazích objevil pouze minoritní pochybení. Posoudil jejich závažnost, přičemž dospěl k závěru, že se jedná o nízkou závažnost. Jednalo se buď o překročení lhůty splatnosti v řádu dnů, nebo neupravené jednotky náležitostí vyžadovaných zákonem. Úřad proto v tomto sektoru nezačal s žádným ze subjektů předběžné šetření. Namísto zahájení předběžných šetření přistoupil k informování dotčených adresátů ZVTS o správné praxi prostřednictvím dopisu s konkrétními doporučeními.

5.8.4 Stav trhu obilovin, pečiva a pekárenských výrobků

Trh obilovin je možné považovat za trh, který je samostatný, ale jelikož se jedná o trh vstupní primární komodity, je na něj navázáno velké množství zpracovatelských trhů. Pro příklad lze uvést trh mlynářských výrobků, pečiva, nebo krmiv. Všechny tyto navázané trhy jsou na trhu obilovin více či méně závislé. Úřadem vybraný navázaný trh výroby pečiva a pekárenských výrobků je na trhu obilovin existenčně závislý.

Trh obilovin a jiných merkantilních komodit je od ostatních šetřených sektorů odlišný zejména počtem pěstitelů a malých dodavatelů, kteří v něm působí. Přesný počet subjektů působících v tomto sektoru není možné přesně určit,⁸³ jelikož se jedná od mikro pěstitelů hospodařících na jednotkách hektarů půdy až po velkovýrobní podniky, které hospodaří na obrovských plochách půdy. Především menší subjekty zákon o významné tržní síle chrání ve vztahu k odběratelům, kteří vůči nim disponují významnou tržní silou.

Velmi časté je v tomto sektoru sdružování jednotlivých subjektů do koncernů a družstev, což je pozorovatelné na obou stranách dodavatelsko-odběratelského řetězce. Úřad se tak při vyhodnocování odpovědí na žádosti o informace setkával velmi často se začleněním oslovených pěstitelů do koncernu, který však přesahuje obrátovou hranici nad 350 milionů euro. Z toho důvodu pozbývají ochrany, která je dodavatelům zákonem o významné tržní síle poskytována. Dodavatelé začlenění do struktury koncernu v naprosté většině prošetřovaných případů dodávají pouze odběrateli, který v koncernu rovněž figuruje.

V případě odbytových družstev je stav podobný. Členy družstva jsou často malí pěstitelé, kteří prodávají svoje produkty právě prostřednictvím odbytového družstva s tím, že díky členství

⁸³ CIESLAR, Jan. Roste počet zemědělců zabývajících se výhradně rostlinnou výrobou. Online. Český statistický úřad, 3. 10. 2024. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/roste-pocet-zemedelcu-zabyvajících-se-vyhradne-rostlinnou-vyrobou>. [citováno 2024-11-15].

v družstvu disponují větší vyjednávací silou vůči odběrateli. Díky tomu často ani v tomto dodavatelsko-odběratelském vztahu není aplikována ochrana slabšího dodavatele.

5.8.5 Způsoby odběru zboží v sektoru chleba, pečiva a obilovin

V průběhu sektorového šetření Úřad oslovil subjekty z různých úrovní dodavatelsko-odběratelského řetězce. Díky tomu Úřad získal vzhled do způsobů, jakými může probíhat nákup a prodej zboží v tomto segmentu.

Na začátku dodavatelsko-odběratelského řetězce, kdy se jedná o prodej a nákup primární komodity, je možné pozorovat, že se zde fakticky nevyskytuje prodej koncovému spotřebiteli nebo maloobchodu. Prodej v této úrovni řetězce je zpravidla realizován prostřednictvím výkupu. Výkupny, respektive odkup merkantilních komodit, nabízí zejména obilná síla, která se specializují na skladování a posklizňovou úpravu obilovin a následný prodej dalším odběratelům (například mlýnům, zpracovatelům krmiva, pekařům).

Na rozdíl od výkupu ovoce, kde je výkup většinou zajišťován bez předchozí smlouvy, je výkup merkantilních komodit většinou zajišťován na základě předchozích smluv, které stanovují základní podmínky dodávek a kvalitativní požadavky na dodávané zboží. Výkupna následně poskytuje výkupová okna daných komodit a dodavatelé mohou zboží přivážet do výkupny podle aktuálního průběhu sklizně. Při dodání je zboží zkontrolováno a jsou na něm provedeny laboratorní testy na sledované parametry – u pšenice obsah dusíkatých látek, objemové a pádové číslo. Tyto parametry určují, zda je pšenice považována za potravinářskou nebo krmnou. Podle zařazení se následně liší i výkupní cena. U pšenice je vedle parametrů určujících její kvalitu sledována i vlhkost a obsah nečistot na tunu hmotnosti. V případě vyšší vlhkosti a/nebo vyššího obsahu nečistot jsou prováděny srážky z kupní ceny z důvodu nutnosti sušení nebo čištění. Ve smlouvách jsou tyto srážky upraveny přesnou částkou za tunu a stupeň vlhkosti, případně procento nečistot.

V případě navazujících článků, tedy prodeje mouky a pečiva, je vyhotovována smluvní dokumentace na nákup zboží ve standardizované podobě, tj. obdobně, jak je tomu v jiných sektorech šetřených Úřadem. Nákup probíhá standardně na základě jednoduchých kupních smluv, případně rámcových smluv. Specifika fakturace již byla rozebrána výše.

5.8.6 Závěr

Úřad v rámci sektoru prověřoval 39 odběratelů a analyzoval 256 dodavatelsko-odběratelských smluv a související dokumentaci, na základě čehož dospěl ke zjištění, že v tomto sektoru je vysoké povědomí o požadavcích zákona o významné tržní síle. Úřad v daném sektoru odhalil pouze minimum pochybení. Jednalo se zejména o formální pochybení, kdy ve smlouvě chyběla některá z požadovaných náležitostí. Úřad zhodnotil závažnost zjištěných pochybení, přičemž ji

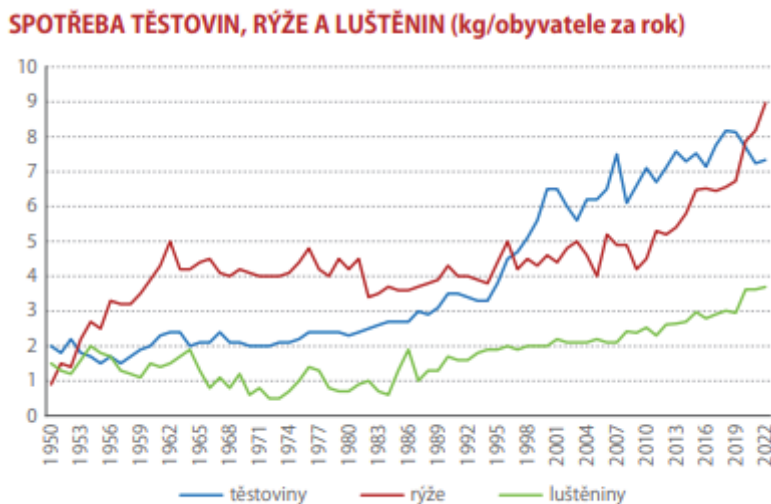
vyhodnotil jako nízkou. Proto Úřad nezačal s žádným z oslovených subjektů v tomto sektoru předběžné šetření ani správní řízení.

V jednotkách případů Úřad zaslal subjektům doporučení pro správnou praxi, které reagovalo na nejčastěji se vyskytující prohřešky, jimiž jsou podle Úřadu zejména nedodržování písemnosti smluv, a s tím spojených ujednání o souvisejících službách. K tomu v doporučení Úřad shrnul postupy, jakými je možné ve smluvních vztazích takové chyby eliminovat. Na základě toho mohou subjekty, kterým bylo doporučení odesláno, reálně zjistit, jak mají postupovat při sjednávání nákupních smluv s dodavateli v nižším obrátovém stupni a jak upravit smluvní dokumentaci, aby plně respektovala požadavky zákona o významné tržní síle.

5.9 Trvanlivé potraviny

Úřad zahájil sektorové šetření oblasti obchodních vztahů týkajících se nákupu a prodeje trvanlivých potravin dle ustanovení §5a zákona o významné tržní síle. Účelem sektorového šetření je prověřování plnění povinností stanovených ustanovením § 3b zákona o významné tržní síle v segmentu obchodu s trvanlivými potravinami.

Segment trvanlivých potravin tvoří zejména luštěniny, rýže, těstoviny, konzervované a sterilované potraviny, trvanlivé mléko, oleje, koření, trvanlivé pečivo a další produkty, které nepodléhají rychlé zkáze⁸⁴ a jsou způsobilé k delšímu uskladnění. V článku časopisu Statistika & My⁸⁵ je mimo jiné uvedeno, že průměrná spotřeba luštěnin a rýže dosáhla v roce 2022 historického maxima: rýže 9 kg na osobu a luštěniny 3,7 kg na osobu (viz graf č. 7).

Zdroj: ČSÚ

Graf 7 Spotřeba těstovin, rýže a luštěnin (kg/obyvatele/rok)

V návaznosti na právě uvedené lze konstatovat, že složení spotřebního koše se u spotřebitelů v průběhu let přirozeně proměňuje a tzv. přílohové potraviny (výše zmíněná rýže a luštěniny) jsou nyní více preferovány. Naopak spotřeba těstovin oproti roku 2018 klesla z hodnoty 7,3 kg téměř o kilogram.

⁸⁴ Pozn.: Definici produktů podléhajících rychlé zkáze obsahuje § 2 písm. f) zákona o významné tržní síle, jenž stanovuje, že se jedná o produkty, které by se mohly stát nevhodnými k prodeji v průběhu 30 dnů od sklizně, výroby nebo zpracování.

⁸⁵ VODIČKOVÁ, Renata. Tři čtvrtě tuny na obyvatele. Statistika&My, časopis českého statistického úřadu. Ročník 14 (2024), č. 3, str. 15-18. Dostupné z: <https://statistikaamy.csu.gov.cz/docs/107903/0bc93f82-da68-b975-9f67-314aae5e9ef8/18042403.pdf?version=1.0>. [citováno 2024-10-9].

Nicméně segment trvanlivých potravin je poměrně stabilní. Z nedávných změn, které se v sektoru objevily, nelze nezmínit uzavření provozu skupiny Hamé, samostatně působící v oblastech velkoobchodních dodávek konzervovaného masa a paštik, sterilované zeleniny a ovoce a trvanlivého hotového jídla.⁸⁶ Dodavatelé jednotlivých surovin se tak museli vyrovnat se ztrátou odbytu svých produktů.

5.9.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obrátu

Úřad oslovil 22 odběratelů zemědělských produktů a potravinářských výrobků se žádostí o podklady a informace. Šetření odběratelů uzavírali smlouvy o nákupu koření, ovoce a zeleniny (i zpracované), rýže, luštěnin, masových a rybích konzerv, suchých plodů, čokolády, mouky, oleje a octa. V žádosti Úřad mimo jiné informoval subjekty o povinnostech stanovených v § 3b zákona o významné tržní síle:

- tj. sjednání smlouvy mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem, jejímž předmětem je nákup, prodej, zpracování nebo distribuce zemědělských produktů a potravinářských výrobků nebo příjem nebo poskytování souvisejících služeb anebo zprostředkování některé z těchto činností, v písemné formě (ve smyslu § 3b odst. 1);
- nesjednání povinných náležitostí smlouvy [ve smyslu § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d)];
- porušení povinnosti předat alespoň jedno vyhotovení smlouvy dodavateli stanovené v § 3b odst. 2.

Úřad v žádosti o podklady a informace požadoval od odběratelů kompletní seznam dodavatelů, kteří dodávají odběrateli zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky, vzorek smluv uzavřených s dodavateli – zejména s dodavateli, vůči kterým odběratel může disponovat významnou tržní silou. Úřad v žádosti dále požadoval, aby se oslovené subjekty zařadily do obrátového pásma podle výše obrátu ve smyslu § 3 zákona o významné tržní síle a sdělily, jaké společnosti zahrnuly do výpočtu obrátu a doložily propojení mezi podniky příslušnými dokumenty.

Podle zjištění Úřadu o výši obrátu oslovených odběratelů, včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků, je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obrátových pásem dle Tabulka 16.

⁸⁶ Podrobnosti v článku Orkla v Česku zavře závody v Bzenci a Panenských Břežanech. O práci přijde 250 lidí. Online. Zdroj: ČTK, ČT24, 4. 7. 2023. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/regiony/orkla-v-cesku-zavre-zavody-v-bzenci-a-panenskych-brezanech-o-praci-prijde-250-lidi-4448>. [citováno 2024-10-9].

Tabulka 16 – Počty odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	4
>10 mil. EUR	8
>50 mil. EUR	0
>150 mil. EUR	2
>350 mil. EUR	3

Pozn.: Z celkových 22 oslovených subjektů tři společnosti uvedly, že mají obrát <2 mil. EUR, tedy nespádají do působnosti ZVTS a dva subjekty nevyvíjí ekonomickou činnost, a tudíž obrát nevytváří. Těchto pět podniků není v tabulce č. 16 uvedeno.

Dvě z oslovených společností uvedly, že v rámci své obchodní činnosti nemají dodavatele zemědělských a potravinářských produktů, tudíž smluvní dokumentaci nemohou Úřadu doložit. Ostatní oslovení dodali Úřadu veškerou smluvní dokumentaci uzavřenou se vzorkem dodavatelů zemědělských produktů a potravinářských výrobků.

5.9.2 Využití písemných smluv v segmentu internetových obchodů

i. Forma uzavíraných smluv dle § 3b odst. 1 ZVTS

Úřad na základě provedeného sektorového šetření může konstatovat, že ze zaslané smluvní dokumentace, konkrétně ze 141 obdržovaných smluv, nevyplývá, že by oslovení odběratelé poskytovali dodavatelům související služby. Obchodní vztah je založen převážně na rámcových kupních smlouvách, které jsou následně doplněny o objednávky a akceptace. Takové smlouvy jsou jednoduššího charakteru bez nadstandardní úpravy práv a povinností pro kteroukoliv ze stran vztahu a obsahují pouze základní nejnutnější parametry. Výše zmíněný minimalismus v péči o písemnou úpravu obchodních vztahů ovšem u dvou subjektů vyústil až v úplnou absenci psané formy. Úřad tento nesoulad se zákonným požadavkem prošetřuje v předběžném šetření.

ii. Náležitosti smlouvy dle § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS

Obsahové prvky tak, jak předpokládá zákon ve výše uvedeném ustanovení, byly ve většině smluv zastoupeny. Vzhledem k tomu, že nebylo časté ujednání vztahující se k souvisejícím službám (§ 3b odst. 1 písm. c ZVTS) ani nákupním akcím (§ 3b odst. 1 písm. d ZVTS), Úřad se zaměřil na úpravu sjednávání cen a určení předmětu koupě. Odběratelé často dojednávali cenu a množství zboží v každé realizační smlouvě zvlášť. U surovin, jejichž plodiny mají svá

pěstební specifika (mouka, koření apod.), jsou smlouvy navíc doplněny o odhad množství na konkrétní rok.

K otázce způsobu vymezení kupní ceny

Zákon o významné tržní síle, přesněji ustanovení § 3b odst. 1 písm. a) tohoto zákona, explicitně požaduje, aby si smluvní strany ve smlouvě ujednaly kupní cenu jako povinnou obsahovou náležitost smlouvy, kterou sjednává odběratel s významnou tržní silou s dodavatelem zemědělských produktů a potravinářských výrobků. Úřad považuje sjednání kupní ceny v individuálních smlouvách prostřednictvím uvedení konkrétního zboží, jeho množství a ceny za dostatečné a souladné se zákonem o významné tržní síle.

iii. Lhůta splatnosti kupní ceny dle § 3b odst. 1 písm. a) ZVTS

Zákon o významné tržní síle upravuje lhůtu splatnosti ceny ve výše zmíněném ustanovení 3b odst. 1 písm. a). Podle tohoto ustanovení lhůta splatnosti ceny nesmí přesáhnout 30 dní ode dne doručení faktury. Zároveň zákon předpokládá doručení faktury bez zbytečného odkladu po dodání zboží, a to mj. i v návaznosti na čl. 3 odst. 1 písm. a) UTP směrnice.

Ujednání týkajících se lhůt splatnosti se ve vzorku vyžádané smluvní dokumentace nijak neodlišovala od požadavků zákona o významné tržní síle. S ohledem na pěstební specifika surovin, ze kterých se zpracováním vytvoří trvanlivá potravina, může vyvstat požadavek na hromadnou fakturaci.

Rozhodným datem pro výpočet 30denní lhůty je datum doručení faktury. S ohledem na tuto skutečnost má Úřad za to, že jednání, v rámci kterého odběratel souhlasí se splatností 30 dnů ode dne doručení faktury a skutečně ji dodržuje, přičemž je sjednáno souběžné fakturační období jako konkrétní časový interval, během něhož jsou realizovány jednotlivé dílčí dodávky, není v rozporu s § 3b odst. 1 písm. a) zákona o významné tržní síle.⁸⁷

Současně je však třeba upozornit, že sjednání souhrnného fakturování (u sdružených dodávek) na určité období, v němž jsou uskutečňovány dílčí dodávky, fakticky prodlužuje období, v němž dodavatel nemá k dispozici finanční prostředky za dodané zemědělské nebo potravinářské produkty, zejména ve vztahu k produktům dodaným na začátku fakturačního období. Pokud jsou tedy dodávky seskupeny na období nepřesahující jeden měsíc, musí se platba uskutečnit do 30 dní po tomto měsíci. Tento způsob fakturace by měl být odsouhlasen pouze v případě, že je odůvodněn povahou a okolnostmi dodávek (například prodej čerstvého mléka na denní bázi – surovina pro výrobu tvrdých sýrů).

V neposlední řadě Úřad uvádí, že pokud by odběratel s významnou tržní silou sjednal hromadnou fakturaci za určité období nikoli ve vztahu ke všem svým dodavatelům, ale pouze ve vztahu k některým z nich, měl by mít odběratel s významnou tržní silou pro takové jednání

⁸⁷ Důvodem je zabránit například dennímu vystavování faktur, které by pro strany znamenalo administrativní zátěž.

vždy konkrétní legitimní, ospravedlnitelný důvod. V opačném případě by takové jednání mohlo být rovněž diskriminační (podle § 4 odst. 2 písm. c) zákona o významné tržní síle).

5.9.3 Závěr

Úřad v rámci sektorového šetření zaměřeného na trvanlivé potraviny oslovil 22 odběratelů, z nichž 17 naplnilo definici odběratele dle ZVTS. Následně prověřil 141 smluvních vztahů mezi těmito odběrateli a jejich dodavateli. Šetření prokázalo, že dotazované subjekty dle vyžádané smluvní dokumentace upravují své obchodní vztahy písemně a obsahové náležitosti odpovídají požadavku zákona o významné tržní síle. Na základě skutečností, které Úřad zjistil v této části sektorového šetření, se Úřad dále zabývá bližším prošetřením písemné formy smluv, přičemž v této věci vede jedno předběžné šetření.

5.10 Non food e-shopy

Úřad se ve druhé polovině roku 2023 zaměřil v sektorovém šetření na aktuální situaci mezi subjekty, které fungují primárně jako internetové obchody v České republice a jejichž sortiment je převážně nepotravinového charakteru. Jedná se zejména o oblast drogerie, kosmetiky, elektroniky (drobného i bílého zboží) a nábytku, případně bytových doplňků a vybavení domácnosti. Účelem sektorového šetření bylo zejména zjistit, jakým způsobem se vybrané společnosti vypořádaly s novými požadavky kladenými na ně v souvislosti s nákupem potravin zákonem o významné tržní síle. Úřad se zaměřil převážně na kontrolu splnění formy a náležitostí smlouvy dle ustanovení § 3b zákona o významné tržní síle.

Oslovení odběratelé obchodovali z potravin, jak je chápe ustanovení § 2 písm. e) zákona o významné tržní síle, zejména čaje, šťávy, sirupy a jiná ochucovadla vody, kávu, dětskou výživu, sušené maso, cukrovinky, zdravou výživu, suché plody, chovatelská krmiva, živé rostliny, džemy, másla, krémy a pomazánky.

Nákup různorodého typu zboží prostřednictvím internetových obchodů v České republice dlouhodobě roste. Tento trend urychlila i pandemie covid-19,⁸⁸ nicméně internetový prodej rostl již před pandemií a roste i nadále.⁸⁹ Viz údaje grafu č. 8 (na další straně), které analyzovala společnost Cushman & Wakefield.⁹⁰

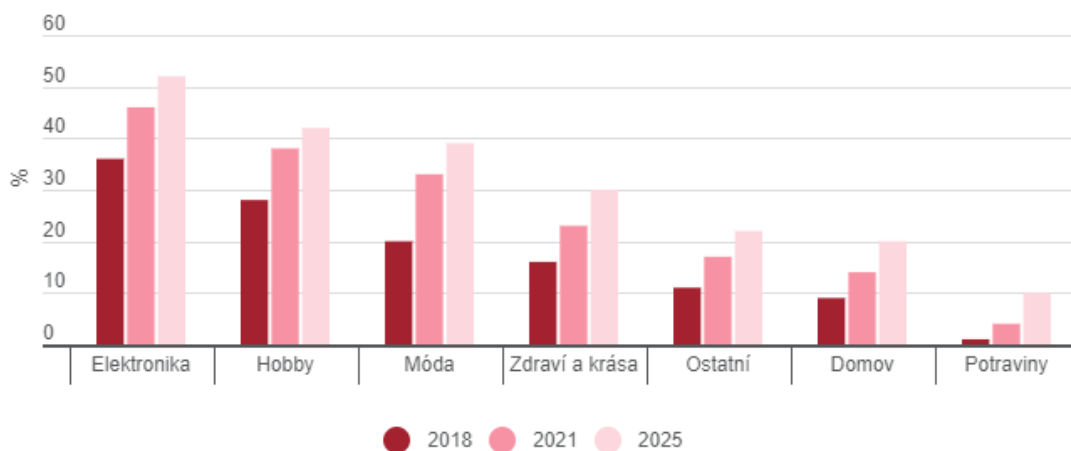
Internetové obchody mají obecně na trhu již své zavedené místo. Zákazníci nakupují na internetu velkou většinu nespotebního zboží. Na počátku internetových obchodů se převážná část společností, jež tyto obchody provozovala, zaměřovala na specifickou oblast výrobků (například elektronika, kosmetika apod.), nicméně postupně se sortiment těchto obchodů začal rozšiřovat i na potraviny. Na tomto místě je vhodné zmínit, že z dostupných dat však nelze vyvozovat pravidelný návyk spotřebitele v oblasti nákupu potravin. Jak uvádí společnost KPMG: „*Pouze šest procent respondentů nakupuje potraviny online několikrát týdně, dalších*

⁸⁸ Podle údajů Českého statistického úřadu došlo mezi rokem 2019 a 2020 ke skokovému nárůstu počtu lidí, kteří alespoň jednou za tři měsíce nakoupili na internetu z 39 % v roce 2019 na 54 % v roce 2020. Český statistický úřad. (kapitola) 14. Nakupování přes internet. Online. Dostupné na: <https://csu.gov.cz/docs/107508/7e82dee9-f95d-3bae-597d-fdacc50c4d91/0620042314.pdf?version=1.0>. [citováno 2024-10-9].

⁸⁹ V roce 2023 podle údajů Českého statistického úřadu byl podíl osob, které ve sledovaném tříměsíčním období alespoň jednou nakoupily přes internet 63 %. Český statistický úřad. (kapitola) 14. Nakupování přes internet. Online. Dostupné na: <https://csu.gov.cz/docs/107508/7e82dee9-f95d-3bae-597d-fdacc50c4d91/0620042314.pdf?version=1.0>. [citováno 2024-10-9].

⁹⁰ Cushman & Wakefield, Online prodej potravin se v Česku každoročně zdvojnásobí, zvyšuje poptávku po skladových prostorách a nájmy v nich, Adam Šafránek, 8. 3. 2022, online, dostupné na: <https://www.retailguide.cz/cs/online-prodej-potravin-se-v-cesku-kazdorocne-zdvojnaso-bi-zvysuje-poptavku-po-skladovych-prostorach-a-najmy-v-nich/> [citováno 2024-10-09].

22 procent jednou týdně. Podíl těch, kteří nakupují potraviny online jenom příležitostně, párkrát za rok, se téměř nemění a zůstává mezi 22 a 24 procenty.“

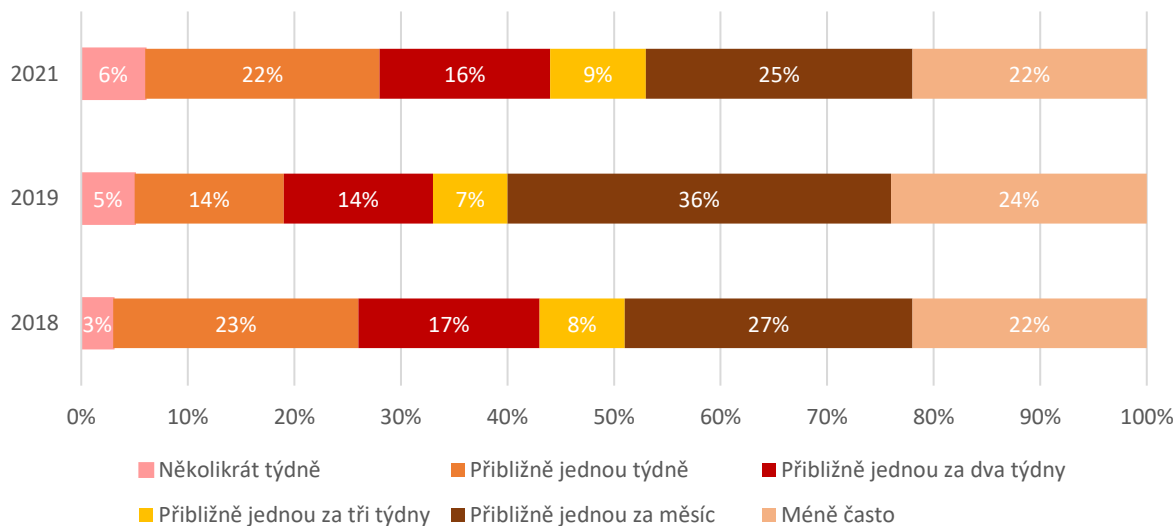

Source: Cushman & Wakefield, GlobalData

Graf 8 Podíl e-commerce v jednotlivých kategoriích maloobchodu v ČR (v %)

Frekvence nakupování online

Graf 9 Frekvence nakupování online

Zdroj: KMPG⁹¹

⁹¹ ŠTEGOVÁ, Martina. Potraviny nakupuje online jen pětina Čechů, revoluci nepřinesla ani pandemie. Průzkum KPMG Nákupní zvyklosti se zaměřil také na online nákupy. 28. 3. 2022. KPMG. Online. Dostupné na:

V této souvislosti však Úřad uvádí, že toto sektorové šetření nebylo zaměřeno na on-line supermarkety.⁹²

5.10.1 Oslovení odběratelé a výše jejich ročního obratu

Úřad jako primární metodu zjišťování informací a podkladů pro sektorové šetření využíval žádosti o informace a následnou analýzu dokumentů. Úřad oslovil celkem 12 společností, jež provozují internetový obchod prostřednictvím žádosti o informace, která obsahovala mimo jiné i požadavek na předložení smluv a kompletních seznamů dodavatelů.

Úřad oslovené odběratele rozdělil do dvou skupin, a to na odběratele s větším zastoupením potravin v nabídce a na odběratele s menším zastoupením potravin v nabídce. Celkem Úřad obdržel 121 smluv uzavřených s dodavateli dotčených e-shopů.

V rámci sektorového šetření bylo tedy celkem osloveno 12 společností, jež provozují internetový obchod (nikoliv však výhradně) a jejichž sortiment se primárně netýká potravin, nicméně i potraviny jsou mezi prodávanými výrobky v nějakém poměru zastoupeny. Na úvod je vhodné zmínit, že vyjma jedné společnosti, žádná jiná neobchoduje s potravinami podléhajícími rychlé zkáze nebo s potravinami, které vyžadují uchovávání v chladu. Mezi obchodované potraviny nejčastěji patří cukrovinky, nápoje, trvanlivé potraviny řazené do kategorie zdravé výživy, případně dětská a kojenecká strava.

Jak již bylo uvedeno výše, s novelou zákona o významné tržní síle došlo k rozšíření okruhu adresátů zákona. Úřad se v sektorovém šetření zaměřil na společnosti, na které doposud zvláštní odpovědnost odběratele ve smyslu zákona nedopadala. Úřad chtěl zejména ověřit, zda a jakým způsobem se jednotlivé společnosti s novelou zákona vypořádaly, a to zejména s písemnou formou smlouvy a povinnými obsahovými náležitostmi.

<https://kpmg.com/cz/cs/home/pro-media/tiskove-zpravy/2022/03/potraviny-nakupuje-online-petina-cechu.html>. [citováno 2024-10-9].

⁹² Tím jsou myšleny internetové obchody, jejichž převážná část sortimentu je tvořena potravinami, a to včetně zboží podléhajícího rychlé zkáze.

Tabulka 17 – Počty odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	0
>10 mil. EUR	2
>50 mil. EUR	2
>150 mil. EUR	2
>350 mil. EUR	6

Pozn.: Výše ročního obrátu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

5.10.2 Využití písemných smluv v segmentu internetových obchodů

i. Forma uzavíraných smluv dle § 3b odst. 1 ZVTS

Úřadem šetření odběratelé obecně písemné smlouvy využívali již před účinností novely zákona o významné tržní síle. Tuto skutečnost lze přikládat zejména tomu, že se jedná o nadnárodní společnosti, kde lze písemné smlouvy považovat za standard nezávisle na požadavcích stanovených zákony. Tato skutečnost potvrzuje, že písemné zakotvení smluvních vztahů je pro obchodní vztahy na vyšších úrovních řetězce běžnou praxí i bez zákonem stanovené povinnosti. Písemně probíhalo ve většině případů i objednávání zboží, a to zpravidla prostřednictvím e-mailu nebo EDI.⁹³ V této souvislosti považuje Úřad za vhodné doplnit, že požadavek písemné formy smlouvy nutně neznamená, že se musí jednat o fyzickou, respektive „papírovou“ formu. Dle ustanovení § 562 občanského zákoníku je písemná forma smlouvy „zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby.“ Samotná písemná forma je zachována ve smyslu § 562 občanského zákoníku i v případě, že je právní jednání učiněno elektronickým prostředkem, který umožňuje zachycení obsahu a určení jednající osoby. Elektronické dokumenty jsou velmi důležité pro další rozvoj přeshraničních transakcí na vnitřním trhu a navíc dnes již běžné a pravidelně využívané. Požadavek písemnosti tak lze naplnit použitím následujících forem písemného zachycení textu a prostředků zajišťujících jeho autenticitu a integritu, případně jejich kombinací:

⁹³ Electronic Data Interchange: systém elektronické výměny informací (poznámka autora)

- I. listina s vlastnoručním podpisem jednající osoby,
- II. faxová zpráva, je-li originální listina podepsána vlastnoručním podpisem,
- III. datová zpráva dodaná do datové schránky,
- IV. elektronická zpráva zaslaná prostřednictvím elektronické výměny informací (EDI), jestliže je sjednáno užití postupů zaručujících věrohodnost původu a neporušenost obsahu, například v rámcové smlouvě,
- V. e-mailová zpráva, je-li podepsána
 - a. elektronickým podpisem, jestliže jsou současně sjednána a přijata opatření zajišťující věrohodnost původu a neporušenost obsahu (například předem sjednaná e-mailová adresa s dostatečnou úrovní zabezpečení a zamezení přístupu jiným osobám),
 - b. zaručeným elektronickým podpisem,
 - c. zaručeným elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis,
 - d. kvalifikovaným elektronickým podpisem.

Konkrétní formy písemného jednání pak musí být ujednány vždy předem. Vedle uvedených způsobů naplnění zákonného požadavku písemné formy smlouvy může být uzavření obchodní smlouvy elektronickým způsobem například za pomoci certifikovaných služeb umožňujících elektronické podepisování dokumentů. Nezbytné je, aby vedle samotného zachycení obsahu právního jednání byla zajištěna i jeho autenticita a integrita.

ii. Náležitosti smlouvy dle § 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS

Vedle samotné formy smluv Úřad ověřoval také plnění povinných obsahových náležitostí smluv o nákupu potravin. Jedná se o obsahové náležitosti smlouvy, jež jsou stanoveny v písmenech a) až d) ustanovení § 3b odst. 1 zákona.

Na základě zjištění Úřadu lze obecně konstatovat, že šetřený sektor je sektorem s vyšší mírou úpravy vztahů písemnými smlouvami. Subjekty respektují požadavky zákona o významné tržní síle a ve svých smlouvách to reflektují. Subjekty působící ve vyšší úrovni potravinového řetězce disponují stabilní organizační strukturou, odborně zaměřenými organizačními jednotkami, případně zaměstnanci se specializací na určitý obor vyžadovaný pro bezproblémový a rychlý chod společnosti (pro příklad účetní, management, firemní právník). Od toho se odvíjí vyšší míra profesionalizace směrem k právnímu řádu.

Neplatí ovšem bezvýjimečně, že prošetřované smluvní vztahy byly bezvadné. Sektorové šetření prokázalo nedostatky ve specifikaci sjednávaných služeb. Na „*služby související s prodejem zemědělských produktů a potravinářských výrobků*“ jsou podle zákona kladeny poměrně přísné požadavky, a to jak z hlediska jejich formálního vymezení v písemné smlouvě [§ 3b odst. 1 písm. c) zákona], tak i z hlediska skutečné povahy těchto služeb. Tyto zákonné

požadavky mají zajistit oboustrannou výhodnost přijímání a poskytování těchto služeb dodavateli a odběrateli.

Úřad zmíněné nedostatky ve specifikaci služeb a zároveň podezření na sjednání vrácení dříve dodaného zboží⁹⁴ šetří v rámci předběžných šetření u dvou společností.

iii. Lhůta splatnosti kupní ceny dle § 3b odst. 1 písm. a) ZVTS

Úřad se rovněž zaměřil na plnění zákonného požadavku 30denní lhůty splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli. Podle zjištění Úřadu lze obecně konstatovat, že lhůty splatnosti nepředstavovaly v tomto sektoru výrazné odchylky od zákonné úpravy. Podezření na nedodržení tohoto požadavku je řešeno v jednom ve výše zmíněných předběžných šetření.

5.10.3 Závěr

Úřad v tomto sektoru oslovil 12 odběratelů a prověřil 121 dodavatelsko-odběratelských smluv. Lze obecně konstatovat, že v tomto sektoru jsou povinné náležitosti ZVTS dodržovány. Úřad vede dvě předběžná šetření s podezřením na nedostatky ve specifikaci služeb a s podezřením na sjednání vrácení dříve dodaného zboží.

⁹⁴ § 4 odst. 2 písm. q) Sjednání nebo uplatnění práva na vrácení nakoupených zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků bez toho, aby odběratel s významnou tržní silou za neprodané zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky nebo za jejich odstranění zaplatil.

5.11 Hotelové restaurace

Jednou z dílčích oblastí trhu, kde se Úřad rozhodl provést sektorové šetření se zaměřením na prověřování plnění povinností stanovených ustanovením § 3b zákona o významné tržní síle, je oblast nákupu zemědělských produktů a potravinářských výrobků provozovateli hotelů a restaurací, kteří vzhledem ke svému ročnímu obratu mohou disponovat vůči dodavatelům významnou tržní silou. Tento segment trhu byl dlouhou dobu mimo dosah dozorových pravomocí Úřadu, a to až do dne nabytí účinnosti novely,⁹⁵ která přinesla řadu změn, předně změny v konceptu pojetí významné tržní síle.⁹⁶ V důsledku toho mohl Úřad v souladu s § 5a zákona o významné tržní síle přistoupit k analýze tohoto dílčího trhu, který jím doposud nebyl detailně prozkoumán a doposud nebyl ZVTS regulován.

Hoteliérství v České republice představuje dynamicky se rozvíjející odvětví. Hotely se v současné době vyznačují širokou škálou služeb, od luxusních hotelových komplexů po malé rodinné penziony, které často nabízejí jedinečné a autentické zážitky. Právě v posledních letech se české hotely staly atraktivními destinacemi nejen pro zahraniční turisty, ale i pro domácí návštěvníky. Právě v této souvislosti se stále více projevuje jeden z klíčových aspektů, který ovlivňuje úspěšnost hotelů, a to kvalita gastronomických služeb. Restaurace v hotelech často slouží jako důležitý prvek nabídky, přičemž mnohé hotely investují do spolupráce s renomovanými kuchaři nebo do využívání lokálních surovin. Taková nabídka nejenže zvyšuje atraktivitu hotelu, ale také přispívá k propagaci místní kultury a tradic.

V České republice existuje několik typů hotelů: od exkluzivních pětihvězdičkových hotelů po levnější varianty, jako jsou hostely a penziony. Mezi populární destinace patří Praha, Český Krumlov a Karlovy Vary, které lákají turisty na historické památky a bohatou kulturu. Přehled o počtu ubytovacích zařízení napříč jednotlivými regiony ČR a jejich kategorizace je k nahlédnutí v tabulce č. 18.

⁹⁵ Zákon č. 359/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití.

⁹⁶ Viz Výkladové stanovisko k novele zákona o významné tržní síle. § 3 odst. 1, 2 – POJETÍ VÝZNAMNÉ TRŽNÍ SÍLY. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/metodicka-cinnost/vykladova-stanoviska-a-doporuceni.html>.

Tabulka 18 – Přehled o počtu ubytovacích zařízení na území ČR

Území	Kategorie ubytovacího zařízení											
	HUZ celkem	Hotel *****	Hotel, motel, hotel *****	Hotel, motel, hotel ***	Hotel, motel, hotel **	Hotel, motel, hotel *	Hotel garni	Penzion	Kemp	Chatová osada	Turistická ubytovna	Ostatní HUZ
Česko	10 293	75	842	1 528	194	100	155	4 373	572	291	695	1 468
Hlavní město Praha	844	51	271	190	17	4	35	102	19	:	56	99
Středočeský kraj	815	3	65	152	22	7	15	313	71	34	43	90
Jihočeský kraj	1 272	3	44	132	13	8	16	614	129	56	70	187
Plzeňský kraj	564	1	24	82	9	10	5	232	51	29	41	80
Karlovarský kraj	617	12	120	107	11	2	16	217	32	4	16	80
Ústecký kraj	510	:	28	83	14	6	7	227	35	9	39	62
Liberecký kraj	949	:	34	110	9	9	7	463	33	40	64	180
Královéhradecký kraj	1 159	:	57	153	27	13	5	542	53	18	78	213
Pardubický kraj	377	:	11	47	18	6	8	167	23	20	28	49
Kraj Vysočina	454	2	23	58	11	6	9	164	29	25	48	79
Jihomoravský kraj	1 001	2	48	137	11	5	10	559	39	32	43	115
Olomoucký kraj	541	:	23	68	8	10	7	265	13	10	53	84
Zlínský kraj	525	1	49	86	8	6	7	223	22	9	41	73
Moravskoslezský kraj	665	:	45	123	16	8	8	285	23	5	75	77

(:) není k dispozici

 Zdroj: ČSÚ⁹⁷

Provozování hotelů na území České republiky je nevyhnutelně spojeno se zněním platných právních předpisů, technickými normami⁹⁸ a dalšími podklady doporučujícího charakteru.⁹⁹ Všechny hotely jsou klasifikovány na základě předem stanovených kritérií a zařazeny do jedné

⁹⁷ Český statistický úřad. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/kapacity-hromadnych-ubytovacich-zarizeni?pocet=10&start=0&podskupiny=021&razeni=-datumVydani>.

⁹⁸ Například ČSN 76 11 10 Služby cestovního ruchu – Klasifikace ubytovacích zařízení – Kategorie hotel, hotel garni, penzion, apartmánový hotel a apartmánový komplex.

⁹⁹ Například Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení České republiky.

z pěti kategorií podle počtu hvězdiček. Čím více hvězdiček, tím vyšší standard hotelové zařízení poskytuje dle získaného hodnocení. Současný národní klasifikační systém ubytovacích zařízení České republiky, jenž je součástí evropského systému Hotelstars Union, je výsledkem procesu postupné harmonizace členů evropské konfederace HOTREC na úrovni Evropské unie, jejímž členem je od roku 1993 i Asociace hotelů a restaurací ČR.

5.11.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obrátu

V rámci prováděného sektorového šetření si Úřad vyžádal podklady a informace od celkem 12 středně velkých provozovatelů hotelových zařízení,¹⁰⁰ které následně podrobil důkladné analýze a komparaci s veřejně dostupnými daty.¹⁰¹

Prostřednictvím výše uvedených žádostí se Úřad v první řadě zabýval, zdali oslovené subjekty jsou provozovateli hotelových restaurací, a tudíž i odběrateli zemědělských produktů a potravinářských výrobků ve smyslu ustanovení § 2 písm. b) zákona o významné tržní síle. Z tohoto důvodu Úřad po adresátech požadoval podrobný seznam jejich dodavatelů. Následně pouze ve dvou případech bylo zjištěno, že provozovatel hotelového řetězce není současně provozovatelem vlastních hotelových restaurací.¹⁰² Ostatních deset oslovených provozovatelů hotelových zařízení lze za odběratele ve smyslu výše citovaného ustanovení zákona považovat.

Za účelem kategorizace a zařazení odběratelů do některého z obrátových pásem dle § 3 zákona o významné tržní síle Úřad dále po oslovených subjektech požadoval údaje vztahující se k výši jejich ročního obrátu dle § 3a zákona o významné tržní síle spolu s informacemi o vlastnické struktuře podniku.¹⁰³ Na základě obdržených podkladů a informací a po jejich ověření Úřad zařadil oslovené odběratele do jednotlivých pásem viz tabulka č. 19.

¹⁰⁰ Úřad při výběru subjektů postupoval na základě vlastního uvážení, přičemž vycházel z veřejně dostupných informací, zejména z internetových článků, obchodního rejstříku a údajů publikovaných Českým statistickým úřadem.

¹⁰¹ Například údaje publikované Českým statistickým úřadem.

¹⁰² Ačkoliv hotelové zařízení nabízí možnost stravování formou restaurace, jejím provozovatelem je třetí nezávislá osoba.

¹⁰³ Viz § 3a odst. 3 zákona o významné tržní síle.

Tabulka 19 – Počty odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	2
>10 mil. EUR	9
>50 mil. EUR	1
>150 mil. EUR	0
>350 mil. EUR	0

Pozn.: Výše ročního obrátu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Z hlediska zákona o významné tržní síle se tedy jedná o potenciální odběratele s významnou tržní silou s ročním obrátom přesahujícím dva miliony eur a nepřekračujícím 150 milionů eur. Ve většině případů se však jedná o odběratele s ročním obrátom nižším než 50 milionů eur nacházející se v prvním a druhém obrátovém pásmu.

5.11.2 Smluvní dokumentace

V rámci sektorového šetření hotelových řetězců se Úřad proto rozhodl prošetřit smluvní vztahy odběratelů se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků a za tímto účelem si vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

iv. Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků vyžaduje písemnou formu.¹⁰⁴ Zákon o významné tržní síle však blíže nespecifikuje, za jakých podmínek, je požadavek písemnosti naplněn. Z dosavadní praxe Úřadu a jeho výkladových stanovisek¹⁰⁵ nicméně vyplývá, že smlouva může být uzavřena ve formě listinné nebo jiné, která je s to spolehlivě zachytit její obsah a určit osobu jednajícího. Toho může být docíleno kupříkladu prostřednictvím elektronických či jiných technických prostředků. V neposlední řadě je k platnosti takového právního jednání vyžadován podpis jednající osoby.

¹⁰⁴ Srov. § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle.

¹⁰⁵ ÚOHS. Výkladová stanoviska a doporučení. Dostupné z: <https://uohs.gov.cz/cs/vyznamna-trzni-sila/metodicka-cinnost/vykladova-stanoviska-a-doporuceni.html>.

Podle zjištění Úřadu má každý z oslovených odběratelů ve svém portfoliu dodavatele, jež lze s vyšší jistotou zařadit do stejného či vyššího obrátového pásma dle § 3 zákona o významné tržní síle. Ačkoliv smluvní vztahy odběratelů s těmito obrátově silnějšími dodavateli nepodléhají regulaci zákona o významné tržní síle, smluvní dokumentace je zde ve většině případů uzavírána v listinné podobě.¹⁰⁶

Naproti tomu u smluv s dodavateli, kteří se nacházejí v nižším obrátovém pásmu,¹⁰⁷ ustálená forma smluv absentuje. Celkem sedm dotázaných odběratelů ve svých odpovědích Úřadu uvedlo, že po nabytí účinnosti novely zákona o významné tržní síle navázali na svou dřívější spolupráci s obchodními partnery (dodavateli), která fungovala převážně na základě ústních dohod. Proto nejčastěji se vyskytující odpověď odběratelů tkvěla v tvrzení, že od 1. 1. 2023¹⁰⁸ nedošlo k uzavření nových smluv o dodávkách zemědělských produktů a potravinářských výrobků s žádným z jejich dodavatelů, a tudíž nemají Úřadu co poskytnout.

Bez ohledu na vyjádření poskytnutá odběrateli v rámci sektorového šetření Úřad rovněž zkoumal realizaci obchodního vztahu mezi odběrateli a dodavateli vůči nimž by mohli mít významnou tržní sílu. Obchodní vztah se uskutečňuje, až na výjimky, prostřednictvím objednávek učiněných zpravidla elektronicky (e-mailem nebo faxem), které mohou za určitých okolností naplnit požadavek písemnosti.

Z nashromážděných podkladů je tedy zřejmé, že na šetřeném trhu doposud neexistuje dostatečné právní povědomí soutěžitelů o regulaci v oblasti významné tržní síly.

S ohledem na shora uvedené okolnosti Úřad konstatuje podezření na porušení ustanovení § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle ve spojení s § 4 odst. 2 písm. f) téhož zákona. V návaznosti na výše uvedené Úřad přistoupil k příslušným právním krokům a prošetřuje v předběžných šetřeních zjištěné nedostatky.¹⁰⁹

Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a), b), c), d) ZVTS)

Vedle požadavku na písemnou formu smluvní dokumentace zákon o významné tržní síle v písmenech a) až d) ustanovení § 3b odst. 1 stanovuje obsahové náležitosti smluv uzavíraných mezi dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků a odběrateli s významnou tržní silou. Skutečnost, o jaký typ smlouvy se má přesně jednat, respektive zdali se tím rozumí jeden či vícero právních dokumentů, právní úprava již neupřesňuje. Tudíž, v souladu s českými právními předpisy mohou tyto obsahové náležitosti v praxi splňovat jak

¹⁰⁶ Vyjímaje dodavatele zabývající se velkoobchodním prodejem zboží.

¹⁰⁷ Úřad v rámci sektorového šetření oslovoval pouze potenciální odběratele s významnou tržní silou, proto v případě dodavatelů vycházel z veřejně dostupných dat, předně účetních výkazů v obchodním rejstříku.

¹⁰⁸ Tj. v šetřeném období.

¹⁰⁹ Pozn.: Předběžné šetření je předstupněm správního řízení a je ovládáno zásadou neveřejnosti. Na rozdíl od sektorového šetření předběžné šetření je zaměřeno vůči konkrétnímu subjektu a je v něm primárně prověřováno konkrétní porušení zákona o významné tržní síle.

dílčí smlouvy (zejména objednávky a jednorázové kupní smlouvy), tak i smlouvy dlouhodobějšího a komplexnějšího charakteru (tj. rámcové smlouvy). Ojedinelé nejsou ani smluvní dokumentace kombinující oba typy smluv.

Vzhledem k tomu, že Úřadu v řadě případů nebyla poskytnuta smluvní dokumentace odběratelů, kteří ve vztahu ke svým dodavatelům zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků mohou mít významnou tržní sílu, nebylo možné se v těchto případech zabývat šetřením povinnosti vyplývající z ustanovení § 3b odst. 1 písm. a) až d) zákona o významné tržní síle o náležitostech smlouvy v daném sektoru.

v. Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Lhůta splatnosti kupní ceny je jednou z neopomenutelných obsahových náležitostí smlouvy dle § 3b odst. 1 zákona o významné tržní síle. Smluvní dokumentace mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků tak musí mimo jiné obsahovat ujednání o lhůtě splatnosti ceny, která nesmí být delší než 30 dní ode dne doručení faktury. Úřad se v rámci sektorového šetření rovněž zaměřil i na plnění této zákonné povinnosti.

Obdobně jako je tomu výše, Úřad nemohl v rámci existujících dodavatelsko-odběratelských vztahů prošetřit povinnost vyplývající z ustanovení § 3b odst. 1 písm. a) zákona o významné tržní síle týkající se lhůty splatnosti kupní ceny, jelikož nebyla ze strany odběratelů – ve vztahu k dodavatelům zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků vůči nimž mohou mít významnou tržní sílu – doložena smluvní dokumentace, o jejíž existenci má Úřad v řadě případů důvodné pochybnosti.

5.11.3 Závěr

Úřad v rámci toho sektoru prověřil 12 odběratelů, z nichž 10 naplnilo definici odběratele dle ZVTS. U těchto odběratelů následně prověřil 80 smluvních dokumentů tam, kde mu byly v písemné podobě poskytnuty.

Pokud jde o zjištění učiněná v rovině odběratelsko-dodavatelských vztahů, Úřad bude pokračovat v rámci předběžných šetření v prověřování podezření na porušení ZVTS. Vzhledem k informacím obdržným od oslovených subjektů v rámci sektorového šetření Úřad konstatuje, že v daném odvětví nepanuje dostatečné povědomí odběratelů o veřejnoprávní regulaci v oblasti významné tržní síly.

5.12 Lihoviny, vína

Víno a lihoviny jsou zařazeny v kapitole 22 Kombinované nomenklatury (KN – nápoje, lihoviny, ocet), přičemž se jedná o produkty zařazené pod číslem 2204 (Víno z čerstvých hroznů včetně vína obohaceného alkoholem; vinný mošt jiný než čísla 2209), 2207 (Ethylalkohol nedenaturovaný s obsahem alkoholu obj. 80 % nebo více; ethylalkohol a ostatní destiláty, denaturované, s jakýmkoliv obsahem alkoholu), respektive 2208 (Ethylalkohol nedenaturovaný s obsahem alkoholu nižším než obj. 80 % destiláty, likéry a jiné lihoviny nápoje). Čísla 2204, 2207 a 2208 KN jsou obsažena v příloze I SFEU a pod nimi zařaditelné produkty lze proto považovat za zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky ve smyslu § 2 písm. c) ZVTS.

5.12.1 Oslovení odběratelů a výše jejich obrátu

Při sektorovém šetření prováděném v kategoriích lihoviny a víno Úřad oslovil celkem 66 subjektů, a to (i) vinaře a producenty lihovin – prvovýrobce a (ii) dovozce, respektive obchodníky s vínem a lihovinami. Aktuální údaje SZIF¹¹⁰ uvádějí, že v České republice je přes 14 300 pěstitelů révy, především na Moravě a osázená plocha představuje celkem 17 700 ha (údaj z roku 2022). Do Česka bylo v roce 2023 dovezeno téměř 1,3 milionu hektolitřů vína, především z Maďarska, Španělska a Slovenska. Pro doplnění lze uvést, že podle podkladů Celní správy ČR inkaso spotřební daně z vína a meziproduktů v roce 2023 představuje částku přibližně 490 milionů korun, v případě lihu téměř 8 973 miliony korun.

Při výběru oslovených odběratelů Úřad vycházel jednak z veřejně dostupných informací o výši dosaženého obrátu, dále zohlednil rovněž značku některých produktů s předpokladem, že dotčení odběratelé splňují kritérium ročního obrátu podle § 3 ZVTS ve výši více než dva miliony eur – zejména v případech, kdy příslušní odběratelé nepublikovali své hospodářské výsledky v obchodním rejstříku. Původní předpoklad Úřadu o dosažení ročního obrátu ve výši alespoň dvou milionů eur nesplňovalo 15 oslovených subjektů – viz tabulka č. 20.

Úřad se při určení výše ročního obrátu dle § 3a ZVTS řídí doporučením Komise 2003/361/ES zohledňujícím propojené a partnerské podniky a společnosti rizikového kapitálu. V rámci odpovědí na žádosti o informace a podklady se oslovené společnosti měly zařadit do některého z obrátových pásem dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS. Při tomto zařazení se pět subjektů zařadilo nesprávně, neboť tyto společnosti nezohlednily citované doporučení Komise, například jejich konečným vlastníkem jsou investiční společnosti apod. Z tabulky č. 20

¹¹⁰ Státní zemědělský intervenční fond. ZPRÁVA O TRHU VÍNA A VINNÝCH HROZNŮ, 2/2024 a 10/2024.
Dostupné z: ...

však nicméně vyplývá, že většina oslovených subjektů je zařaditelná do obrátového pásma od dvou do deseti milionů eur.

Tabulka 20 – Počty odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
<2 mil. EUR	15
>2mil. EUR	25
>10mil. EUR	14
>50mil. EUR	2
>150mil. EUR	2
>350mil. EUR	8

Pozn.: Výše ročního obrátu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Při vyhodnocení odběrateli poskytnutých podkladů bylo v jejich odpovědích udáno celkem přibližně 1 500 dodavatelů, z toho téměř 200 zahraničních. Na straně dodavatelů se u této šetřené kategorie jednalo především o dodavatele hroznů, ovoce, lihu, vín a lihovin (v případě dovozu a velkoobchodu), cukru, bylin nebo případně aromat a dalších přísad.

5.12.2 Smluvní dokumentace

i. Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Tzv. rámcové smlouvy nebo realizační kupní smlouvy byly odběrateli sjednány pouze přibližně v 30 % jednotlivých obchodních vztahů, v dalších přibližně 25 % jednotlivých obchodních vztahů byly odběrateli vystaveny alespoň písemné objednávky. V případě nákupu hroznů nebo dalších výpěstků byla identifikována nadále velká míra ústních objednávek.

ii. Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a) – d) ZVTS)

Z vyhodnoceného vzorku písemných smluv, které Úřad obdržel a přezkoumal, vyplynulo, že pokud byly na této úrovni trhu sjednány smlouvy v písemné formě (za písemnou smlouvu je považována také akceptovaná písemná objednávka), obsahovaly tyto dokumenty ujednání vztahující se ke specifikaci prodávaného zboží, jeho množství a doby splatnosti pohledávek dodavatelů.

5.12.3 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Údaje k dobám splatnosti pohledávek dodavatelů ukázaly, že v převážně míře byly deklarovány doby splatnosti do 30 dnů ode dne doručení faktury. Delší doby splatnosti byly sjednány s odběrateli ve 12 případech, přičemž však vzhledem k obrátové struktuře, viz tabulka č. 20, jsou dotčení dodavatelé převážně zařaditelní do stejného nebo vyššího obrátového pásma a odběratel tak vůči nim nedisponuje významnou tržní silou. Zmíněné delší doby splatnosti se pohybují až do 90 dnů, v několika případech byla splatnost určena v časové oddělených splátkách či nejednoznačnými formulacemi nebo k určitému datu pro všechny pohledávky dodavatele. V případě společností specializovaných čistě na dovoz a obchod s vínem či lihovinami se lhůty splatnosti pohybovaly převážně v pásmu 14–30 dnů. V tomto segmentu je možné se setkat i s praktikou plateb předem.

5.12.4 Závěr

V kategoriích potravinářských produktů sledovaných v této části sektorového šetření Úřad oslovil celkem 66 odběratelů, kteří mu poskytli 373 různých smluvních podkladů. Lhůty splatnosti delší než 30 dnů byly na základě poskytnutých podkladů identifikovány celkem u 12 oslovených subjektů, nejednalo se ale o „nízkoobratové“ dodavatele (dodavatelé se nacházeli ve shodném nebo vyšším obrátovém pásmu než jejich odběratel). Na úrovni výkupu surovin byl především u kategorie vína identifikován velký podíl ústních objednávek. V rámci šetření mohlo být také na základě jednotlivých odběrateli poskytnutých seznamů identifikováno celkem přibližně 1 500 jednotlivých hospodářsky činných subjektů v roli dodavatele.

Na základě informací plynoucích ze sektorového šetření Úřad zahájil předběžná šetření, ve kterých získané informace prověřuje, doplňuje a vyhodnocuje, zda nejsou dány důvody pro zahájení správního řízení pro možné porušení ZVTS. Doposud bylo zahájeno a pravomocně ukončeno jedno správní řízení, ve kterém byla účastníku řízení, společnosti Jan Becher – Karlovarská Becherovka, a. s., uložena pokuta ve výši 456 000 Kč za porušení ZVTS spočívající v uplatňování delší lhůty splatnosti kupní ceny než 30 dní za nákup nebo prodej zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

5.13 Piva

Pivo, respektive tzv. nealkoholické pivo je podřaditelné pod zemědělský produkt nebo potravinářský výrobek ve smyslu § 2 písm. c) ZVTS. Tyto produkty jsou v KN (kombinovaná nomenklatura) zařazeny pod položkami 2203 00 a 2202 91, přičemž příloha I SFEU sice čísla 2202 a 2203 KN neobsahuje, nicméně lze pivo a nealkoholické pivo považovat v souladu s § 2 písm. e) ZVTS za produkty zpracované pro použití jako potraviny s využitím látek výrobků nebo zboží uvedených v příloze I SFEU.

5.13.1 Oslovení odběratelů a výše jejich obratu

Při sektorovém šetření prováděném v kategorii pivo Úřad oslovil 29 subjektů – pivovarů, u kterých při selekci podle veřejně dostupných informací předpokládal, že splňují kritérium ročního obratu podle § 3 ZVTS ve výši více než dva miliony eur a které podle dostupných informací vykazovaly výstav nad alespoň 10 tisíc hektolitrů ročně. Celkový výstav pro Českou republiku je pro rok 2023 udáván v objemu 20 005 tisíc hektolitrů, přičemž na export připadá 5 170 tisíc hektolitrů, tedy přibližně čtvrtina vyprodukovaného výstavu.

Úřad se při určení výše ročního obratu dle § 3a ZVTS řídí doporučením Komise 2003/361/ES zohledňujícím propojené a partnerské podniky a společnosti rizikového kapitálu. V rámci odpovědí na žádosti o informace a podklady se oslovené společnosti měly zařadit do některého z obratových pásem dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS. Při tomto zařazení z „*vlastního pohledu*“ se sedm subjektů na základě přezkumu Úřadu zařadilo mylně do nižšího obratového pásma, neboť tyto společnosti nezohlednily citované doporučení Komise. Z tabulky č. 21 však nicméně vyplývá, že většina oslovených podniků je zařaditelná do obratového pásma od dvou do deseti milionů eur.

Tabulka 21 – Počty odběratelů v sektoru dle obratových pásem

Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2mil. EUR	18
>10mil. EUR	2
>50mil. EUR	1
>150mil. EUR	1
>350mil. EUR	7

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Při následném vyhodnocení odběrateli poskytnutých podkladů mohlo být dále identifikováno přibližně 420 unikátních dodavatelů, z toho na této úrovni trhu bylo 26 dodavatelů

zahraničních a 10 dodavatelů v této kategorii nacházíme také v rámci sektorového šetření v dalších kategoriích zemědělských a potravinářských produktů v roli odběratele. Na straně dodavatelů se u této šetřené kategorie jednalo především o dodavatele chmele a dalších chmelových produktů, sladu, cukru, pивních kvasnic, sirupů, případně v malé míře o subdodávky menších tzv. řemeslných pivovarů v případě speciálních sezónních piv, tzv. „*limitek*“. Část oslovených pivovarů ve vlastní režii nebo prostřednictvím propojených podniků provozuje také gastronomické provozy, přičemž přibližně 25 % identifikovaných dodavatelů lze zařadit jako dodavatele těchto gastroprovozů.

5.13.2 Smluvní dokumentace

i. Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Tzv. rámcové smlouvy nebo realizační kupní smlouvy byly odběrateli sjednány v téměř 60 % jednotlivých obchodních vztahů, v dalších případech, tj. v přibližně 20 % jednotlivých obchodních vztahů byly odběrateli vystaveny alespoň písemné objednávky. Ústně (telefonicky) prováděné objednávky (přibližně do 20 %) bylo možné identifikovat převážně v případě objednávek pro výše zmíněné gastroprovazy. Ze získaných podkladů však nevyplývá, že by při realizaci obchodních vztahů mimo vystavení daňového dokladu (faktury) došlo k absenci alespoň nějakého písemného zachycení realizovaných obchodů prostřednictvím rámcové smlouvy, kupní či realizační kupní smlouvy, objednávky nebo dodacího listu.

ii. Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a) – d) ZVTS)

Z vyhodnoceného vzorku písemných smluv, které Úřad obdržel a přezkoumal, vyplynulo, že pokud byly na této úrovni trhu sjednány smlouvy v písemné formě (za písemnou smlouvu je považována také akceptovaná písemná objednávka), obsahovaly tyto dokumenty ujednání vztahující se ke specifikaci prodávaného zboží a k době splatnosti pohledávek dodavatelů. Případné další služby se převážně omezovaly na dopravu dodávaných produktů, přičemž však cena byla sjednána téměř vždy v režimu DDU.

5.13.3 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Údaje k dobám splatnosti pohledávek dodavatelů oslovených pivovarů ukázaly, že vesměs byly deklarovány doby splatnosti do 30 dnů. Delší doby splatnosti byly sjednány osmi odběrateli, přičemž však vzhledem k obrátové struktuře oslovených pivovarů, viz Tabulka 21, jsou dotčení dodavatelé převážně zařaditelní do stejného nebo vyššího obrátového pásma a odběratel tak vůči nim nedisponuje významnou tržní silou. Zmíněné delší doby splatnosti se pohybují až do 120 dnů, v několika případech byla splatnost určena v časové oddělených splátkách či nejednoznačnými formulacemi.

5.13.4 Předřazená úroveň trhu

Úřad u šetřené kategorie pivo provedl také šetření na předřazené úrovni trhu. Zemědělské suroviny nakupované na této úrovni trhu oslovenými odběrateli jsou převážně zařaditelné pod kapitoly 10, 11, 12 a 17 KN. Uvedené kapitoly KN jsou buď zcela nebo částečně obsaženy v příloze I SFEU. Pro produkci piva jsou zásadními zemědělskými komoditami chmel a potravinářský ječmen. V České republice je obhospodařováno téměř 8 % světové plochy osázené chmelem (4 860 ha). V roce 2023 bylo celkem vyprodukováno 6 997 tun chmele (podíl majoritní odrůdy Žateckého poloraného červeňáku na osázené ploše je 83,3 %).¹¹¹ Export chmele představuje přibližně 80 % produkce, přičemž největšími odběrateli českého chmele jsou Čína, Německo, Japonsko a Rusko.¹¹²

Z celkové sklizňové plochy obilnin v České republice v roce 2023/24, tj. 1 317,2 tisíc hektarů, představuje ječmen přibližně 24 % ploch osetých obilovinami. Převážná většina ječmene určeného pro potravinářské užití slouží jako surovina k výrobě sladu. Značná část vyrobeného sladu je také předmětem vývozu do zahraničí (především Německo, Rakousko Slovensko a Polsko). Tzv. jarní ječmen je určen především ke sladovnickému zpracování.¹¹³

Ve výše uvedené souvislosti lze považovat za odběratele zemědělských produktů a potravinářských výrobků jednak (i) obchodní společnosti obchodující se zemědělskými komoditami, produkty nebo potravinářskými výrobky uvedenými v příloze I SFEU, jak výše uvedeno, jako například obilovinami, luštěninami, chmelem, chmelovými výrobky apod., jakož i s produkty v příloze neuvedenými, avšak zpracovanými pro použití jako potraviny s využitím látek, výrobků nebo zboží uvedených v příloze I SFEU, (ii) prvovýrobce - produkcující pěstitele, (iii) výrobce/zpracovatele primárních surovin - například výrobci sladu, (iv) mikropivovary jako subdodavatele (například speciální edice).

5.13.5 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obrátu

Na předřazené úrovni trhu Úřad oslovil 28 společností – jednalo se o společnosti, jejichž hlavním předmětem podnikání je obchod se zemědělskými komoditami, především chmelem a chmelovými produkty, osivy, přípravky na ochranu rostlin, hnojivy, přičemž poslední jmenované nejsou obsaženy v příloze I SFEU. Dalšími produkty jsou pak různá potravinářská aditiva, například aroma, kvasnice atd. Primárním kritériem výběru byly dodávky do nejméně dvou průmyslových pivovarů.

¹¹¹ Dále v pořadí jsou odrůdy Sládek, Premiant, Agnus, Saaz Late a Kazbek.

¹¹² Srov. ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2023 „ZELENÁ ZPRÁVA“. Ústav zemědělské ekonomiky a informací.

¹¹³ 192,4 tisíce hektarů (přibližně 60 % ploch osetých ječmenem).

Tabulka 22 – Počty odběratelů na předřazené úrovni trhu v sektoru pivo dle obratových pásem

Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) - f) ZVTS)	Počet odběratelů
<2 mil. EUR	8
>2 mil. EUR	5
>10 mil. EUR	6
>50 mil. EUR	4
>150 mil. EUR	2
>350 mil. EUR	3

Pozn.: Výše ročního obrátu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Z výše uvedených údajů vyplývá, že u osmi oslovených odběratelů výnosy z prodeje výrobků, zboží a poskytování služeb nedosahují ročních obrátů, které by přesahovaly hranici dvou milionů eur, tři dodavatele bylo možné zařadit do nejvyšší obratové kategorie. Rozptyl odběratelů do různých obratových pásem je na této úrovni trhu pestřejší.

Při následném vyhodnocení odběrateli poskytnutých podkladů mohlo být dále identifikováno přibližně 780 unikátních dodavatelů, z toho 114 dodavatelů bylo zahraničních (z celkem přibližně 860 identifikovaných jednotlivých obchodních vztahů). Na této úrovni trhu se nicméně již vesměs jednalo o prvovýrobce – produkující pěstitele, případně jejich sdružení, dle terminologie ZVTS aliance dodavatelů, přičemž lze dále také konstatovat, že tato úroveň trhu je velmi provázaná, u 12 odběratelů byly uvedeny také vzájemné obchody, tj. nalézáme je také jako dodavatele.

5.13.6 Smluvní dokumentace

iii. Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Tzv. rámcové smlouvy byly odběrateli sjednány v necelé čtvrtině jednotlivých obchodních vztahů, v případě přibližně 40 % jednotlivých obchodních vztahů byly uzavřeny písemné realizační kupní smlouvy. Objednávky byly uskutečňovány ze 70 % ústně (telefonicky), tj. písemná forma objednávek byla provedena v necelé třetině případů. Dodací listy byly vyhotoveny v případě 80 % jednotlivých obchodních vztahů. Situace, která by však odpovídala skutečnosti, že nebyla písemně vyhotovena rámcová smlouva, kupní či realizační kupní smlouva nebo ani objednávka, byla nalezena pouze v marginálním rozsahu (0,25 %) jednotlivých obchodních vztahů.

iv. Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a) – d) ZVTS)

Dále z vyhodnoceného vzorku písemných smluv, které Úřad obdržel a přezkoumal, vyplynulo, že pokud byly na této úrovni trhu sjednány smlouvy v písemné formě (za písemnou smlouvu

je považována také akceptovaná písemná objednávka), obsahovaly tyto dokumenty ujednání vztahující se ke specifikaci prodávaného zboží a k době splatnosti pohledávek dodavatelů. Mimo specifikaci případných služeb například za uskladnění (v případě plánovaného prodeje třetím osobám ze strany dodavatele), čištění surovin apod., nebyly sjednávány žádné další služby.

5.13.7 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Přezkum získaných informací k dobám splatnosti pohledávek dodavatelů na předřazených trzích ukázal, že vesměs byly deklarovány doby splatnosti do 30 dnů. Delší doby splatnosti byly sjednány devíti odběrateli a ve zkoumaném vzorku představují přibližně 8 % možných obchodních vztahů. Uvedené doby splatnosti se pohybují až do 147 dnů, dále v několika případech byla splatnost určena formulacemi například „*podle dohody*“, nebo splatnost byla určena k určitému datu. Pouze v jednom případě byla udána doba splatnosti delší než jeden rok, přičemž se ale jedná o obchodní vztah mezi majoritním vlastníkem a jeho dceřinou společností.

5.13.8 Závěr

V této části sektorového šetření Úřad oslovil celkem 57 odběratelů (tj. včetně odběratelů působících na předřazeném trhu, tj. v roli dodavatele na primárním trhu), kteří poskytli celkem 455 různých smluvních podkladů. Lhůty splatnosti delší než 30 dnů byly na základě poskytnutých podkladů identifikovány celkem u 17 oslovených subjektů, nicméně část těchto obchodních vztahů byla realizována mezi subjekty, které se podle kritérií uvedených v § 3 ZVTS nacházely ve shodných obrátových pásmech a odběratelé proto nedisponovali významnou tržní silou. Na základě odběrateli poskytnutých seznamů dodavatelů bylo možné v roli dodavatele identifikovat přibližně 1 200 hospodářsky činných subjektů. Absence písemného dokladu byla v rámci šetření této kategorie identifikována pouze v zanedbatelném rozsahu.

Na základě informací plynoucích ze sektorového šetření Úřad zahájil šest předběžných šetření, přičemž dosud bylo z důvodu porušení ZVTS zahájeno a pravomocně ukončeno jedno správní řízení, ve kterém byla společnost Heineken Česká republika, a. s., uložena pokuta ve výši 456 000 Kč za uplatňování delší lhůty splatnosti kupní ceny než 30 dní za nákup nebo prodej zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

5.14 Maso a masné výrobky

Sektorové šetření bylo zaměřeno na oblast masa, především hovězího a vepřového, a to na celý dodavatelsko-odběratelský řetězec pokrývající proces výroby masa a masných výrobků, tj. na chov hospodářských zvířat (především skotu a prasat), jatka, bourárny masa, zpracování masa a masných výrobků. Šetření bylo zaměřeno taktéž na chov a zpracování ryb.

Zkoumaný výrobní řetězec produkce masa a masných výrobků (respektive ryb a rybích produktů) zahrnuje poměrně širokou škálu zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků ve smyslu § 2 písm. e) ZVTS, počínaje nákupem a výživou jatečných zvířat a ryb, zpracováním masa/ryb a masných výrobků, respektive rybích produktů, včetně nejrůznějších vstupních surovin používaných při výrobě masných výrobků, respektive rybích produktů. Jedná se zejména o výrobky uvedené v (i) kapitole 1 Přílohy I Smlouvy SFEU - Živá zvířata, (ii) kapitole 2 Přílohy I Smlouvy SFEU – Maso a požitelné droby, (iii) kapitole 3 Přílohy I Smlouvy SFEU – Ryby, korýši a měkkýši, (iv) vybraných podkapitolách kapitoly 15 Přílohy I SFEU (15.01, 15.02, 15.03, 15.04, 15.07, 15.12, 15.13, 15.17) - například vepřové sádlo, hovězí lůj, živočišné tuky, tuky a oleje z ryb a další, (v) kapitole 16 Přílohy I SFEU – Přípravky z masa, ryb, korýšů nebo měkkýšů nebo (vi) kapitole 23 – Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo. V mnoha případech se může jednat také o (vii) produkty v Příloze I SFEU neuvedené, avšak zpracované pro použití jako potraviny s využitím látek, výrobků nebo zboží uvedených v této příloze. Nadto je třeba zmínit, že mnozí zpracovatelé masných výrobků provozují vlastní prodejny nabízející rovněž doplňkový sortiment potravinářského zboží.

V rámci produktů nakupovaných oslovenými odběrateli pak bylo třeba rozlišovat, zda se skutečně jedná o zemědělský produkt nebo potravinářský výrobek ve smyslu ZVTS, neboť do procesu zpracování vstupují i suroviny používané při výrobě masných výrobků (ať již se jedná o uzenářské výrobky či výrobky upravené vařením, pečením, výrobky v syrovém stavu apod.), které nesplňují definici zemědělského produktu nebo potravinářského výrobku ve smyslu ZVTS.

Za odběratele zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků lze ve výše uvedených souvislostech považovat jednak (i) chovatele skotu, prasat, popřípadě dalších hospodářských zvířat; chovatele ryb, (ii) jatka, bourárny masa, (iii) zpracovatele masa a masných výrobků; zpracovatele ryb a rybích produktů, (iv) subjekty nakupující maso a masné výrobky, respektive ryby a rybí produkty za účelem jejich dalšího prodeje.

V roce 2023 bylo v České republice celkem vyprodukováno 695 tisíc tun živé hmotnosti jatečných zvířat, z toho 263 tisíce tun živé hmotnosti prasat a 170 tisíc tun živé hmotnosti

skotu.¹¹⁴ V roce 2023 bylo v České republice vyrobeno celkem 436 tisíc tun masa, z toho 198 tisíc tun vepřového a 70 tisíc tun hovězího.¹¹⁵ V průběhu roku 2023 bylo do České republiky dovezeno 281 tisíc tun vepřového a 43 tisíce tun hovězího masa (z toho z Evropské unie 277 tisíc tun vepřového a 41 tisíc tun hovězího masa). Naopak vyvezeno bylo 31 tisíc tun vepřového a 16 tisíc tun hovězího masa, téměř vše v rámci Evropské unie.¹¹⁶ Roční produkce tržních ryb v České republice dosáhla v roce 2023 výše 16,9 tisíce tun živé hmotnosti ryb (z toho prodej živých ryb v tuzemsku 6,3 tisíce tun, vývoz živých ryb 8,4 tisíce tun, zpracované ryby v živé hmotnosti 2,2 tisíce tun).¹¹⁷

5.14.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obratu

Úřad oslovil 68 odběratelů z masného sektoru (se zaměřením především na vepřové a hovězí maso) a ze sektoru rybářství. Osloveny byly subjekty napříč celým dodavatelsko-odběratelským řetězcem, z různých obrotových pásem,¹¹⁸ a to chovatelé skotu, prasat, popřípadě dalších hospodářských zvířat, chovatelé ryb, jatka, popřípadě bourárny masa, zpracovatelé masa a masných výrobků, respektive zpracovatelé ryb a rybích produktů. Záběr podnikatelské činnosti některých odběratelů je poměrně široký. Za všechny lze uvést příklad jatek, jejichž provoz je nad rámec porážky jatečných zvířat rozšířen o bourárnu masa, zabývají se výrobou masných výrobků, provozují vlastní prodejny apod. Některá jatka pak vlastní a sama provozují velkochov jatečných zvířat apod.

Od těchto odběratelů si Úřad vyžádal informace vztahující se k (i) výši jejich ročního obratu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury), (ii) specifikaci dodavatelů, od kterých tito odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a ke (iii) smluvní dokumentaci, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

¹¹⁴ Český statistický úřad. Živočišná výroba. Veřejná databáze. Online. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=2889&katalog=30840&pvo=ZEMD09A&pvo=ZEMD09A>. [citováno 2024-11-15].

¹¹⁵ Český statistický úřad. Výroba masa. Veřejná databáze. Online. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=1913&katalog=30840&pvo=ZEM08&pvo=ZEM08&evo=v112 ! ZEM08AA-CR 2>. [citováno 2024-11-15].

¹¹⁶ Státní zemědělský intervenční fond. Zpráva o trhu hovězího a vepřového masa. Online. 1. – 2. týden 2024. 28. 2. 2024, s. 13). https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fzpravy%2Ftis%2Fzpravy_o_trhu%2F03%2F1709119506554.pdf. [citováno 2024-11-15].

¹¹⁷ Rybářské sdružení České republiky. Produkce trh ryb. Online. Dostupné z: <https://www.cz-ryby.cz/produkce-ryb/produkce-a-trh-ryb>. [citováno 2024-11-15].

¹¹⁸ Srov. § 3 odst. 1 ZVTS.

Podle zjištění Úřadu o výši obratu oslovených odběratelů včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obrátových pásem dle Tabulka 233.

Tabulka 23 – Počty odběratelů v sektoru dle obrátových pásem

Obrátová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	21
>10 mil. EUR	19
>50 mil. EUR	7
>150 mil. EUR	8
>350 mil. EUR	4

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Z oslovených 68 odběratelů čtyři odběratelé nepřesáhli obrát dvou milionů eur, u dalších pěti odběratelů nebyl prokázán nákup zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků ve smyslu ZVTS.¹¹⁹ Úřad se proto těmito odběrateli v sektorovém šetření dále nezabýval.

Podle zjištění Úřadu šest oslovených odběratelů nakupovalo zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky převážně od dodavatelů ze stejného či vyššího obrátového pásma, počet nízkoobrátových dodavatelů (tj. dodavatelů, vůči nimž odběratel disponuje významnou tržní silou), byl velmi nízký, pouze v řádu jednotek. U dalších šesti odběratelů pak v seznamu dodavatelů zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nefigurovali žádní dodavatelé spadající do nižšího obrátového pásma v porovnání s odběratelem. V dané souvislosti Úřad podotýká, že na dodavatele patřící do stejného koncernu jako odběratel, je nahlíženo jako na dodavatele ve stejném obrátovém pásmu.

5.14.2 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

¹¹⁹ Tito dodavatelé nejsou zahrnuti v tabulce č. 25.

vi. Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Podle zjištění Úřadu odběratelé ve více než polovině případů (35 odběratelů) uzavírají se svými dodavateli před zahájením obchodní spolupráce rámcové kupní smlouvy v písemné formě, dále kupní smlouvy a dodatky ke kupním smlouvám. V případě tří odběratelů Úřad zjistil sjednávání písemných objednávek (dílčích realizačních kupních smluv) bez toho, aniž by byla sjednána smlouva mající povahu rámcové smlouvy. V některých případech pak Úřad zaznamenal kombinaci obojího přístupu, kdy odběratel s některými dodavateli uzavíral písemné rámcové smlouvy a s částí dodavatelů sjednával pouze písemné objednávky (dílčí realizační kupní smlouvy) bez vazby na rámcovou kupní smlouvu. U 13 odběratelů Úřad zjistil, že obchodní spolupráce probíhala bez uzavřených smluv v písemné formě před zahájením dodávek nebo zpracováním zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, a to i s dodavateli, vůči kterým mají tito odběratelé významnou tržní sílu. Jednalo se o deset odběratelů z nižších obrátových pásem, kterým bylo zasláno doporučení správné praxe a o tři odběratele, mezi jejichž dodavateli téměř nefigurovali „nízkoobratoví“ dodavatelé, respektive výskyt těchto dodavatelů byl pouze sporadický.

Z odpovědí oslovených odběratelů vyplývá, že požadavek písemnosti se jeví jako poněkud problematický například v oblasti nákupu jatečných zvířat, především u obrátově menších jatek, kdy potřeba flexibilní reakce na určitou situaci zužuje časový prostor pro sjednání písemné smlouvy předcházející samotné dodávce jatečného zvířete. Mnohdy se může jednat o nepravdivé, spíše nahodilé dodávky, kdy konkrétní dodavatel sám činí nabídku odběrateli na porážku. Nicméně i v těchto situacích je třeba dodržet povinnost písemnosti, například *ad hoc* promptní ústní či telefonickou nabídku dodavatele je třeba „zastřešit“ minimálně objednávkou (dílčí realizační kupní smlouvou) v písemné formě,¹²⁰ obsahující povinné náležitosti smlouvy dle ZVTS.

vii. Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a, b, c, d) ZVTS)

Úřad se dále zaměřil na šetření, zda smluvní dokumentace u vybraných dodavatelů splňuje obsahové náležitosti smlouvy uvedené v § 3b odst. 1 písm. a) až d) ZVTS. Dle zjištění Úřadu smluvní dokumentace uzavíraná odběrateli s významnou tržní silou se svými dodavateli zpravidla obsahuje všechny obsahové náležitosti vyžadované ZVTS, s výjimkou odběratelů, jejichž smlouvy sjednávaly delší než 30denní lhůtu splatnosti – viz níže.

¹²⁰ Předepsaný požadavek písemnosti lze naplnit prostřednictvím použití následujících forem písemného zachycení textu a prostředků zajišťujících jeho autenticitu a integritu, případně jejich kombinací: (i) listina s vlastnoručním podpisem jednatelky osoby, (ii) faxová zpráva, je-li originální listina podepsána vlastnoručním podpisem, (iii) datová zpráva dodaná do datové schránky, (iv) elektronická zpráva zasláná prostřednictvím elektronické výměny informací (EDI), jestliže je sjednáno užití postupů zaručujících věrohodnost původu a neporušenost obsahu, například v rámcové smlouvě, (v) e-mailová zpráva, je-li podepsána.

5.14.3 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Úřad se rovněž zaměřil na plnění zákonného požadavku 30denní lhůty splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli. Podle zjištění Úřadu nedodržovali dva oslovení odběratelé v průběhu obchodní spolupráce s dodavateli, vůči kterým mají významnou tržní sílu, zákonný požadavek 30denní lhůty splatnosti faktur ode dne jejich doručení. V uvedených případech se jednalo o uplatňování delší lhůty splatnosti u vyššího počtu dodavatelů v průběhu podstatné části roku 2023 nebo o významné překročení zákonem stanovené maximální 30denní lhůty splatnosti, a to v řádu měsíců. V ostatních případech, kdy byla zaznamenána delší než 30denní lhůta splatnosti, se jednalo o obchodní vztahy s dodavateli, kteří jsou vůči odběrateli ve stejném nebo vyšší obrátovém pásmu, nebo byla četnost výskytu takovýchto případů velmi nízká, popřípadě se jednalo o nízkou závažnost takovýchto případů ve smyslu překročení 30denní lhůty splatnosti pouze v řádu několika málo dnů.

5.14.4 Další zjištění vyplývající ze smluvní dokumentace

V jednom případě Úřad shledal nedostatek spočívající ve sjednání zpětného finančního bonusu (bez vazby na jakákoli další kritéria, například dosažení určitého limitu vzájemného obrátu apod.), nicméně již v průběhu I. čtvrtletí roku 2023 došlo mezi odběratelem a dodavatelem k uzavření dodatku, jímž bylo toto sporné ustanovení (ustanovení v rozporu se ZVTS) ze smluvní dokumentace vypuštěno.

5.14.5 Závěr

V předmětném sektorovém šetření se Úřad zaměřil zejména na dodržování požadavku písemnosti, obsahových náležitostí smluv a dodržování zákonných lhůt splatnosti kupních cen podle ZVTS v rámci dodavatelско-odběratelského řetězce pokrývajícího proces produkce masa a masných výrobků (především vepřového a hovězího masa), šetření bylo zaměřeno taktéž na chov a zpracování ryb. Úřad oslovil 59 odběratelů analyzoval 309 dodavatelско-odběratelských smluv. Požadavky na písemnost a určité náležitosti smluv klade ZVTS pouze na vztahy, v nichž odběratel disponuje vůči dodavateli významnou tržní silou. V dané souvislosti je třeba zmínit, že u jedné pětiny sledovaných odběratelů téměř nefigurovali tzv. nízkoobrátoví dodavatelé (tj. dodavatelé, vůči nimž odběratel disponuje významnou tržní silou); buď se mezi dodavateli nevyskytovali vůbec, nebo byl jejich počet velmi nízký, pouze v řádu jednotek. Na základě informací zjištěných v rámci sektorového šetření Úřad zahájil dvě správní řízení, a to s odběrateli s výskytem vyššího počtu dodavatelů, vůči nimž odběratel uplatňoval delší než zákonem přípustnou maximální lhůtu splatnosti nebo se jednalo o významné překročení zákonné 30denní lhůty splatnosti. V případě jednoho správního řízení již Úřad vydal pravomocné rozhodnutí (Krahulík-MASOZÁVOD Krahulčí, a. s., pokuta 680 tisíc Kč). Deseti zejména obrátově nižším odběratelům s pochybením nízké míry závažnosti zaslal Úřad doporučení správné praxe.

5.15 Drůbeží maso a vejce

Sektorové šetření bylo zaměřeno také na oblast drůbežího masa a vajec, a to na celý dodavatelsko-odběratelský řetězec pokrývající proces produkce drůbežího masa, drůbežích produktů a vajec, tj. na produkci násadových vajec, jednodenních kuřat (popřípadě kachňat, krůtat, housat či jiných druhů drůbeže), na chov drůbeže (především nosných plemen slepic a jatečných kuřat, popřípadě dalších tradičních druhů drůbeže jako krůta, kachna či husa) a na zpracování drůbežího masa a drůbežích produktů a vajec. Drůbeží, v našich podmínkách nejčastěji kuřecí maso, představuje nedílnou součást jídelníčku, neboť má oproti ostatním druhům masa nižší energetickou hodnotu, vyšší podíl bílkovin, nepatrné množství tuku či cholesterolu. Řadí se tak mezi dietní maso, které je lehce stravitelné a zároveň se vyznačuje snadnou a rychlou kuchyňskou úpravou, což vede k jeho oblibě a vysoké spotřebě. Rovněž konzumní slepičí vejce jsou nedílnou součástí jídelníčku.

Zkoumaný výrobní řetězec produkce drůbežího masa, drůbežích výrobků a vajec zahrnuje poměrně širokou škálu zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků ve smyslu § 2 písm. e) ZVTS, počínaje produkcí násadových vajec, produkcí jednodenních kuřat (popřípadě jiných druhů drůbeže), výkrmem chované drůbeže (až již jateční, či nosné), zpracováním drůbežího masa a drůbežích produktů a zpracováním vajec. V zásadě lze rozlišit dva základní přístupy ke zpracování vajec, a to variantu, kdy jsou vejce tříděna, popřípadě balena přímo u chovatele nebo kdy třídění a balení zajišťuje třídírna jako subjekt odlišný od chovatele. V souvislosti s uvedeným výrobním řetězcem se tedy jedná zejména o výrobky uvedené v (i) kapitole 1 přílohy I Smlouvy SFEU – Živá zvířata, (ii) kapitole 2 přílohy I Smlouvy SFEU – Maso a požitelné droby, (iii) kapitole 4 přílohy I SFEU – Mléko a mléčné výrobky; ptačí vejce; přírodní med, (iv) ve vybrané podkapitole 15.01 kapitoly 15 přílohy I SFEU – Vepřové sádlo a jiný lisovaný nebo tavený vepřový tuk; lisovaný nebo tavený drůbeží tuk; (v) kapitole 16 přílohy I SFEU – Přípravky z masa, ryb, korýšů nebo měkkýšů nebo (vi) v kapitole 23 - Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo. V mnoha případech se může jednat také o (vii) produkty v příloze I SFEU neuvedené, avšak zpracované pro použití jako potraviny s využitím látek, výrobků nebo zboží uvedených v této příloze. Nadto je třeba zmínit, že někteří producenti a zpracovatelé dodávají výrobky do podnikových prodejen nabízejících rovněž doplňkový sortiment potravinářského zboží.

Za odběratele zemědělských produktů a potravinářských výrobků lze ve výše uvedené souvislosti považovat jednak (i) producenty jednodenních kuřat, kachňat apod.; producenty násadových vajec, (ii) chovatele drůbeže jatečného typu, (iii) zpracovatele drůbežího masa a drůbežích výrobků, (iv) chovatele drůbeže nosného typu, respektive producenty konzumních vajec, (v) třídírny/balírny vajec, (vi) subjekty nakupující drůbeží maso, drůbeží výrobky a konzumní vejce za účelem dalšího prodeje. Na trhu s vejci figurují rovněž odbytové a servisní organizace, jejichž předmětem činnosti je dle výpisu z obchodního rejstříku zaměření na

soustředění nabídky a uvádění konzumních vajec vyprodukovaných svými akcionáři na trh; tyto typy organizací nebyly zařazeny mezi subjekty, na které bylo zaměřeno sektorové šetření.

V roce 2023 bylo v České republice celkem vyprodukováno 695 tisíc tun živé hmotnosti jatečných zvířat, z toho 262 tisíce tun živé hmotnosti drůbeže.¹²¹ V roce 2023 bylo v České republice vyrobeno celkem 436 tisíc tun masa, z toho 168 tisíc tun drůbežího.¹²² Dovezeno bylo v roce 2023 celkem 120 tisíc tun drůbežího, vývoz činil 22 tisíc tun drůbežího.¹²³ V roce 2023 dosáhla snáška konzumních vajec výše 2 158 milionů kusů,¹²⁴ z toho v živočišné výrobě 1 478 milionů kusů, zbytek představuje odhad za domácnosti 680 milionů kusů vajec.¹²⁵

5.15.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obratu

Úřad oslovil 29 odběratelů ze sektoru drůbežího masa a vajec. Osloveny byly subjekty napříč celým dodavatelsko-odběratelským řetězcem, z různých obratových pásem, a to producenti jednodenních kuřat (popřípadě jednodenních kachňat, krůtat, housat apod.), popřípadě producenti násadových vajec, chovatelé drůbeže jatečného typu (především kuřat, popřípadě dalších tradičních druhů drůbeže jako krůta, kachna či husa), chovatelé nosných slepic, respektive producenti vajec (sektorové šetření bylo zaměřeno především na konzumní slepičí vejce), zpracovatelé drůbežího masa a drůbežích produktů.

Od těchto odběratelů si Úřad vyžádal informace vztahující se k (i) výši jejich ročního obratu (§ 3a ZVTS, včetně jejich vlastnické struktury), (ii) specifikaci dodavatelů, od kterých tito odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky, a ke (iii) smluvní dokumentaci, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

¹²¹ Český statistický úřad. Živočišná výroba. Veřejná databáze. Online. Dostupné z:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=2889&katalog=30840&pvo=ZEMD09A&pvo=ZEMD09A>. [citováno 2024-11-15].

¹²² Český statistický úřad. Výroba masa. Veřejná databáze. Online. Dostupné z:

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=1913&katalog=30840&pvo=ZEM08&pvo=ZEM08&evo=v112 !_ZEM08AA-CR_2. [citováno 2024-11-15].

¹²³ Státní zemědělský intervenční fond. Zpráva o trhu drůbežího masa. 1. – 2. týden 2024 (ze dne 28. 2. 2024, „2_2024“), s. 4, Online. Dostupné z:

https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fzpravy%2Ftis%2Fzpravy_o_trhu%2F02%2F1709207008847.pdf. [citováno 2024-11-15]. Uvedené hodnoty zahrnují drůbeží maso, játra a droby, kuřata a díly, krůty a díly, kachny, husy a díly.

¹²⁴ Český statistický úřad. Živočišná výroba. Veřejná databáze. Online. Dostupné z:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=2889&katalog=30840&pvo=ZEMD09A&pvo=ZEMD09A>. [citováno 2024-11-15].

¹²⁵ Český statistický úřad. Chov drůbeže – 2023. Tabulka č. 9: Snáška konzumních vajec v roce 2023, včetně odhadu snášky v domácnostech. 8. 2. 2024. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/chov-drubeze-2023>. [citováno 2024-11-15].

Podle zjištění Úřadu o výši obratu oslovených odběratelů včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obratových pásem dle Tabulka 24.

Tabulka 24 – Počty odběratelů v sektoru Drůbeží maso a vejce dle obratových pásem

Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	4
>10 mil. EUR	5
>50 mil. EUR	9
>150 mil. EUR	8
>350 mil. EUR	2

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Z oslovených 29 odběratelů u jednoho nebyl prokázán nákup zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků ve smyslu ZVTS.¹²⁶ Proto se tímto odběratelem Úřad v sektorovém šetření dále nezabýval.

Podle zjištění Úřadu pět oslovených odběratelů nakupovalo zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky převážně od dodavatelů ze stejného či vyššího obratového pásma, počet nízkoobratových dodavatelů (tj. dodavatelů, vůči nimž odběratel disponuje významnou tržní silou), byl velmi nízký, pouze v řádu jednotek. U dalších pěti odběratelů pak v seznamu dodavatelů zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nefigurovali žádní dodavatelé spadající do nižšího obratového pásma v porovnání s odběratelem. V dané souvislosti Úřad podotýká, že na dodavatele patřící do stejného koncernu jako odběratel, je nahlíženo jako na dodavatele ve stejném obratovém pásmu. Současně Úřad dodává, že byla zjištěna poměrně vysoká míra kooperace mezi propojenými podniky. V případě oslovených subjektů patřících do určité holdingové struktury jejich dodavatelé mnohdy pocházeli právě z řad subjektů spadajících do téhož konsolidačního celku.

5.15.2 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

¹²⁶ Tento dodavatel není zahrnut v Tabulka 246.

viii. Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Podle zjištění Úřadu odběratelé v převážné většině případů (21 odběratelů) uzavírají se svými dodavateli před zahájením obchodní spolupráce rámcové kupní smlouvy v písemné formě, dále kupní smlouvy a dodatky ke kupním smlouvám. V případě jednoho odběratele Úřad zjistil sjednávání písemných objednávek (dílčích realizačních kupních smluv) bez toho, aniž by byla sjednána smlouva mající povahu rámcové smlouvy. U jednoho odběratele byla zaznamenána kombinace, kdy s některými dodavateli uzavíral kupní smlouvy, s ostatními dodavateli pak obchodní transakce probíhaly prostřednictvím telefonických objednávek bez vazby na rámcovou smlouvu, nicméně se jednalo o dodavatele spadajícího do stejného či vyššího obrátového pásma v porovnání s odběratelem. V některých případech pak Úřad zjistil kombinaci obojího přístupu, kdy odběratel s některými dodavateli uzavíral písemné rámcové smlouvy a s částí dodavatelů sjednával pouze písemné objednávky (dílčí realizační kupní smlouvy) bez vazby na rámcovou kupní smlouvu.

U jednoho odběratele Úřad zjistil, že obchodní spolupráce probíhala bez uzavřených smluv v písemné formě před zahájením dodávek nebo zpracováním zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, a to i s dodavateli, vůči kterým má tento dodavatel významnou tržní sílu. Zpravidla se jednalo o příležitostné dodávky přebytků obilnin drobných zemědělců v řádu zpravidla desítek tisíc korun, které odběratel využíval k výrobě krmných směsí pro vlastní potřebu, tj. jednalo se o marginální případy. Nadto Úřad ověřil, že přestože v uvedených případech nebyla sjednána splatnost kupní ceny písemnou formou, činila tato zpravidla 14 dní, respektive nepřesáhla zákonem stanovenou maximální 30denní lhůtu splatnosti. Úřad však podotýká, že od 1. 1. 2024 (tj. po uplynutí „přechodného období“) je nicméně i v těchto případech třeba dodržet povinnost písemnosti a takovéto dodávky „zastřešit“ minimálně objednávkou (dílčí realizační kupní smlouvou) v písemné formě,¹²⁷ obsahující povinné náležitosti smlouvy dle ZVTS.

ix. Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a, b, c, d) ZVTS)

Úřad se dále zaměřil na šetření, zda smluvní dokumentace u vybraných dodavatelů splňuje obsahové náležitosti smlouvy uvedené v § 3b odst. 1 písm. a) až d) ZVTS. Dle zjištění Úřadu smluvní dokumentace uzavíraná odběrateli s významnou tržní silou se svými dodavateli

¹²⁷ Předepsaný požadavek písemnosti lze naplnit prostřednictvím použití následujících forem písemného zachycení textu a prostředků zajišťujících jeho autenticitu a integritu, příp. jejich kombinací: (i) listina s vlastnoručním podpisem jednatelky osoby, (ii) faxová zpráva, je-li originální listina podepsána vlastnoručním podpisem, (iii) datová zpráva dodaná do datové schránky, (iv) elektronická zpráva zasláná prostřednictvím elektronické výměny informací (EDI), jestliže je sjednáno užití postupů zaručujících věrohodnost původu a neporušenost obsahu, například v rámcové smlouvě, (v) e-mailová zpráva, je-li podepsána.

zpravidla obsahuje všechny obsahové náležitosti vyžadované ZVTS, s výjimkou odběratelů, jejichž smlouvy sjednávaly delší než 30denní lhůtu splatnosti – viz níže.

5.15.3 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Úřad se rovněž zaměřil na plnění zákonného požadavku 30denní lhůty splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli.

Podle zjištění Úřadu dva oslovení odběratelé nedodržovali v průběhu obchodní spolupráce s dodavatelem, vůči kterým mají významnou tržní sílu, zákonný požadavek 30denní lhůty splatnosti faktur ode dne jejich doručení. V uvedených případech se jednalo o uplatňování delší lhůty splatnosti v průběhu roku 2023 a v I. pololetí roku 2024, kdy ve vztahu k některým dodavatelům došlo k významnému překročení zákonem stanovené maximální 30denní lhůty splatnosti, a to i v řádu měsíců.

V ostatních případech, kdy byla zaznamenána delší než 30denní lhůta splatnosti, se jednalo o obchodní vztahy s dodavatelem, kteří jsou vůči odběrateli ve stejném nebo vyšším obrátovém pásmu, nebo byla četnost výskytu takovýchto případů nízká.

Podle zjištění Úřadu byla zejména pro oblast dodávek jednodenních kuřat, některých krmiv a osiva typická delší než 30denní lhůta splatnosti.

5.15.4 Závěr

V této části sektorového šetření se Úřad zaměřil zejména na dodržování požadavku písemnosti, obsahových náležitostí smluv a dodržování zákonných lhůt splatnosti kupních cen podle ZVTS v rámci dodavatelско-odběratelského řetězce pokrývajícího proces produkce drůbežního masa, drůbežích produktů a vajec. Úřad analyzoval 127 dodavatelско-odběratelských smluv u 28 odběratelů. Regulační požadavky klade ZVTS pouze na vztahy, v nichž odběratel disponuje vůči dodavateli významnou tržní silou. Ze zkoumaného vzorku smluvních vztahů bylo zjištěno, že u více než jedné třetiny sledovaných odběratelů byl nákup zemědělských produktů realizován převážně od dodavatelů ze stejného nebo vyššího obrátového pásma, respektive že tzv. nízkoobratoví dodavatelé (tj. dodavatelé, vůči nimž odběratel disponuje významnou tržní silou) ve výčtu dodavatelů vůbec nefigurovali. Na základě informací zjištěných v rámci sektorového šetření Úřad zahájil dvě správní řízení, a to s odběrateli, kteří vůči svým dodavatelům uplatňovali delší než zákonem stanovenou 30denní lhůtu splatnosti. V případě jednoho správního řízení již Úřad vydal pravomocné rozhodnutí (DZS STRUHAŘOV, a. s., pokuta 320 tisíc Kč).

5.16 Zmražené potraviny

Zmražené potraviny se považují za zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky ve smyslu § 2 písm. e) ZVTS, neboť jsou uvedeny v kapitolách přílohy I Smlouvy SFEU (například kapitola 2 – Maso, 3 – Ryby, 4 – Mléčné výrobky, 7 - Zelenina, 8 - Ovoce a 20 – Přípravky ze zeleniny a ovoce), respektive v kapitolách Kombinované nomenklatury¹²⁸ (například kapitola 2 KN (č. 0202 Hovězí maso, zmrazené), 3 KN (č. 0303 Ryby, zmrazené), 7 KN (č. 0710 Zelenina (též vařená ve vodě nebo v páře), zmrazená) a 21 KN (položka KN 2105 00 Zmrzlina a podobné výrobky, též s obsahem kakaá).

Výroba, distribuce a prodej zmrazených potravin probíhá v České republice prostřednictvím nespočtu dodavatelsko-odběratelských smluvních vztahů vytvářených na jednotlivých úrovních výrobně zpracovatelských a distribučních řetězců. Zmražené potraviny mají nejčastěji charakter zmrazeného masa, ovoce, zeleniny a hub, zmrzliny, zmrazených polotovarů (například pečivo, hranolky), zmrazených hotových jídel (například pizza, cukrářské výrobky) apod. Nejčastěji se prodávají v prodejních sítích odběratelů (respektive členů nákupních aliancí), prostřednictvím e-shopů (umístěných často na internetových stránkách odběratelů nebo v mobilních aplikacích), formou velkoobchodního prodeje ze skladů (respektive z výrobních závodů odběratelů), prostřednictvím distribučních sítí apod. Nakupovanými zmrazenými potravinami mohou být jak obchodní značky výrobců anebo dodavatelů, tak vlastní privátní značky odběratelů vyvinuté ve spolupráci s výrobcem anebo dodavatelem.

Za odběratele zemědělských produktů a potravinářských výrobků ve smyslu ZVTS lze považovat jednak (i) *výrobce* zmrazených potravin, neboť nakupují zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky uvedené v příloze I SFEU (například maso, ryby, zelenina, mléko a mléčné výrobky, tuky, oleje, cukr, kakao, vejce), jakož i produkty v příloze neuvedené, avšak zpracované pro použití jako potraviny s využitím látek, výrobků nebo zboží uvedených v příloze I SFEU, dále (ii) *prodejce*, kteří nakupují zmražené potraviny za účelem maloobchodního nebo velkoobchodního prodeje a kteří zároveň mohou být i jejich výrobci, v neposlední řadě také (iii) *nákupní aliance* nakupující tyto zmražené potraviny primárně pro členy nákupních aliancí, případně pro třetí strany nebo do jiných distribučních sítí.

Celkové tržby za prodej zmrazených potravin všech odběratelů zařazených do sektorového šetření činily v roce 2022 přibližně devět miliard korun.

¹²⁸ Srov. nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku („**Společný celní sazebník**“), Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1998 (KN platná pro rok 2023) a dále prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2364 (Kombinovaná nomenklatura platná pro rok 2024). Uvedená nařízení obsahují kategorizaci všech příbuzných produktů do jednotlivých kapitol.

5.16.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obratu

Na trhu nákupu a prodeje zmrazených potravin působí řádově tisíce odběratelů. Úřad oslovil 31 odběratelů, které považuje za nejvýznamnější s ohledem na výši jejich ročního obratu dosaženého v roce 2022. Při selekci oslovených odběratelů Úřad dále přihlédl ke skutečnosti, zda se jedná o výrobce, zpracovatele nebo prodejce, k velikosti dosaženého objemu nakupovaných zmrazených potravin (na prodejny, do skladů, napřímo pro členy nákupních aliancí, distributory, třetí strany apod.), respektive k objemu produkce zmrazených potravin dosahovaných ve výrobních závodech odběratelů. Úřad zohlednil rovněž odhad tržních podílů odběratelů na jednotlivých stupních výroby, zpracování a prodeje zmrazených potravin nebo počty prodejen odběratelů.

Od těchto odběratelů si Úřad vyžádal informace vztahující se k (i) výši jejich ročního obratu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury), (ii) specifikaci dodavatelů, od kterých tito odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a ke (iii) smluvní dokumentaci, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

Podle zjištění Úřadu o výši obratu oslovených odběratelů včetně obratů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obratových pásem dle Tabulka 25.

Tabulka 25 – Počty odběratelů v sektoru Zmražené potraviny dle obratových pásem

Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	7
>10 mil. EUR	12
>50 mil. EUR	1
>150 mil. EUR	0
>350 mil. EUR	5

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Tabulka nezahrnuje šest z oslovených společností, neboť dle zjištění Úřadu učiněných v sektorovém šetření tyto společnosti neuskutečňují nákup zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo přijímání nebo poskytování souvisejících služeb. V konkrétních případech se u těchto společností jednalo například o obchodní zastoupení v České republice nebo o provozovatele mrazírenských skladů poskytujících nájem skladovacích ploch. Působnost ZVTS se na tyto subjekty nevztahuje.

5.16.2 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

x. *Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)*

Podle zjištění Úřadu uzavírají odběratelé se svými dodavateli před zahájením obchodní spolupráce rámcové kupní smlouvy v písemné formě, dále kupní smlouvy a dodatky ke kupním smlouvám. Dle zjištění Úřadu nedocházelo u oslovených odběratelů k porušení ZVTS nedodržením předepsané písemné formy.

xi. *Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a, b, c, d) ZVTS)*

Úřad se dále zaměřil na zjišťování, zda smluvní dokumentace u vybraných dodavatelů splňuje obsahové náležitosti smlouvy uvedené v § 3b odst. 1 písm. a) až d) ZVTS. Dle zjištění Úřadu smluvní dokumentace uzavíraná odběrateli s významnou tržní silou se svými dodavateli zpravidla obsahuje všechny obsahové náležitosti vyžadované ZVTS. Možné nedostatky Úřad zjistil například u slev, které poskytovali příslušným odběratelům jejich dodavatelé, jednalo se například o nedostatečnou specifikaci finančních bonusů, obrátových, množstevních a motivačních slev, marketingových anebo reklamních služeb. Po detailnějším posouzení dodatečně získaných podkladů a informací Úřad nedošel k závěru, že je dáno podezření na možné porušení ZVTS.

5.16.3 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Úřad se rovněž zaměřil na plnění zákonného požadavku 30denní lhůty splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli.

Podle předběžných zjištění Úřadu dva oslovení odběratelé nedodržovali v průběhu obchodní spolupráce s dodavateli, vůči kterým mají významnou tržní sílu, zákonný požadavek 30denní lhůty splatnosti faktur od jejich doručení. V uvedených případech činily lhůty splatnosti faktur až 60 dní.

5.16.4 Další zjištění vyplývající ze smluvní dokumentace

Na základě zjištění Úřadu smluvní dokumentace uzavíraná některými z oslovených odběratelů obsahuje ustanovení o (i) finančních bonusech, (ii) obrátových, množstevních a motivačních slevách, (iii) marketingových nebo reklamních službách.

5.16.5 Závěr

V průběhu vedení sektorového šetření v oblasti zmražených potravin analyzoval Úřad celkem 125 smluv, dohod a dalších dokumentů dodaných oslovenými 25 odběrateli s VTS. Většina odběratelsko-dodavatelských vztahů podléhá působnosti zákona o významné tržní síle. Odběratelé uzavírají se svými dodavateli smluvní dokumentaci před zahájením obchodní spolupráce. Uzavřená smluvní dokumentace zpravidla obsahuje všechny obsahové náležitosti vyžadované ZVTS, některá ze smluvních ujednání (například dohody v souvislosti se lhůtami splatnosti faktur od jejich doručení, slevami a službami) mohou být z pohledu ZVTS problematická. Úřad proto provádí podrobnější šetření týkající se těchto smluvních ujednání, která mohou vyústit v zahájení správních řízení pro důvodné podezření ze spáchání nekalých obchodních praktik uvedených v § 4 ZVTS.

5.17 Krmiva pro domácí zvířata

Krmiva pro domácí zvířata se považují za zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky dle § 2 písm. e) ZVTS. Oblast krmiv pro domácí zvířata je uvedena v (i) Kapitole 23 přílohy I Smlouvy SFEU – Připravené krmivo a v (ii) Kapitole 23 KN¹²⁹ - Přípravky používané k výživě zvířat. Kapitola 23 KN obsahuje celkem 29 podpoložek, například Kód KN 2309 10 – Výživa pro psy nebo kočky, KN 2309 90 20 – Premixy apod.

Výroba, distribuce a prodej krmiv pro domácí zvířata probíhá prostřednictvím nespočtu dodavatelsko-odběratelských smluvních vztahů (obchodní spolupráce) vytvářených na jednotlivých úrovních výrobně zpracovatelských a distribučních řetězců. Krmiva pro domácí zvířata mají nejčastěji charakter granulí, konzerv, krmných směsí apod. Nejčastěji se prodávají v prodejních sítích odběratelů (respektive členů nákupních aliancí), prostřednictvím e-shopů (například umístěných na internetových stránkách odběratelů), formou velkoobchodního prodeje ze skladů (respektive z výrobních závodů odběratelů), prostřednictvím distribučních sítí apod. Nakupovanými krmivy pro domácí zvířata mohou být jak obchodní značky výrobců anebo dodavatelů, tak vlastní privátní značky odběratelů vyvinuté ve spolupráci s výrobcem anebo dodavatelem.

Za odběratele zemědělských produktů a potravinářských výrobků ve výše uvedené souvislosti lze považovat jednak (i) *výrobce* krmiv pro domácí zvířata, neboť nakupují zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky uvedené v příloze I SFEU, jako je maso, ryby, zelenina, obiloviny apod., jakož i produkty v příloze neuvedené, avšak zpracované pro použití jako potraviny s využitím látek, výrobků nebo zboží uvedených v příloze I SFEU, dále (ii) *prodejce*, kteří nakupují krmiva pro domácí zvířata za účelem maloobchodního nebo velkoobchodního prodeje a kteří zároveň mohou být i jejich výrobci, v neposlední řadě také (iii) *nákupní aliance* nakupující tato krmiva primárně pro členy nákupních aliancí, případně pro třetí strany nebo do jiných distribučních sítí.

Celkové tržby za prodej výrobků, zboží a služeb všech odběratelů zařazených do sektorového šetření v oblasti krmiv pro domácí zvířata činily v roce 2022 řádově desítky miliard korun.

5.17.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obratu

Na trhu nákupu a prodeje krmiv pro domácí zvířata působí řádově tisíce odběratelů. Úřad oslovil 21 odběratelů, které považuje za nejvýznamnější s ohledem na výši jejich ročního obratu dosaženého v roce 2022. Úřad dále přihlédl ke skutečnosti, zda se jedná o výrobce,

¹²⁹ Srov. nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku („Společný celní sazebník“), prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1998 (KN platná pro rok 2023) a dále prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2364 (Kombinovaná nomenklatura platná pro rok 2024). Uvedená nařízení obsahují kategorizaci všech příbuzných produktů do jednotlivých kapitol.

zpracovatele, prodejce anebo o nákupní alianci, k velikosti dosaženého objemu krmiv pro domácí zvířata nakupovaných na prodejny, do skladů, napřímo pro členy nákupních aliancí, distributory, třetí strany apod., respektive k objemu produkce krmiv pro domácí zvířata dosahovaných ve výrobních závodech odběratelů. Úřad zohlednil rovněž odhad tržních podílů odběratelů na jednotlivých stupních výroby, zpracování a prodeje krmiv pro domácí zvířata nebo počty prodejen odběratelů.

Od těchto odběratelů si Úřad vyžádal informace vztahující se k (i) výši jejich ročního obratu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury), (ii) specifikaci dodavatelů, od kterých tito odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a ke (iii) smluvní dokumentaci, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

Podle zjištění Úřadu o výši obratu oslovených odběratelů včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obratových pásem dle Tabulka 26.

Tabulka 26 – Počty odběratelů v sektoru dle obratových pásem

Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2 mil. EUR	6
>10 mil. EUR	3
>50 mil. EUR	2
>150 mil. EUR	1
>350 mil. EUR	8

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Roční obrat jednoho z odběratelů činil ve sledovaném období méně než dva miliony eur. V tomto případě odběratel nedisponuje významnou tržní silou vůči svým dodavatelům. Dle § 3 odst. 1 ZVTS má významnou tržní sílu odběratel, jehož roční obrat činí alespoň dva miliony eur. Působnost ZVTS se na tohoto odběratele nevztahuje.

5.17.2 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem se vzorkem deseti jeho dodavatelů zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

xii. Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Podle zjištění Úřadu odběratelé ve většině případů uzavírají se svými dodavateli před zahájením obchodní spolupráce rámcové kupní smlouvy v písemné formě, dále kupní smlouvy a dodatky ke kupním smlouvám. U dvou odběratelů Úřad zjistil, že obchodní spolupráce probíhala bez uzavřených smluv v písemné formě před zahájením dodávek nebo zpracováním zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo přijetím nebo poskytnutím souvisejících služeb, a to i s dodavateli, vůči kterým mají tito odběratelé významnou tržní sílu.

xiii. Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a, b, c, d) ZVTS)

Úřad se dále zaměřil na posouzení, zda smluvní dokumentace u vybraných dodavatelů splňuje obsahové náležitosti smlouvy uvedené v § 3b odst. 1 písm. a) až d) ZVTS. Dle zjištění Úřadu smluvní dokumentace uzavíraná odběrateli s významnou tržní silou se svými dodavateli zpravidla obsahuje všechny obsahové náležitosti vyžadované ZVTS. Nedostatky Úřad shledal například u souvisejících služeb poskytovaných příslušným odběratelem svému dodavateli; jednalo se například o nedostatečnou specifikaci marketingových nebo reklamních služeb.

5.17.3 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Úřad se rovněž zaměřil na plnění zákonného požadavku 30denní lhůty splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli.

Podle zjištění Úřadu dva oslovení odběratelé nedodržovali v průběhu obchodní spolupráce s dodavateli, vůči kterým mají významnou tržní sílu, zákonný požadavek 30denní lhůty splatnosti faktur od jejich doručení. V uvedených případech činily lhůty splatnosti faktur až 120 dní.

5.17.4 Další zjištění vyplývající ze smluvní dokumentace

Na základě zjištění Úřadu obsahuje smluvní dokumentace uzavíraná některými z oslovených odběratelů ustanovení, která z pohledu ZVTS mohou být rovněž problematická. Jedná se například o smluvní ujednání o (i) právu na vrácení nakoupených potravin, (ii) obrátových bonusech odstupňovaných již od 0 Kč, (iii) slevách při přestavbách prodejen, (iv) slevách při otevření nových prodejen, (v) bonusech bez uvedení protiplnění, (vi) skontu faktur, (vii) různých administrativních poplatcích nebo (viii) poplatcích za nekomunikaci prostřednictvím EDI.

5.17.5 Závěr

Úřad přezkoumal v průběhu vedení sektorového šetření v oblasti krmiv pro domácí zvířata celkem 110 smluv, dohod a dalších dokumentů dodaných oslovenými 20 odběrateli s VTS. Většina odběratelsko-dodavatelských vztahů podléhá působnosti zákona o významné tržní síle. Odběratelé uzavírají se svými dodavateli smluvní dokumentaci před zahájením obchodní spolupráce. Uzavřená smluvní dokumentace zpravidla obsahuje všechny obsahové náležitosti vyžadované ZVTS. Některá ze smluvních ujednání mohou být z pohledu ZVTS problematická. Jedná se o dohody v souvislosti s právy na vrácení nakoupených potravin, bonusy, slevami, skonty faktur, poplatky apod. V těchto případech Úřad provádí podrobnější šetření, dosud Úřad zahájil dvě předběžná šetření, v jejichž rámci analyzuje, zda nejsou dány důvody pro zahájení sankčního správního řízení.

5.18 Nealkoholické nápoje včetně minerálních vod a teplé nápoje

Nealkoholické a teplé nápoje se považují za zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky ve smyslu § 2 písm. e) ZVTS, neboť jsou uvedeny v kapitole přílohy I Smlouvy SFEU (kapitola 22 – Nápoje, lihoviny a ocet), respektive v kapitole 22 KN¹³⁰ – Nápoje, lihoviny a ocet (č. 2202 – Voda s přídavkem cukru nebo jiných sladidel nebo aromatizovaná a jiné nealkoholické nápoje). Pro účely čísla 2202 se výrazem nealkoholické nápoje rozumějí nápoje, jejichž objemový obsah alkoholu nepřesahuje 0,5 % objemu.¹³¹

Výroba, distribuce a prodej nealkoholických a teplých nápojů probíhá v České republice prostřednictvím nespočtu dodavatelsko-odběratelských smluvních vztahů vytvářených na jednotlivých úrovních výrobně zpracovatelských a distribučních řetězců. Nealkoholické a teplé nápoje mají nejčastěji charakter ochucených minerálních vod, sycených nápojů, limonádových sirupů pro postmixy, džusů, instantních a energetických nápojů, kávy, čaje, horké čokolády, nealkoholického piva a vína¹³² apod. Nejčastěji se prodávají v prodejních sítích odběratelů (respektive členů nákupních aliancí), prostřednictvím e-shopů (umístěných často na internetových stránkách odběratelů nebo v mobilních aplikacích), formou velkoobchodního prodeje ze skladů (respektive z výrobních závodů odběratelů), prostřednictvím distribučních sítí, výdejních automatů (umístěných často v obchodních centrech, restauracích a ve školských a sportovních zařízeních) nebo stánkového prodeje (například na vánočních a velikonočních trzích, společenských a kulturních akcích, poutích a jarmarcích) apod. Nakupovanými nealkoholickými a teplými nápoji mohou být jak obchodní značky výrobců anebo dodavatelů, tak vlastní privátní značky odběratelů vyvinuté ve spolupráci s výrobcí anebo dodavateli.

Za odběratele zemědělských produktů a potravinářských výrobků ve smyslu ZVTS lze považovat jednak (i) *výrobce* nealkoholických a teplých nápojů, neboť nakupují zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky uvedené v příloze I SFEU (například jedlé ovoce anebo zelenina, mléko a mléčné výrobky, cukr, kávu, čaj, přírodní med, léčivé rostliny, koření, kakao, obiloviny), jakož i produkty v příloze neuvedené, avšak zpracované pro použití jako potraviny s využitím látek, výrobků nebo zboží uvedených v příloze I SFEU (například ovocné koncentráty, limonádové sirupy), dále (ii) *prodejce*, kteří nakupují nealkoholické a teplé nápoje za účelem maloobchodního nebo velkoobchodního prodeje a kteří zároveň mohou být i jejich výrobci, v neposlední řadě také (iii) *nákupní aliance* nakupující tyto nealkoholické a teplé

¹³⁰ Srov. nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku („Společný celní sazebník“), prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1998 (KN platná pro rok 2023) a dále prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2364 (KN platná pro rok 2024). Uvedená nařízení obsahují kategorizaci všech příbuzných produktů do jednotlivých kapitol.

¹³¹ Srov. Kapitola 22 KN – Poznámka č. 3.

¹³² Pozn.: Nealkoholická piva a vína jsou uvedena v jiných kapitolách sektorového šetření.

nápoje primárně pro členy nákupních aliancí, případně pro třetí strany nebo do jiných distribučních sítí.

Celkové tržby za prodej nealkoholických a teplých nápojů všech odběratelů zařazených do sektorového šetření činily v roce 2023 přibližně 16 miliard korun.

5.18.1 Oslovení odběratelé a výše jejich ročního obratu

Na trhu nákupu a prodeje nealkoholických a teplých nápojů působí řádově tisíce odběratelů. Úřad oslovil 19 odběratelů, které považuje za nejvýznamnější s ohledem na výši jejich ročního obratu dosaženého v roce 2022. Při selekci oslovených odběratelů Úřad dále přihlédl ke skutečnosti, zda se jedná o výrobce nebo prodejce, k velikosti dosaženého objemu nakupovaných nealkoholických a teplých nápojů (na prodejny, stánky, do skladů, výdejních automatů, napřímo pro členy nákupních aliancí, distributory, třetí strany apod.), respektive k objemu produkce nealkoholických a teplých nápojů dosahovaných ve výrobních závodech odběratelů. Úřad zohlednil rovněž odhad tržních podílů odběratelů na jednotlivých stupních výroby a prodeje nealkoholických a teplých nápojů nebo počty prodejen odběratelů.

Od těchto odběratelů si Úřad vyžádal informace vztahující se k (i) výši jejich ročního obratu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury), (ii) specifikaci dodavatelů, od kterých tito odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a ke (iii) smluvní dokumentaci, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

Podle zjištění Úřadu o výši obratu oslovených odběratelů včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obratových pásem dle Tabulka 27.

Tabulka 27 – Počty odběratelů v sektoru dle obratových pásem

Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2mil. EUR	5
>10mil. EUR	1
>50mil. EUR	3
>150mil. EUR	1
>350mil. EUR	4

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Tabulka nezahrnuje pět z oslovených společností, neboť dle zjištění Úřadu učiněných v sektorovém šetření tyto společnosti neuskutečňují nákup zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo přijímání nebo poskytování souvisejících služeb anebo jejich výrobní program zahrnuje produkty uvedené v jiných kapitolách přílohy I Smlouvy SFEU.

5.18.2 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

xiv. Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Podle zjištění Úřadu odběratelé ve většině případů uzavírají se svými dodavateli před zahájením obchodní spolupráce rámcové kupní smlouvy v písemné formě, dále kupní smlouvy a dodatky ke kupním smlouvám. U sedmi odběratelů Úřad zjistil, že obchodní spolupráce probíhala na základě objednávek uskutečněných většinou v písemné formě (zasílaných rovněž mailovou poštou). Tyto objednávky, které zpravidla splňovaly obsahové náležitosti vyžadované ZVTS, byly realizovány i vůči dodavatelům, vůči kterým příslušný odběratel disponoval významnou tržní silou.

xv. Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a, b, c, d) ZVTS)

Úřad se dále zaměřil na zkoumání, zda smluvní dokumentace u vybraných dodavatelů splňuje obsahové náležitosti smlouvy uvedené v § 3b odst. 1 písm. a) až d) ZVTS. Po detailním posouzení všech obsahových náležitostí smluvní dokumentace vyžadovaných ZVTS, kterou uzavřeli odběratelé s významnou tržní silou se svými dodavateli, Úřad nedošel k závěru, že je dáno podezření na možné porušení ZVTS.

5.18.3 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Úřad se rovněž zaměřil na plnění zákonného požadavku 30denní lhůty splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli.

Podle předběžných zjištění Úřadu tři odběratelé nedodrželi v průběhu obchodní spolupráce s dodavateli, vůči kterým mají významnou tržní sílu, zákonný požadavek 30denní lhůty splatnosti faktur od jejich doručení. V těchto případech se ale jednalo o ojedinělá vybočení z litery zákona přičitatelná administrativnímu pochybení; proto Úřad nezahajoval správní řízení týkající se možného porušení ZVTS.

5.18.4 Závěr

Úřad přezkoumal v průběhu vedení sektorového šetření v oblasti nealka a teplých nápojů celkem 95 smluv a objednávek obdržných od 14 odběratelů, kteří mají v těchto smluvních vztazích významnou tržní sílu. Úřad sjednotil v daném sektorovém šetření více komodit, nealko nápoje včetně minerálních vod a teplé nápoje. Důvodem tohoto kroku byla potřeba Úřadu prošetřit co nejdelší dodavatelsko-odběratelský řetězec a komodity prodávané společně, respektive související komodity. Většina odběratelsko-dodavatelských vztahů oslovených odběratelů podléhá působnosti zákona o významné tržní síle. Odběratelé uzavírají se svými dodavateli smluvní dokumentaci před zahájením obchodní spolupráce. Uzavřená smluvní dokumentace pak zpravidla obsahuje všechny obsahové náležitosti vyžadované ZVTS. Některá ze smluvních ujednání mohou být z pohledu ZVTS problematická, jednalo se nicméně o pochybení minimální a ojedinělá, ve kterých dle Úřadu absentoval prvek materiální stránky možného přestupku. Úřad proto nezahájil s žádným z oslovených subjektů v tomto sektoru předběžné šetření ani správní řízení. Na základě sektorového šetření mohou subjekty, se kterými bylo šetření prováděno, reálně zjistit, jak mají postupovat při sjednávání nákupních smluv s dodavateli v nižším obrátovém stupni a jak upravit smluvní dokumentaci, aby tato plně respektovala požadavky zákona o významné tržní síle. Podle dostupných zjištění v rámci sektorového šetření tak také řada subjektů učinila.

5.19 Cukrovinky

Cukrovinky se považují za zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky ve smyslu § 2 písm. e) ZVTS, neboť jsou uvedeny v kapitolách přílohy I Smlouvy SFEU (kapitola 17 – Řepný a třtinový cukr, ostatní cukry, umělý med, melasa, sirupy a kapitola 18 – Kakaové boby), respektive v kapitole 17 KN¹³³ – Cukr a cukrovinky (č. 1704 - Cukrovinky (včetně bílé čokolády), neobsahující kakao) a kapitole 18 KN – Kakao a kakaové přípravky (č. 1803 – Kakaová hmota a č. 1806 - Čokoláda a ostatní potravinové přípravky obsahující kakao).

Výroba, distribuce a prodej cukroviněk probíhá v České republice prostřednictvím velkého množství dodavatelsko-odběratelských smluvních vztahů vytvářených na jednotlivých úrovních výrobně zpracovatelských a distribučních řetězců. Cukrovinky mají nejčastěji charakter tabulkové čokolády, kakaa, čokoládových tyčinek, tvrdých bonbonů, karamelů, gumovitých cukroviněk a želé, žvýkacích gum, bílé čokolády, marcipánu, dražé, zdravotních pastilek a dropsů proti kašli apod. Nejčastěji se prodávají v prodejních sítích odběratelů (respektive členů nákupních aliancí), prostřednictvím e-shopů (umístěných často na internetových stránkách odběratelů nebo v mobilních aplikacích), formou velkoobchodního prodeje ze skladů (respektive z výrobních závodů odběratelů), prostřednictvím distribučních sítí, výdejních automatů (umístěných často v obchodních centrech, restauracích, ve sportovních nebo kulturních zařízeních nebo ve vzdělávacích institucích) nebo stánkového prodeje (například na vánočních a velikonočních trzích, společenských a kulturních akcích, poutích a jarmarcích) apod. Nakupovanými cukrovinkami mohou být jak obchodní značky výrobců anebo dodavatelů, tak vlastní privátní značky odběratelů vyvinuté ve spolupráci s výrobcem anebo dodavatelem.

Za odběratele zemědělských produktů a potravinářských výrobků ve smyslu ZVTS lze považovat jednak (i) *výrobce* cukroviněk, neboť nakupují zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky uvedené v příloze I SFEU (například kakaové boby, třtinový nebo řepný cukr anebo jiné cukry, tuky, oleje, koření, přírodní med, léčivé rostliny, jedlé ovoce anebo zelenina, mléko a mléčné produkty), jakož i produkty v příloze neuvedené, avšak zpracované pro použití jako potraviny s využitím látek, výrobků nebo zboží uvedených v příloze I SFEU (například žvýkací gummy, těsta a pasty), dále (ii) *prodejce*, kteří nakupují cukrovinky za účelem maloobchodního nebo velkoobchodního prodeje a kteří zároveň mohou být i jejich výrobci, v neposlední řadě také (iii) *nákupní aliance* nakupující tyto cukrovinky primárně pro členy nákupních aliancí, případně pro třetí strany nebo do jiných distribučních sítí.

¹³³ Srov. nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku („Společný celní sazebník“), prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1998 (KN platná pro rok 2023) a dále prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2364 (KN platná pro rok 2024). Uvedená nařízení obsahují kategorizaci všech příbuzných produktů do jednotlivých kapitol.

Celkové tržby za prodej cukrovinek všech odběratelů zařazených do sektorového šetření činily v roce 2023 přibližně sedm miliard korun.

5.19.1 Oslovení odběratelů a výše jejich ročního obratu

Na trhu nákupu a prodeje cukrovinek působí řádově tisíce odběratelů. Úřad oslovil 23 odběratelů, které považuje za nejvýznamnější s ohledem na výši jejich ročního obratu dosaženého v roce 2022. Při selekci oslovených odběratelů Úřad dále přihlédl ke skutečnosti, zda se jedná o výrobce nebo prodejce, k velikosti dosaženého objemu nakupovaných cukrovinek (na prodejny, stánky, do skladů, výdejních automatů, napřímo pro členy nákupních aliancí, distributory, třetí strany apod.), respektive k objemu produkce cukrovinek dosahovanému ve výrobních závodech odběratelů. Úřad zohlednil rovněž odhad tržních podílů odběratelů na jednotlivých stupních výroby a prodeje cukrovinek nebo počty prodejen odběratelů.

Od těchto odběratelů si Úřad vyžádal informace vztahující se k (i) výši jejich ročního obratu (§ 3a ZVTS včetně jejich vlastnické struktury), (ii) specifikaci dodavatelů, od kterých tito odběratelé odebírají zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky a ke (iii) smluvní dokumentaci, kterou s těmito dodavateli uzavírají.

Podle zjištění Úřadu o výši obratu oslovených odběratelů včetně obrátů s nimi propojených nebo partnerských podniků je možné oslovené odběratele zařadit do jednotlivých obratových pásem dle Tabulka 28.

Tabulka 28 – Počty odběratelů v sektoru dle obratových pásem

Obratová pásma (dle § 3 odst. 1 písm. a) – f) ZVTS)	Počet odběratelů
>2mil. EUR	2
>10mil. EUR	2
>50mil. EUR	2
>150mil. EUR	11
>350mil. EUR	3

Pozn.: Výše ročního obratu odběratele byla určena dle § 3a ZVTS, při zohlednění propojených a partnerských podniků.

Tabulka nezahrnuje tři z oslovených společností, neboť dle zjištění Úřadu učiněných v sektorovém šetření tyto společnosti neuskutečňují nákup zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo přijímání nebo poskytování souvisejících služeb.

Tabulka č. 28 poskytuje dále informaci, že 70 % odběratelů zařazených do sektorového šetření dosahuje ročních obrátů nad 150 milionů eur.

5.19.2 Smluvní dokumentace

Za účelem zjištění formy a obsahových náležitostí, s jakými oslovení odběratelé uzavírají smluvní dokumentaci se svými dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků, si Úřad vyžádal veškerou smluvní dokumentaci, která byla uzavřena příslušným odběratelem s deseti jeho dodavateli zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků.

xvi. Forma uzavíraných smluv (§ 3b odst. 1 ZVTS)

Podle zjištění Úřadu zhruba polovina z celkového počtu odběratelů zařazených do sektorového šetření uzavírá se svými dodavateli před zahájením obchodní spolupráce rámcové kupní smlouvy v písemné formě, dále kupní smlouvy a dodatky ke kupním smlouvám. U deseti odběratelů Úřad zjistil, že obchodní spolupráce probíhala na základě objednávek uskutečněných většinou v písemné formě (zasílaných rovněž mailovou poštou). Tyto objednávky, které zpravidla splňovaly obsahové náležitosti vyžadované ZVTS, byly realizovány i vůči dodavatelům, vůči kterým příslušný odběratel disponoval významnou tržní silou.

xvii. Náležitosti smlouvy (§ 3b odst. 1 písm. a, b, c, d) ZVTS)

Úřad se dále zaměřil na ověřování, zda smluvní dokumentace u vybraných dodavatelů splňuje obsahové náležitosti smlouvy uvedené v § 3b odst. 1 písm. a) až d) ZVTS. Po detailním posouzení všech obsahových náležitostí smluvní dokumentace vyžadovaných ZVTS, kterou uzavřeli odběratelé s významnou tržní silou se svými dodavateli, Úřad nedošel k závěru, že je dáno podezření na možné porušení ZVTS.

5.19.3 Lhůta splatnosti kupní ceny (§ 3b odst. 1 písm. a) ZVTS)

Úřad se rovněž zaměřil na plnění zákonného požadavku 30denní lhůty splatnosti kupní ceny (respektive ceny za poskytnutí souvisejících služeb) ode dne doručení faktury odběrateli.

Podle předběžných zjištění Úřadu dva oslovení odběratelé nedodrželi v průběhu obchodní spolupráce s dodavateli, vůči kterým mají významnou tržní sílu, zákonný požadavek 30denní lhůty splatnosti faktur od jejich doručení. V těchto případech se ale jednalo o ojedinělá vybočení z litery zákona přičitatelná administrativnímu pochybení; proto Úřad nezahajoval správní řízení týkající se možného porušení ZVTS.

5.19.4 Závěr

Úřad přezkoumal v průběhu vedení sektorového šetření v oblasti cukrovinek celkem 205 smluv a objednávek obdržených od 25 odběratelů, kteří mají v těchto smluvních vztazích významnou tržní sílu. Většina odběratelsko-dodavatelských vztahů oslovených odběratelů podléhá působnosti zákona o významné tržní síle. Odběratelé uzavírají se svými dodavateli smluvní dokumentaci před zahájením obchodní spolupráce. Uzavřená smluvní dokumentace pak zpravidla obsahuje všechny obsahové náležitosti vyžadované ZVTS. Některá ze smluvních ujednání mohou být z pohledu ZVTS problematická, jedná se nicméně o pochybení minimální a ojedinělá. Úřad proto neprovádí v této oblasti v rámci výkonu správního dozoru podrobnější šetření.

6 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

6.1 Spolupráce členských států Evropské unie

Vzhledem ke skutečnosti, že se nekalé obchodní praktiky nevyskytují pouze v České republice, je tato problematika řešena v rámci aktivit národních dozorových orgánů Evropské unie a dalších iniciativ, které pomáhají s případy s mezinárodní dimenzí, a především přispívají k výměně informací a zkušeností ohledně konkrétních témat týkajících se společné zemědělské politiky.

V rámci harmonizace pravidel na ochranu slabší smluvní strany v zemědělském a potravinovém řetězci je spolupráce členských států Evropské unie zaštitěna Generálním ředitelstvím pro zemědělství a rozvoj venkova v rámci sítě dozorových orgánů (UTP Enforcement Network), a to na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/633 (dále jen „UTP směrnice“). Právní rámec kooperace je stanoven v článku 8 směrnice:

„Spolupráce mezi donucovacími orgány

- 1. Členské státy zajistí, aby donucovací orgány účinně spolupracovaly mezi sebou navzájem a s Komisí a aby si poskytovaly vzájemnou pomoc při šetřeních, jež mají přeshraniční rozměr.*
- 2. Donucovací orgány se scházejí alespoň jednou ročně, aby projednaly uplatňování této směrnice na základě výročních zpráv uvedených v čl. 10 odst. 2. Donucovací orgány jednají o osvědčených postupech, nových případech a novém vývoji v oblasti nekalých obchodních praktik v zemědělském a potravinovém řetězci a vyměňují si informace zejména o prováděcích opatřeních, která přijaly v souladu s touto směrnicí, a o svých postupech při prosazování pravidel. Donucovací orgány mohou přijmout doporučení s cílem podpořit jednotné uplatňování této směrnice a zvýšit její vymahatelnost. Komise tato setkání zprostředkuje.*
- 3. Komise zřídí a spravuje internetové stránky, které umožňují výměnu informací mezi donucovacími orgány a Komisí zejména v souvislosti s každoročními setkáními. Komise zřídí veřejné internetové stránky s kontaktními údaji určených donucovacích orgánů a s odkazy na internetové stránky vnitrostátních donucovacích orgánů nebo jiných orgánů členských států, které obsahují informace o předpisech provádějících tuto směrnici ve vnitrostátním právu uvedených v čl. 13 odst. 1.“*

Odpovídající ustanovení je obsaženo v § 10a zákona o významné tržní síle. Týká se jak poskytnutí přeshraniční součinnosti při šetření nebo při řízení vztahujícím se k nekalým obchodním praktikám, tak sjednocení metodik a postupů soutěžních úřadů při zamezování užití nekalých obchodních praktik.

K informování o tématu nekalých obchodních praktik slouží na evropské úrovni tento web: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_cs

Spolupráce v UTP Enforcement Network se v současné době soustředí na výměnu zkušeností po transpozici směrnice. Některé státy rovněž přistoupily k sektorovým šetřením, aby získaly přehled o stavu konkrétních trhů včetně poznatků o jejich adaptaci na novou legislativu.

Jako další prostor pro spolupráci evropských soutěžních úřadů, jiných dozorových autorit a Evropské komise slouží Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž (Directorate-General for Competition) v rámci Evropské soutěžní sítě (ECN).

V reakci na problémy zemědělců a dalších účastníků zemědělsko-potravinářského řetězce zřídila Evropská komise novou pracovní skupinu AGRI-FOOD CHAIN OBSERVATORY (AFCO). Cílem observatoře je poskytnout přehled o fungování zemědělsko-potravinového dodavatelského řetězce se zaměřením na zlepšení transparentnosti cen a lepší pochopení struktury nákladů, jakož i způsobu rozdělování marží a přidané hodnoty při plném respektování ochrany obchodních tajemství a pravidel hospodářské soutěže. Je nepochybné, že výstupy zmíněné skupiny budou velmi přínosné. Úřad však v rámci působnosti zákona o významné tržní síle a v jeho mezích nezastává funkci cenového orgánu, proto se může aktivit této skupiny účastnit pouze s ohledem na jeho kompetence dle ZVTS nebo ZOHS.¹³⁴

¹³⁴ Další informace k nově vzniklé skupině: EU agri-food chain Observatory. Agriculture and rural development. Common agricultural policy. European Commission. Online. Dostupné z: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/afco_en?etransnolive=1#structure-and-members.

6.2 Z praxe některých členských států Evropské unie

6.2.1 Německo

Dozorem nad problematikou nekalých obchodních praktik se v Německu zabývá *Spolkový úřad pro zemědělství a výživu (Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung, BLE)*, do jehož působnosti patří široká škála úkolů v oblasti zemědělství, potravinářství, venkova, lesnictví, rybolovu a ochrany spotřebitele. Jako ústřední prováděcí orgán je součástí *Spolkového ministerstva pro výživu a zemědělství (Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft, BMEL)*.

Z nedávných rozhodnutí v oblasti nekalých obchodních praktik je uvedeno rozhodnutí týkající se obchodního řetězce *EDEKA* za *pozdní platby*. Zatímco dotyčná mlékárna zaplatila svým zemědělcům za dodané mléko v zákonné lhůtě 30 dnů, společnost *EDEKA* zaplatila svému dodavateli nákupní cenu za čerstvé mléko a smetanové výrobky až po více než 49 dnech. Bylo zjištěno, že mlékárně vznikly náklady v důsledku nezbytného přechodného financování, a tím se snížily příjmy, které mohla předat svým zemědělcům jako platbu za mléko.¹³⁵ V současnosti běží lhůta, ve které může společnost *EDEKA* proti rozhodnutí podat žalobu k soudu.

Druhé rozhodnutí vytýkalo obchodnímu řetězci *H.* chybějící specifikaci u *souvisejících služeb a přiměřené protiplnění*. Odběratel požadoval od dodavatelů platby za zařazení širšího sortimentu výrobků (sortimentní služby) než je obvyklé v průměrném maloobchodě s potravinami. Od dodavatelů se rovněž očekávaly platby v případě otevření nebo znovuotevření nových prodejen. Spolkový úřad pro zemědělství a výživu (*BLE*) tyto praktiky klasifikoval jako nekalé obchodní praktiky (*UTP*) a zakázal v nich odběrateli pokračovat, neboť protiplnění z jeho strany bylo nejasné a nezávazné.

Zatímco platební povinnosti dodavatelů byly jasně definovány, sjednané sortimentní služby ponechávaly značný prostor pro výklad, pokud jde o obsah a rozsah. Kromě toho odběratel nepřiznal dodavatelům žádné konkrétní nároky na uvedení daného zboží v jeho supermarketech na trh (v rámci sortimentních služeb), a to i v případě nových otevření a znovuotevření prodejen. Dodavatelé proto mohli „pouze doufat, že jejich platby byly dobře vynaloženými penězi a že odběratel objedná a uvede na trh zalistované zboží v odpovídajícím rozsahu“, zdůrazňuje Spolkový úřad pro zemědělství a výživu (*BLE*). Za těchto podmínek nebylo možné posoudit, zda plnění a úplata za služby byly v přiměřeném poměru.¹³⁶ Proti tomuto rozhodnutí podal odběratel žalobu k příslušnému soudu.

¹³⁵ Více k případu: Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung. BLE untersagt EDEKA überlange Zahlungsziele für frische Milch- und Sahneprodukte. Fallbericht. 09. 10. 2024. Online. Dostupné z: https://www.ble.de/SharedDocs/Downloads/DE/Marktorganisation/Unlautere-Handelspraktiken/241028_Fallbericht_EDEKA.pdf?__blob=publicationFile&v=4. [citováno 2024-11-01].

¹³⁶ Více k případu: Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung. BLE untersagt unlautere Handelspraktiken in Konditionsvereinbarungen des Lebensmitteleinzelhändlers H. Fallbericht. 23. 5. 2024. Online. Dostupné z:

6.2.2 Polsko

Ve své výroční zprávě za rok 2023 shrnuje Polský úřad pro ochranu hospodářské soutěže a spotřebitelů (UOKiK) činnost týkající se případů postihujících nekalé obchodní praktiky. Pět řízení skončilo přijetím závazků a v jednom případě byla udělena pokuta více než 87 milionů PLN. Příklad se týkal obchodního řetězce Auchan Polska, který účtoval svým dodavatelům poplatky za přepravu zboží z centrálních skladů řetězce do jeho jednotlivých prodejen Auchan. Vnitřní distribuce zboží je zde v zájmu obchodního řetězce, proto bylo požadování dodatečné odměny za tuto logistickou službu klasifikováno jako nekalá obchodní praktika dle generální klauzule. Polský úřad pro ochranu hospodářské soutěže a spotřebitelů (UOKiK) ve svém rozhodnutí uvedl, že činnost obchodních řetězců je mimo jiné charakterizována centralizovaným systémem dodávání zboží do prodejen. V případě Auchan Polska, má řetězec více jak sto supermarketů a hypermarketů, které nejsou samy schopny přijímat zboží od stovek individuálních dodavatelů, proto jsou dodávky soustředěny do centrálního skladu. Infrastrukturní základna v podobě centralizace dodávek je prvek moderního prodejního kanálu, bez kterého by řetězec nebyl konkurenceschopný, umožňuje mu snižovat své náklady a zároveň zlepšuje jeho pozici na trhu. Nejde tedy o doplňkovou službu, za kterou by měli dodavatelé platit, ale o základní složku obchodního modelu řetězce. Polský úřad pro ochranu hospodářské soutěže a spotřebitelů (UOKiK) proto vnímá poplatky za dopravu z hlavního skladu do prodejen řetězce jako nepřijatelné. Řízení pro obdobnou praktiku probíhá i u obchodního řetězce Carrefour Polska.

Soudní rozhodnutí ze dne 17. října 2024 potvrdilo rozhodnutí Polského úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a spotřebitelů (UOKiK) ve věci obchodního řetězce Biedronka (společnost Jeronimo Martin's Polska), konkrétně nekalé praktiky vztahující se k poprodejním slevám. Pokuta byla soudem vyčíslena na více než 506 milionů PLN. Smluvní ujednání řetězce Biedronka s dodavateli neobsahovala výši slevy a podmínky pro jejich uplatnění před jejich účinností. Protistrana byla informována o nutnosti poskytnout slevu až po ukončeném zúčtovacím období, tzn. po ukončených dodávkách zboží. V době uzavření smlouvy tak dodavatel nevěděl, jakou konečnou cenu za prodané zboží obdrží, neboť o výši dodatečné slevy rozhodoval obchodní řetězec. Pokud dodavatel vystavené faktury následně neupravil o dodatečnou slevu, hrozila mu smluvní pokuta. Vzhledem k tržní síle řetězce Biedronka dodavatelé tuto praktiku strpěli. Dotčeno bylo v období 2018–2020 více než 200 dodavatelů, z nichž 80 % představovali dodavatelé ovoce a zeleniny.

https://www.ble.de/SharedDocs/Downloads/DE/Marktorganisation/Unlautere-Handelspraktiken/Fallbericht_anonymisiert_240527.pdf?__blob=publicationFile&v=5. [citováno 2024-11-01].

6.2.3 Rakousko

Sektorové šetření Spolkového úřadu pro hospodářskou soutěž (Bundeswettbewerbsbehörde, dále též „BWB“) v Rakousku začalo na konci roku 2022, kdy již docházelo k významnému růstu cen potravin. Šetření trvalo jeden rok a na jeho závěr byla zveřejněna rozsáhlá zpráva mapující rakouský trh s potravinami.¹³⁷ Základem šetření bylo sestavení spotřebního koše, který obsahoval potraviny denní potřeby, například: nealkoholické nápoje, maso, ryby, uzeniny, vejce, zelenina, chléb/pečivo/sladké pečivo, mléčné výrobky, polotovary, olej na vaření, mražené potraviny, cukrovinky a slané pochutiny.

BWB rozeslal žádost o informace 700 obchodním společnostem, více než 1 500 dodavatelům¹³⁸ a zadal analýzu denních cenových údajů získaných z vybraných internetových obchodů v rakouském potravinářském sektoru. Kromě toho byl proveden spotřebitelský průzkum, kterého se zúčastnilo přibližně 1 000 osob ve věku 18 až 65 let.

Dotazy byly zaměřeny na vyhodnocení hospodářské situace v potravinářském průmyslu. Mimo jiné byly zjišťovány údaje o obratu, sortimentu, nákladech, cenách a například privátních značkách. V rámci potravinového řetězce byl kladen důraz zejména na jednotlivé články zpracovatelského průmyslu a obchodu.

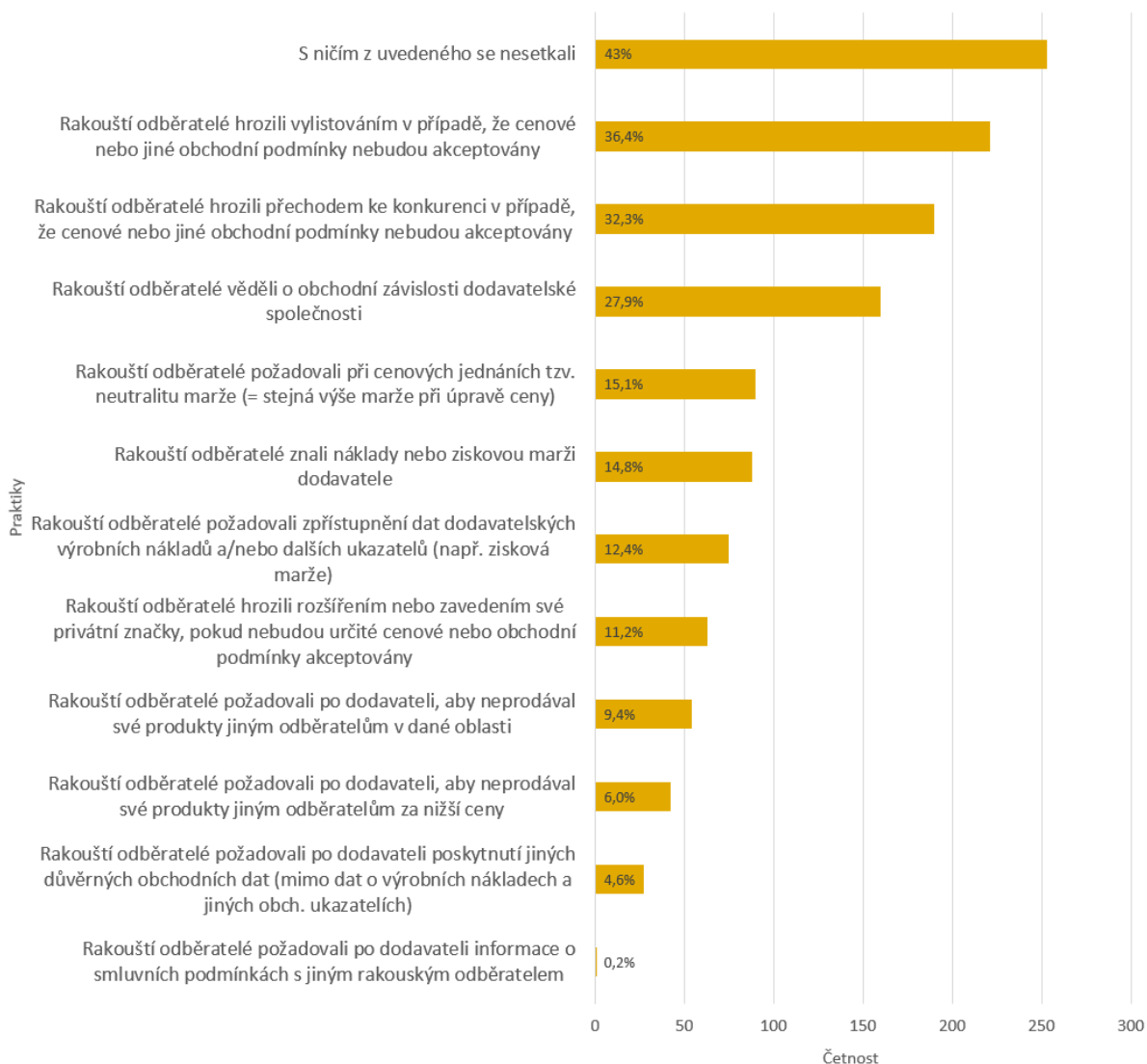
Zpráva ze sektorového šetření zmiňuje vysokou koncentraci trhu v maloobchodě s potravinami. Čtyři největší maloobchodní prodejci potravin (Spar, Rewe, Hofer, Lidl) mají stále společný tržní podíl 91 %. Z toho vyplývá, že maloobchodní prodejci potravin mají vysokou vyjednávací sílu vůči dodavatelům. Studie nebyla schopna prokázat, že daná koncentrace trhu měla příčinný vliv na zvýšení cen. Z oblasti nekalých obchodních praktik ze zprávy pramení, že v rámci celého potravinového řetězce se řada dodavatelů setkala s následujícími praktikami: platby za více jak 30 dnů za rychle se kazící zboží (18 %), jednostranné změny smluv (14,3 %), platby bez vazby na dodávky (13,6 %) a platby za ztrátu kvality zboží bez vlastního zavinění (13,4 %).

Dále zpráva uvádí tabulku reflektující způsoby jednání vyjádřené v procentech, se kterým se dodavatelé při vyjednávání setkali (viz tabulka č. 29).

¹³⁷ BWB (2022). Branchenuntersuchung Lebensmittel, BWB/BU Lebensmittel, Wien. Dostupné z: https://www.bwb.gv.at/fileadmin/user_upload/BU-LM_final_original1_inh_NEU2.pdf [citováno 2024-11-1].

¹³⁸ Dodavatelé čtyř obchodních řetězců (Spar, Rewe, Hofer, Lidl) se sídlem v Rakousku a (na základě dobrovolnosti) v Německu, kteří v roce 2021 nebo 2022 dodávali potravinářské výrobky (s výjimkou alkoholických nápojů) nad hranicí obratu 100 tisíc eur.

Tabulka 29 – Praktiky, se kterými byli dodavatelé při vyjednávání v maloobchodním prodeji potravin v Rakousku v posledních pěti letech konfrontováni: ¹³⁹

Z tabulky je patrné, že více jak 36 % dodavatelů se setkalo s pohrůžkou vylistování v případě, že by neakceptovali cenové nebo jiné obchodní podmínky. Dále více jak 32 % dodavatelů se setkalo s pohrůžkou přechodu ke konkurenci, pokud by nepřistoupili na cenové nebo jiné obchodní podmínky. Více jak 27 % dodavatelů uvádí, že odběratel věděl o obchodní závislosti jejich společnosti, více jak 15 % dodavatelů dále uvedlo, že se setkalo s požadavkem na „neutralitu marže“, tzn. výše marže zůstane i při úpravě ceny zboží zachována. Bezmála 15 % dodavatelů sdělilo, že odběratel věděl o nákladech a/nebo ziskové marži jejich společnosti a více jak 12 % dodavatelů se setkalo s požadavkem o zpřístupnění dat jejich výrobních nákladů

¹³⁹ Dodavatelé mohli zvolit více možností v odpovědi. Zdroj: BWB (2022), Branchenuntersuchung Lebensmittel, BWB/BU Lebensmittel, kapitola 10.2.2 Allgemeine Erkenntnisse, str. 279, Wien. Dostupné z: https://www.bwb.gv.at/fileadmin/user_upload/BU-LM_final_original1_inh_NEU2.pdf. [citováno 2024-11-1].

a/nebo dalších ukazatelů (například ziskové marže). Více jak 11 % dodavatelů se setkala s pohrůzkou rozšíření nebo zavedení privátní značky, pokud nebudou akceptovat určité cenové nebo obchodní podmínky a více jak 9 % dodavatelů se setkala s požadavkem, aby neprodávali zboží jiným odběratelům v dané oblasti. 6 % dodavatelů uvedlo, že se setkala s požadavkem odběratele, aby neprodávali svoje zboží jiným odběratelům v Rakousku za nižší cenu a více jak 4 % dodavatelů se setkala s požadavkem na zpřístupnění důvěrných obchodních dat (mimo dat o výrobních nákladech a dalších obchodních ukazatelích). Necelé 1 % dodavatelů muselo čelit požadavku o zpřístupnění obchodních podmínek s jiným jejich odběratelem. Rovných 43 % dodavatelů nakonec uvedlo, že se s žádným shora uvedeným jednáním neseťkala.

Jako další zjištění zpráva mapuje postižení nekalými obchodními praktikami¹⁴⁰ dle obchodovaného sortimentu, přičemž více jak každý třetí obchodník s ovocem a zeleninou (47,4 %) má s nějakou praktikou zkušenosti. Následuje sektor masa a uzenin (43,3 %). Naopak na opačné straně grafu se nachází sektor lahůdek, koření a polotovarů (17 %).

Mezi dalšími poznatky zpráva uvádí rostoucí význam online maloobchodu s potravinami, který je v současnosti klasifikován jako nízký; jeho podíl v Rakousku vzrostl z 0,3 % v roce 2019 na přibližně 1 % v roce 2022. Potenciál rozvoje online maloobchodu s potravinami je však na základě analýzy klasifikován jako „velmi vysoký“.

Mezi doporučeními, která zpráva obsahuje a která se týkají oblasti nekalých obchodních praktik, můžeme zmínit zavedení písemné formy smluv pro zajištění větší právní jistoty dodavatelů. Lze se domnívat, že k tomuto doporučení kolegové dospěli i na základě kladných stanovisek úřadů, které psanou formu smluv již vyžadují (mimo jiné i Česká republika).

6.2.4 Slovensko

Slovensko transponovalo UTP směrnici do zákona č. 91/2019 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchode s potravinami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 198/2020 Z. z. v červnu roku 2021.

Ve své výroční zprávě za rok 2023 Sekce kontroly a obchodního dozoru Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky shrnuje průběh a výsledek 12 kontrol, z toho porušení z důvodu pozdních plateb byla zjištěna u dvou subjektů.¹⁴¹

¹⁴⁰ Tzv. černé praktiky dle přílohy I zákona FWBG (Bundesgesetz zur Verbesserung der Nahversorgung und der Wettbewerbsbedingungen (Faire-Wettbewerbsbedingungen-Gesetz – FWBG), StF: BGBl. Nr. 392/1977)

¹⁴¹ Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Výročná zpráva 2023. 1. 3. 2024. Dostupná z:

<https://www.mpsr.sk/vyrocnna-sprava-podla-zakona-c-91-2019-z-z-o-neprimeranych-podmienkach-v-obchode-s-potravinami-a-o-zmene-a-doplneni-niektorých-zakonov-v-zneni-neskorsich-predpisov-za-rok-2023/1500-111-1500-19098/>.

Slovenská úprava obsahuje požadavek na úhradu kupní ceny v § 3 ods. 5 písm. f) zákona o neprimeraných podmienkach, a to do 30 dní ode dne dodání potraviny za předpokladu, že faktura za potravinu je odběrateli doručena do 10 dní ode dne dodání potraviny, a v případě, že je faktura za potravinu doručena odběrateli po 10 dnech od dodání potraviny, jedná se o pozdní platbu, nejvíce však 20 dní ode dne doručení faktury odběrateli, nebo 15 dní ode dne doručení správně vyhotovené faktury za dodání potraviny.

6.3 Spolupráce se soutěžními úřady z Ukrajiny a Moldavska

Součinnost v rámci nekalých obchodních praktik probíhá i mimo hranice Evropské unie. Na základě memoranda o spolupráci soutěžních úřadů Evropské unie se soutěžními úřady Ukrajiny a Moldavska se v nadcházejících letech očekává posílení regionální spolupráce mezi těmito zeměmi prostřednictvím výměny postojů v otázkách hospodářské soutěže a nedůvěrných informací o průběhu šetření a osvědčených postupech při prosazování soutěžního práva. V rámci memoranda budou organizována každoroční setkání, kulaté stoly předsedů soutěžních úřadů, školicí programy a výměna zkušeností pro úředníky. Očekává se rovněž podpora spolupráce mezi dalšími mezinárodními odbornými organizacemi, jako jsou Mezinárodní síť pro hospodářskou soutěž (ICN), Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž Evropské komise (DG COMP) a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

V této souvislosti byl na podzim roku 2024 zahájen projekt „Institucionální podpora antimonopolních úřadů Moldavska a Ukrajiny při rozvoji systému ochrany hospodářské soutěže“, na který Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vyslal dva své odborníky s tématy souvisejících služeb a přehledem rozhodující praxe po transpoziční novele. Většina programu byla vyhrazena významné tržní síle a obsahovala příspěvky soutěžních úřadů EU k regulaci nekalých obchodních praktik po transpozici UTP směrnice a výměně zkušeností plynoucích z jednotlivých šetření. Dále byla představena část týkající se služeb souvisejících s prodejem zemědělských a potravinářských produktů a poplatků za tyto služby, přičemž závěr náležel rozhodující praxi a seznámení se s postupem soutěžních orgánů v důležitých případech nekalých obchodních praktik. Část vyčleněná pro hospodářskou soutěž zahrnovala oblast leniency versus narovnání a pokračovala prezentací výsledků sektorových šetření s uvedením případů z praxe. Jedním z důležitých aspektů projektu bylo zvyšování kompetencí ukrajinských a moldavských odborníků při tvorbě legislativy, která podporuje rozvoj národního systému ochrany hospodářské soutěže a přizpůsobuje jej Acquis EU.¹⁴²

Více informací k projektu lze nalézt na této internetové adrese: <https://uokik.gov.pl/en/another-uokik-project-for-ukraine-and-moldova-as-part-of-the-polish-aid-programme>

¹⁴² Acquis Evropské unie (EU) je soubor společných práv a povinností, které tvoří soubor práva EU a jsou začleněny do právních systémů členských států EU.